

Ministry of the
Environment Finland

Elinkeinoelämä ja luonnon monimuotoisuus

Missä mennään ja mitä tarvitaan?

Mari Pantsar

Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:6

Elinkeinoelämä ja luonnon monimuotoisuus

Missä mennään ja mitä tarvitaan?

Mari Pantsar

Ympäristöministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Ympäristöministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-361-235-8

ISSN pdf: 2490-1024

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Elinkeinoelämä ja luonnon monimuotoisuus Missä mennään ja mitä tarvitaan?

Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:6**Julkaisija**

Ympäristöministeriö

Teema

Luonto

Tekijä/t

Mari Pantsar

Kieli

suomi

Sivumäärä

88

Tiivistelmä

Ympäristöministeriö käynnisti joulukuussa 2022 selvityshankkeen, jonka tavoitteena oli kartoittaa, miten tärkeänä yritykset kokevat luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen, mitä elinkeinoelämä jo tekee luontokadon pysäyttämiseksi ja minkälaisiin toimiin ja ohjaukseen se on valmis. Selvityshenkilöksi kutsuttiin dosentti Mari Pantsar, joka oli pitkään toiminut Sitran kestävyysratkaisut-teeman johtajana.

Selvityksessä haastateltiin noin viittäkymmentä elinkeinoelämän organisaatiota: jäsenliittoja ja toimialajärjestöjä, yrityksiä ja rahoituslaitoksia. Raportissa kuvataan yritysten toimintaympäristöä ja tärkeimpiä kansainvälisiä aloitteita luontokadon pysäyttämiseksi ja esitetään yhteenvedo elinkeinoelämän luontotoimista ja näkemyksistä toimialoittain. Lisäksi laadittiin yhteenvedo elinkeinoelämän valmiuksista sääntelyyn ja kannusteisiin liittyen.

Selvityksessä havaittiin, että elinkeinoelämässä tehdään jo runsaasti luontokatoa hillitseviä toimenpiteitä. Niitä tulee kuitenkin vahvistaa, jotta luontokato saadaan pysäytettyä tavoitteiden mukaisesti vuoteen 2030 mennessä

Selvityshenkilö esittää omia suosituksiaan valtiolle ja elinkeinoelämälle sekä näiden väliselle yhteistyölle luontotoimien vahvistamiseksi. Suosituksissa on pyritty huomioimaan haastatteluissa esiin nousseet elinkeinoelämän valmiudet sääntelyyn ja kannustimiin.

Asiasanat

luonto, luonnon monimuotoisuus, elinkeinoelämä, sääntely, kannustimet

ISBN PDF

978-952-361-235-8

ISSN PDF

2490-1024

Julkaisun osoite<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-235-8>

Näringslivet och den biologiska mångfalden Var står vi nu och vad behövs?

Miljöministeriets publikationer 2023:6		Tema	Natur
Utgivare	Miljöministeriet		
Författare	Mari Pantsar		
Språk	finska	Sidantal	88

Referat

Miljöministeriet inledde i december 2022 ett utredningsprojekt med målet att kartlägga hur viktigt det är för företagen att stärka den biologiska mångfalden, vad näringslivet redan nu gör för att bromsa förlusten av biologisk mångfald och vilka åtgärder och vilken styrning näringslivet kan gå med på. Mari Pantsar, som länge var direktör för Sitras tema om hållbara lösningar, tilldelades uppdraget som utredare.

Under utredningen genomfördes intervjuer med cirka 50 organisationer inom näringslivet: branschförbund, företag och finansiella institut. Rapporten ger en beskrivning av företagens verksamhetsmiljö och av de viktigaste internationella initiativen för att bromsa förlusten av biologisk mångfald. Rapporten ger även ett sammandrag av näringslivets naturbevarande åtgärder och synpunkter inom de olika branscherna. Dessutom gjordes en sammanfattning av näringslivets beredskap i fråga om reglering och incitament.

Utredningen visade att det redan vidtas många åtgärder inom näringslivet för att bromsa förlusten av biologisk mångfald. Åtgärderna behöver emellertid bli effektivare för att förlusten av biologisk mångfald ska stoppas i enlighet med målen fram till 2030.

Utredaren lägger fram sina egna rekommendationer för staten och näringslivet och för samarbetet mellan dessa för att stärka de naturbevarande åtgärderna. I rekommendationerna har utredaren strävat efter att beakta de möjligheter som näringslivet på basis av intervjuerna har när det gäller reglering och incitament.

Nyckelord natur, biologisk mångfald, näringsliv, reglering, incitament

ISBN PDF 978-952-361-235-8 **ISSN PDF** 2490-1024

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-235-8>

Business sector and biodiversity

Where are we now and what is needed?

Publications of the Ministry of the Environment 2023:6		Subject	Nature
Publisher	Ministry of the Environment		
Author(s)	Mari Pantsar	Pages	88
Language	Finnish		

Abstract

The Ministry of the Environment launched a project in December 2022 to explore the views of companies on how important it is to strengthen biodiversity, what the business sector is already doing to halt biodiversity loss, and what kind of actions and guidance it would be prepared to accept. Docent Mari Pantsar, who has for a long time led the sustainability solutions theme at the Finnish Innovation Fund Sitra, was appointed to carry out the study.

About 50 business sector organisations were interviewed for the study, including trade associations, companies and financial institutions. The report describes the environment where the companies operate and the key international initiatives to halt biodiversity loss and presents a summary of the actions of businesses related to biodiversity and their views by sectors. A summary was also drawn up on the willingness and capabilities of companies with respect to regulation and initiatives.

The study found that the business sector is already doing a lot to mitigate biodiversity loss. However, the actions should be strengthened to halt biodiversity loss by 2030 in line with the target.

Mari Pantsar presents her own recommendations for the central government and business sector and for cooperation between them to strengthen biodiversity action. The willingness and capabilities of the business sector with respect to regulation and initiatives that emerged in the interviews have been taken into account in the recommendations.

Keywords nature, biodiversity, business sector, regulation, incentives

---

ISBN PDF 978-952-361-235-8 **ISSN PDF** 2490-1024

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-235-8>

Sisältö

Kysytään niiltä, joita asia koskee	8
1 Luonto, talous ja yritykset	10
1.1 Luontokadon ajurit	11
1.2 Luontokato Suomessa	12
1.3 Luonnonsuojelu ja kiertotalous	13
1.4 Ilmastonmuutos ja luontokato on ratkaistava yhdessä	13
2 Sääntely-ympäristö	15
2.1 Kunming-Montreal päätös	15
2.2 EU:n luontopolitiikka	17
2.3 Suomen luontopolitiikka	21
2.4 Normiohjaus	22
2.5 Taloudellinen ohjaus	23
2.6 Markkinoiden ohjaus	24
2.7 Informaatio-ohjaus ja koulutus	26
3 Luontotoimia kirittävät kansainväliset aloitteet	27
3.1 Finanssialan aloitteita	27
3.2 Tieteeseen perustuvat luontotavoitteet	28
3.3 Luontovaikutusten ja -riskien raportointiviitekehys	30
3.4 Globaali standardi luonnon monimuotoisuudelle	31
4 Ekologiset kompensaatiot	32
5 Luonnon monimuotoisuuden tärkeys työnantajayrityksissä	34
6 Toimialaliittojen ja yritysten luontotoimia	37
6.1 Elinkeinoelämän keskusliitto EK	37
6.2 Elintarviketeollisuus	38
6.3 Energiateollisuus	41
6.4 Kaivosteollisuus	42
6.5 Kemianteollisuus	43
6.6 Metsäteollisuus	45
6.7 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK	48
6.8 Rakennusteollisuus	50
6.9 Teknologiateollisuus	52
6.10 Tekstiiliteollisuus	54

7	Tunnistetut luontoriskit ja ratkaisuja	56
8	Uusia liiketoimintamahdollisuuksia	59
9	Yrityskentän näkemyksiä	61
9.1	Tarvitaan selkeä näkymä tulevaan.....	61
9.2	Markkinat valjastettava edistämään luontotoimia.....	62
9.3	Säätelyn tuotava lisäarvoa ja kilpailukykyä	63
9.4	Työkaluja, koulutusta ja panostuksia osaamisen tarvitaan.....	64
9.5	Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio saa kannatusta.....	66
9.6	Valtioneuvoston strategisempi ote kestävyys siirtymään	68
9.7	Valtio voisi myös itse tehdä enemmän.....	68
9.8	Kiertotalouden sekä tutkimuksen ja kehityksen edistäminen	69
10	Yhteenveto	71
11	Selvityshenkilön suosituksia	74
11.1	Suosituksia valtiolle.....	74
11.2	Suosituksia yritysten ja valtion yhteisiksi toimenpiteiksi.....	77
11.3	Suosituksia yrityksille	78
	Liitteet	80
	Liite 1. Haastattelujen sovellettu kysymysrunko.....	80
	Liite 2. Selvityksessä haastatellut tahot.....	82
	Lähteet	85

KYSYTÄÄN NIILTÄ, JOITA ASIA KOSKEE

Ympäristöministeriö kutsui minut selvityshenkilöksi kartoittamaan yritysten tahtotilaa vahvistaa luonnon monimuotoisuutta 12.12.2022.

Luontokato ja ilmastokriisi ovat ihmiskunnan kohtalonkysymyksiä, mutta niiden ratkaiseminen on ollut tuskastuttavan hidasta. Ensimmäiset YK:n kansainväliset sopimukset näiden ratkaisemiseksi laadittiin jo vuonna 1992, mutta luontokato ja ilmastokriisi etenevät edelleen. Ilmastotoimissa on saavutettu merkittävää edistystä ja ajurin paikalla on ollut pääasiassa elinkeinoelämä. Se on vaatinut selkeitä ja ennustettavia pelisääntöjä markkinoille ja kehittänyt ratkaisuja.

Monet odottavat, että elinkeinoelämä nousee ajurin paikalle myös luontokadon pysäyttämisessä. Kuitenkaan elinkeinoelämältä itseltään ei aiemmin ole kattavasti kysytty, minkälainen toimintaympäristö tukisi parhaiten yritysten luontotoimia.

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa, miten tärkeänä yritykset kokevat luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen, mitä elinkeinoelämä jo tekee ja minkälaisiin toimiin ja ohjaukseen se on valmis. Selvityksessä tuli myös kartoittaa elinkeinoelämän näkemyksiä ja valmiuksia siitä, minkälaisia kannustimia ja ohjauskeinoja valtion tulisi asettaa, jotta ne ohjaisivat luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen ja yritysten kilpailukyvyyn kasvattamiseen kansainvälisillä markkinoilla.

Vuoden 2023 alussa tein yli 50 haastattelua, joissa keskustelin elinkeinoelämän edustajien kanssa. Lisäksi Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Climate Leadership Coalition CLC, Kemianteollisuus ry ja Teknologiateollisuus ry järjestivät jäsenilleen keskustelutilaisuuksia selvitykseeni liittyen. Kiitän lämpimästi kaikkia selvitykseen osallistuneita henkilöitä antamastanne avusta. Oli ilahduttava huomata, kuinka positiivisesti työhön suhtauduttiin. Kiitos myös ympäristöministeriölle ja Sitralle neuvoista ja avusta selvityksen tekemisessä.

Työssä erityinen huomio kiinnittyi siihen, kuinka paljon kehitystyötä luontokadon torjumiseksi on lähtenyt liikkeelle ainoastaan parin viime vuoden aikana ja kuinka ilmastotoimiin tarttuminen on lisännyt valmiuksia luontotoimiin. Monilla toimialoilla luontokadon torjunta ei toki ole uusi asia, mutta elinkeinoelämässä ollaan nyt laajalla rintamalla otettu ensimmäiset askeleet pitkällä matkalla kohti luontopositiivisuutta. Tahtia pitää kuitenkin kiristää. Vuosi 2030 – jolloin luontokadon tulisi olla pysäytetty – tulee todella nopeasti.

Selvityksessä esitän haastattemieni toimialaliittojen ja yritysten luontotoimia ja näkemyksiä luonnon monimuotoisuuden tärkeyteen ja toimintaympäristöön liittyen. Lisäksi päädyin tekemään yhteensä 20 ehdotusta valtiolle, yrityksille ja näiden väliseen yhteistyöhön. Ehdotukseni ovat omiani. Ne perustuvat käymiini keskusteluihin ja siihen, että Kunming-Montreal päätöksen ja EU:n sekä Suomen tavoitteiden mukaan luontokato tulee olla pysäytetty vuonna 2030. Tässä jokaisen maan on tehtävä osansa. Olen luottavainen, että Suomi onnistuu tässä.

Mari Pantsar
Helmikuu 2023

1 Luonto, talous ja yritykset

Maailman talousfoorumin (World Economic Forum, WEF) mukaan yli puolet maailman bruttokansantuotteesta on kohtalaisesti tai voimakkaasti riippuvaista luonnosta ja sen tuottamista palveluista. Pölytys, puhdas vesi, maaperän terveys ja tautien torjunta ovat esimerkkejä luonnon ekosysteemien tuottamista palveluista, jotka ovat välttämättömiä ihmisen hyvinvoinnille ja taloudelle.¹

Luonnon tuottamilla ekosysteemipalveluilla on selkeä rahallinen hyöty, mutta luontopääomaa ei vielä arvoteta. Esimerkiksi pölyttäjien häviäminen aiheuttaisi maailman maataloudelle 217 miljardin dollarin vuosittaiset tappiot, puhumattakaan ruokaturvan vaarantumisesta ja sitä seuraavasta inhimillisestä hädästä.²

Koska luonnon tarjoamia palveluita ei ole hinnoiteltu, niiden alati kasvava kysyntä on joutanut luonnon resurssien ylikäyttöön suhteessa tarjontaan. Tästä on seurauksena luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen eli luontokato. Voidaan sanoa, että ihminen on nykyisin vauraampi kuin koskaan, mutta luonnon monimuotoisuus katoaa nopeammin kuin kertaakaan ihmiskunnan historiassa. Jotta voidaan varmistaa talouden rattaiden pyöriminen tulevaisuudessakin, luontokato on pysäytettävä ja luonnon monimuotoisuutta on alettava vahvistamaan.

Yritysten ja luonnon välillä vallitsee niin sanottu kaksoisolennaisuus. Yhtäältä yritykset ovat riippuvaisia luonnosta, mutta toisaalta yritystoiminta vaikuttaa luontoon. Esimerkiksi juomateollisuus tarvitsee toimintaansa puhdasta vettä (riippuvuus), mutta samalla sen toiminta aiheuttaa vaikutuksia vesistöön (vaikutus).

Yritysten riippuvuus luonnon ekosysteemipalveluista vaihtelee toimialojen välillä. Maailmanlaajuisesti suurimmat luonnosta vahvasti riippuvaiset toimialat ovat rakennusala, maatalous ja elintarvikesektori, metsätalous ja metsäteollisuus sekä tekstiiliteollisuus. Näiden lisäksi myös muut toimialat hyödyntävät luontopääomaa ja ekosysteemipalveluita hankkiessaan arvoketuissaan raaka-aineita ja muiden hyödykkeitä. Esimerkiksi valmistava

---

1 World Economic forum, 2020, New Nature Economic Series, [WEF_New_Nature_Economy_Report_2020.pdf](#) ([weforum.org](#))

2 [FINANCING-NATURE_Full-Report_Final-Version_091520.pdf](#) ([paulsoninstitute.org](#))

teollisuus tarvitsee raaka-aineikseen materiaaleja kaivos-, maa-aines- ja metsäteollisuudesta. Ei ole liioittelua sanoa, että kaikki yritystoiminta on vähintään välillisesti riippuvaista luonnosta, sillä aineettomia hyödykkeitä ei juurikaan esiinny.

Luontokato on tunnettu tutkijoiden keskuudessa jo useita vuosikymmeniä. Kuitenkin yritystoiminnan luontoriippuvuuksista ja -vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista on alettu keskustella laajemmin vasta, kun vuoden 2021 alussa julkaistiin Cambridgen yliopiston taloustieteen emeritusprofessori Partha Dasguptan raportti luonnon monimuotoisuuden talousvaikutuksista (The Economics of Biodiversity – The Dasgupta Review)³. Dasguptan raportin viesti oli, että luontopääoman hallintaan tulisi suhtautua kuten muun varallisuuden hoitoon. Tunnettujen ekosysteemipalveluiden romahtaminen olisi valtavan haitallista maailmantaloudelle ja sen vuoksi on nopeasti opittava ymmärtämään talouden riippuvuus luonnosta, alettava arvottamaan luontopääomaa ja huomioitava luontopääoma taloudellisessa kirjanpidossa. Dasguptan mukaan luontotoimien suuri vastavoima on ympäristölle haitalliset tuet. Tällä hetkellä ympäristölle haitallista toimintaa tuetaan maailman laajuisesti vuositasolla 4 000–6 000 miljardilla dollarilla, kun taas luontoa suojelevat toimenpiteet ja investoinnit ovat suuruusluokaltaan 78–143 miljardia dollaria vuosittain.

Talouden riippuvuus luonnosta ei kuitenkaan ole mikään uusi asia. Rooman klubi varoitti kasvun rajoista rajallisella planeetalla jo vuonna 1972. Lisäksi ympäristötilinpidossa otettiin Suomessakin pieniä askelia jo 1980-luvulla (Autio Niina & ym, 2013)

1.1 Luontokadon ajurit

Maailmanlaajuisesti luontokadon tärkeimpiä ajureita ovat maankäyttö, ilmastonmuutos, saastuminen, vieraslajit ja luonnon suora hyödyntäminen, kuten esimerkiksi ylikalastus. Osa näistä ajureista on maailmanlaajuisia, kuten ilmastonmuutos, ja osa taas paikallisia, kuten maankäyttö tai luonnon suora hyödyntäminen.

Vuoden 1970 jälkeen kaikki luontokadon viisi ajuria ovat kiihtyneet. Tällä hetkellä ilmastonmuutos aiheuttaa 11–16 prosenttia luontokadosta, mutta tulevaisuudessa se voi nousta suurimmaksi ajuriksi, ellei muutosta ilmaston kuumenemisessä saada rivakasti aikaan (IPBES, 2019). Suomessa merkittävimpiä suoraan ekosysteemipalveluihin vaikuttavia tekijöitä arvioidaan olevan maankäytön muutos, ilmastonmuutos, ravinnepäästöt vesistöihin ja vieraslajit. Merkittävimmät luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat alat

³ DasGupta Partha, 2021, The Economic of Biodiversity, The Dasgupta Review, [The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review](https://www.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/954219/the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review.pdf) ([publishing.service.gov.uk](https://www.publishing.service.gov.uk))

Suomessa ovat metsä- ja maatalous sekä näiden alojen tuotteita hyödyntävät paperi-, puu- ja elintarviketeollisuus. Kyseisillä aloilla käytetään laajaa maapinta-alaa, joten niiden vaikutuskin luontoon on suuri (Ruokamo ym, 2021). Lisäksi rakentaminen aiheuttaa merkittäviä paineita luonnolle.

Suomessa tapahtuva luontokato on pysäytettävä Suomessa, mutta paikallinen luontokato on kuitenkin vain osa elinkeinoelämän ja kuluttajien aiheuttamista luontovaikutuksista. Kotimaassa aiheutettujen vaikutusten lisäksi on tärkeää huomioida globaalien arvoketjujen ja kulutuksen luontovaikutus maamme rajojen ulkopuolella. Kun yritykset käyttävät muista maista tuotuja raaka-aineita, niiden ulkoistetut luontovaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset jäävät muualle. Joidenkin tuotteiden, esimerkiksi eräiden elintarvikkeiden kohdalla, arvoketjun luontovaikutukset ovat jo melko hyvin jäljitettävissä. Kuitenkin tarvitaan vielä paljon kehitystyötä, jotta voidaan saada laajemmin tietoa raaka-aineiden luontovaikutuksista.

Suorien luontoon kohdistuvien paineiden pienentämisen lisäksi on pyrittävä huomioimaan näiden taustalla olevia epäsuoria ajureita ja juurisyitä, joiden ratkaisemiseksi tarvitaan järjestelmätason muutoksia. Luontokadon ja ilmastonmuutoksen juurisyitä ovat muun muassa väestönkasvu, ylikulutus, lineaarinen talousmalli sekä ihmisten arvot ja asenteet.

1.2 Luontokato Suomessa

Globaalisti ja myös Suomessa luontokato edelleen jatkuu. Suomessa luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen mitattuna uhanalaisten lajien määrällä on jopa nopeutunut. Eniten uhanalaisia lajeja ja luontotyyppejä on maan eteläosissa, missä lajimäärä on suurin ja jossa ihminen vaikuttaa eniten maankäyttöön. Suomessa arviolta joka yhdeksäs laji on uhanalainen ja kolmasosa uhanalaisista lajeista on metsälajeja. Metsät ovat Suomen laajin elinympäristötyyppi, ja niissä elää yli 40 prosenttia lajeista. Lehdossa elää lähes puolet uhanalaisista metsien eliölajeista.

Suomen vajaasta 400 luontotyyppistä noin puolet (48 prosenttia) on arvioitu uhanalaisiksi koko maan tasolla. Kaikki perinnebiotoopit on arvioitu uhanalaisiksi, ja niistä valtaosa jopa äärimmäisen uhanalaisiksi. Toiseksi suurin uhanalaisten luontotyyppien osuus on metsäluontotyypeillä (76 prosenttia). Uhanalaistumiskehitys on ollut nopeinta tuntureilla, missä ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät selvimmin.⁴

---

4 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-915-8>

1.3 Luonnonsuojelu ja kiertotalous

Perinteisesti luontokadon pysäyttämistä on lähestytty suojelualueiden avulla. Kunming-Montreal päätös ja EU:n biodiversiteettipolitiikka vaativat 30 prosentin suojelua. Suojelualueet ovat ensiarvoisen tärkeitä uhanalaisten lajien ja tärkeiden luontotyyppien suojelussa ja niiden merkitystä ei voi vähätellä. Ne eivät kuitenkaan yksin riitä kääntämään luontokatoa luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. On erittäin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten ihmisten käyttämällä noin 70 prosentilla maa- ja merialueista toimitaan. Suojelualueiden lisäksi kaikessa tuotannossa ja kulutuksessa on otettava käyttöön luonnon kannalta kestävämpiä tapoja.

Kiertotalous, joka pohjautuu kestäväan tuotantoon ja kulutukseen on yksi keskeinen ratkaisu ja vastakohta nykyiselle tuhlailevalle lineaaritaloudelle. Lineaaritalous (ota – valmista – käytä – heitä pois) perustuu neitseellisten luonnonvarojen kasvavaan käyttöön, jolla vastataan kasvavan väestömäärän kasvavaan kysyntään. Tällä hetkellä neitseellisistä raaka-aineista pyritään tekemään mahdollisimman paljon tuotteita, jotka käytön jälkeen päätyvät usein polttoon tai kaatopaikalle. Lineaaritalouden vastakohdassa, kiertotaloudessa, tuotteet ja materiaalit ovat mahdollisimman tehokkaassa käytössä mahdollisimman pitkään, ja raaka-aineista pyritään valmistamaan korkean jalostusarvon tuotteita. Tällöin tarve uusien luonnonvarojen käyttöön otolle vähenee.

Suomella on hyvät lähtökohdat kiertotalouden liiketoimintamallien valtavirtaistamiseksi, sillä Suomi on edelläkävijänä tarttunut kiertotalouden liiketoimintamallien skaalaamiseen ja tarvittavien ohjauskeinojen kartoittamiseen. Suomen kiertotalouden strategisen ohjelman toimeenpano on linjattu valtioneuvoston periaatepäätöksessä. Toisaalta mekin olemme vasta alkumetreillä kiertotalouden edistämässä. Siirtymä kiertotalouteen vaatii järjestelmämuutosta ja ohjauskeinoja, sillä suuri osa teollista infrastruktuuria on rakennettu ja sitä ylläpidetään valtion ohjauksella lineaaritalouden mukaisesti. Ohjauskeinoja ja kannusteita luonnonvarojen käytön vähentämiseksi ei juurikaan vielä ole käytössä ja yritysten ja kuluttajien vapaaehtoisin toimin muutos todennäköisesti tapahtuu liian hitaasti.

1.4 Ilmastonmuutos ja luontokato on ratkaistava yhdessä

Kaksi merkittävää maailman tiedeyhteisön auktoriteettia: hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli (IPCC) ja hallitustenvälinen luontopaneeli (IPBES) julkaisivat vuonna 2021 yhteisen raporttinsa, jossa oli selvitetty luonnon monimuotoisuuden ja ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen välisiä synergioita ja kompromisseja, joita molempien ratkaisemisessa joudutaan mahdollisesti tekemään. Paneelien viesti oli selvä:

ilmastonmuutos ja luontokato kiihdyttävät toinen toistaan ja ne on pyrittävä ratkaisemaan mahdollisimman pitkälle yhdessä. Jos yritetään ratkaista vain toinen, epäonnistutaan molemmissa (IPBES & IPCC, 2020).

Paneelit ilmaisivat huolensa siitä, että ilmastonmuutoksella ja luontokadon hillinnällä on omat kansainväliset YK-puitesopimuksensa, omat hallitustenväliset paneelinsa ja omat politiikkansa. Tästä toiminnallisesta erottelusta seuraa riski, että näiden kahden ongelman välisiä yhteyksiä ei läheskään aina tunnisteta tai niitä ei huomioida. Tilanne voi johtaa haitalliseen osaoptimointiin toisen ilmiön ratkaisemisessa siten, että itseasiassa vaikeutetaan toisen ratkaisemista.

Toisaalta paneelit tunnistivat lukuisia alueita, joihin tartuttaessa voitaisiin saavuttaa mahdollisimman paljon synergioita ja löytää kustannustehokkaat ratkaisut samanaikaisesti sekä ilmastonmuutoksen että luontokadon hillintään. Toisaalta tunnistettiin myös se, että väijäämätön ilmaston kuumeneminen tulee muuttamaan luonnon monimuotoisuutta, mikä on huomioitava luonnon monimuotoisuuteen liittyvässä tavoitteen asetannassa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että emme enää voi enää palata siihen luonnontilaan, joka vallitsi muutamia vuosikymmeniä sitten.

Paneelien tunnistamia ratkaisuja, jotka hyödyttävät luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ovat esimerkiksi kestävä metsä- ja maatalous, monet luontopohjaiset ratkaisut, vihreä kaupunki-infrastruktuuri, ylikulutuksen vähentäminen ja kestävä ruokavalio. Eräät ilmastoratkaisut, kuten tuulivoima tai vesivoima voivat puolestaan aiheuttaa paikallista luontokatoa, mikä on punnittava kokonaisarviointissa.

Ensimmäiset kansainvälisen sopimukset ilmastonmuutoksen, luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen ja aavikoitumisen ratkaisemiseksi hyväksyttiin jo vuonna 1992 YK:n Rion kestävän kehityksen konferenssissa. Ilmastonmuutoksen hillintään liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu ja valmiudet ovat edenneet globaalisti paljon luontotoimia nopeammin. Yksi syy tähän on se, että Sir Nicholas Sternin vuonna 2006 laatima raportti (niin sanottu Sternin raportti) ilmastonmuutoksen taloudellisista vaikutuksista sai laajan maailmanlaajuisen huomion ja sen myötä opittiin ymmärtämään ilmaston lämpenemisen vaikutukset talouteen (Stern, 2006). Luontokadon taloudellisten vaikutusten yhteiskunnallinen keskustelu on käynnistynyt laajalti vasta 2020-luvulla. Toisaalta ilmastonmuutokseen hillintään herääminen ja siihen kehitetyt toimintamallit ja ratkaisut luovat viitekehystä luontokadon ratkaisemiselle, joten toimissa näytetään voivan edetä nopeammin.

2 Sääntely-ympäristö

Luontokato on sekä globaali että paikallinen ongelma. Tämän vuoksi sen ratkaisemiseen tarvitaan kansainvälisiä, EU:n ja kansallisen tason tavoitteita ja sääntelyä. Ilmastonmuutoksen hillinnässä EU on osoittanut globaalia johtajuutta ja toisaalta Suomen kansallinen sääntely on synnyttänyt maailmanluokan edelläkävijäratkaisuja esimerkiksi biopolttoaineissa. Seuraavissa kappaleissa on lyhyt kuvaus luonnon monimuotoisuuden liittyvästä sääntely-ympäristöstä, mikä luo raamit elinkeinoelämän toimintaympäristölle.

2.1 Kunming-Montreal päätös

YK:n biodiversiteettisopimuksilla (CBD) on haluttu vahvistaa luonnon monimuotoisuutta vuodesta 1993 lähtien maailmanlaajuisesti. Tavoitteena on ollut pysäyttää globaali luontokato ensin vuoteen 2010 ja sitten vuoteen 2020 mennessä, mutta näiden tavoitteiden saavuttamisessa on epäonnistuttu. Vuonna 2010 YK:n biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus asetti kaksikymmentä kunnianhimoista tavoitetta, joiden piti pysäyttää luontokato vuoteen 2020 mennessä. Kymmenen vuotta myöhemmin todettiin, että näistä niin kutsutuista Aichi-tavoitteista yhtäkään ei täysin saavutettu.

Montrealin COP15-luontokokouksessa joulukuussa 2022 saavutettiin kansainvälisten luontoneuvottelujen läpimurto, kun yli 190 maata hyväksyi maailmanlaajuisen Kunming-Montreal päätöksen⁵ (UN CBD, 2022). Sen tavoitteena on pysäyttää globaali luontokato viimeistään vuoteen 2030 mennessä ja kääntää kehitys luontomyönteiseksi kaikkialla maailmassa. Päätöksessä on yhteensä 23 tavoitetta. Kehys on toiminta- ja lopputulosuuntautunut, ja se pyrkii ohjaamaan ja edistämään kaikilla tasoilla politiikan, päämäärien, tavoitteiden, kansallisten luonnon monimuotoisuusstrategioiden ja -toimintasuunnitelmien uudistamista, kehittämistä, päivittämistä ja toimeenpanoa. Se pyrkii myös edistämään prosessin seuranta- ja arviointia kaikilla tasoilla läpinäkyvämmällä ja vastuullisemmalla tavalla. Elinkeinoelämän toimintaan liittyviä tärkeimpiä tavoitteita ovat esimerkiksi seuraavat:

---

5 recommendation adopted by the working group on the post-2020 global biodiversity framework (cbd.int)

- suojella 30 prosenttia kaikkien maiden maa- ja merialueista vuoteen 2030 mennessä. Tavoite sisältää suojelun eri keinot, ja se ei kiellä taloudellista toimintaa
- ennallistaa 30 prosenttia maa-alueiden heikentyneiden ekosysteemien alasta vuoteen 2030 mennessä
- varmistaa, että maa-, vesi-, kalastus- ja metsätalousalueita hoidetaan kestävästi
- sisällyttää luonnon monimuotoisuus ja luontopääoma laajasti kaikkeen päätöksentekoon ja kansantalouden tilinpitoon sekä ohjata kaikki vero- ja rahoitusvirrat luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen
- edellyttää suuria ja monikansallisia yrityksiä mittamaan ja raportoimaan arvoketjujensa luontovaikutukset, -riippuvuudet ja -riskit
- tunnistaa vuoteen 2025 mennessä luonnon monimuotoisuudelle haitalliset tuet ja poistaa tai uudistaa niitä vähintään 500 miljardilla dollarilla vuodessa vuoteen 2030 mennessä

Lisäksi Kunming-Montreal päätös edellyttää, että kansallisesti varmistetaan kestävien kulutusvalintojen aikaansaaminen. Keinoja tähän ovat muun muassa tavoitetta tukevien politiikka-, lainsäädäntö- tai sääntelypuitteiden laatiminen, koulutuksen parantaminen sekä olennaisen ja tarkan tiedon ja vaihtoehtojen saatavuuden varmistaminen. Vuoteen 2030 mennessä vähennetään maailmanlaajuisesta kulutuksen jalanjälkeä oikeudenmukaisella tavalla, puolitetaan maailmanlaajuinen ruokahävikki, vähennetään merkittävästi ylikulutusta ja vähennetään merkittävästi jätteiden syntyä.

Tärkeä menestystekijä Montrealin kokouksessa oli yksityisen sektorin aktiivinen kirkitys kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Useissa kokouksen paneelikeskusteluissa rahoitusalan ja keskuspankkien edustajat painottivat, että tarvitaan raportointivelvoite, jotta saadaan tietoa kaikkien yritysten luontovaikutuksista ja -riippuvuuksista. Tiedon avulla rahoituslaitokset voivat sisällyttää luontoon liittyvät riskit rahoituksen hintaan, ja makrovakaudesta huolehtivat keskuspankit voivat valvoa, etteivät luontoriskit aiheuta systeemiriskejä rahoitusmarkkinoille. Monet kokoukseen osallistuneet tahot mainitsivat, että kunnianhimoisen luontosopimuksen osaltaan mahdollisti myös se, että ilmasto-puolella tarpeellinen kansainvälinen sopimus, Pariisin ilmastopuolitus, oli saavutettu vuonna 2015.

2.2 EU:n luontopolitiikka

Euroopan Unioni on ottanut luonto- ja ilmastotoimissa vahvan roolin nykyisen komission aikana EU:n Green Dealin eli vihreän kehityksen ohjelman myötä⁶. Ohjelma tähtää kestäväan kasvuun ja Euroopan kilpailukyvyn parantamiseen. Sen lähtökohta on, että Euroopan tulevaisuus on riippuvainen terveestä maapallosta. Ilmastonmuutoksen hillintä, talouskasvun irtikytkentä luonnonvarojen käytöstä, luontokadon pysäyttäminen ja reilu siirtymä ovat tärkeät osat kokonaisuutta.

Seuraavalla sivulla on kuvattu vihreän kehityksen ohjelman elementit ja esimerkkejä lukuisista aloitteista, jotka vaikuttavat luonnon monimuotoisuuteen. Näitä ovat esimerkiksi biodiversiteettistrategia, metsästrategia, ennallistamisasetus, metsäkatoasetus, kierto-talouden toimintaohjelma, ympäristötilinpitoasetuksen laajentaminen luontopääomaan sekä kestäväan rahoituksen strategian uudistus (2021) ja taksonomia-asetuksen ympäristökriteerit (2023).

Biodiversiteettistrategia⁷ (2020) linjaa Euroopan unionin biodiversiteettiperiaatteet ja -tavoitteet. Sen tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Kun Euroopan Unionin neuvosto hyväksyi biodiversiteettistrategian, se toisti, että biodiversiteettitavoitteet on otettava kaikilta osin huomioon muilla aloilla, kuten maataloudessa, kalastuksessa ja metsätaloudessa. Toimenpiteitä on toteutettava näillä aloilla johdonmukaisesti. Biodiversiteettistrategiassa jäsenmaat ovat sitoutuneet 17 avaintoimenpiteeseen. Esimerkkejä näistä ovat:

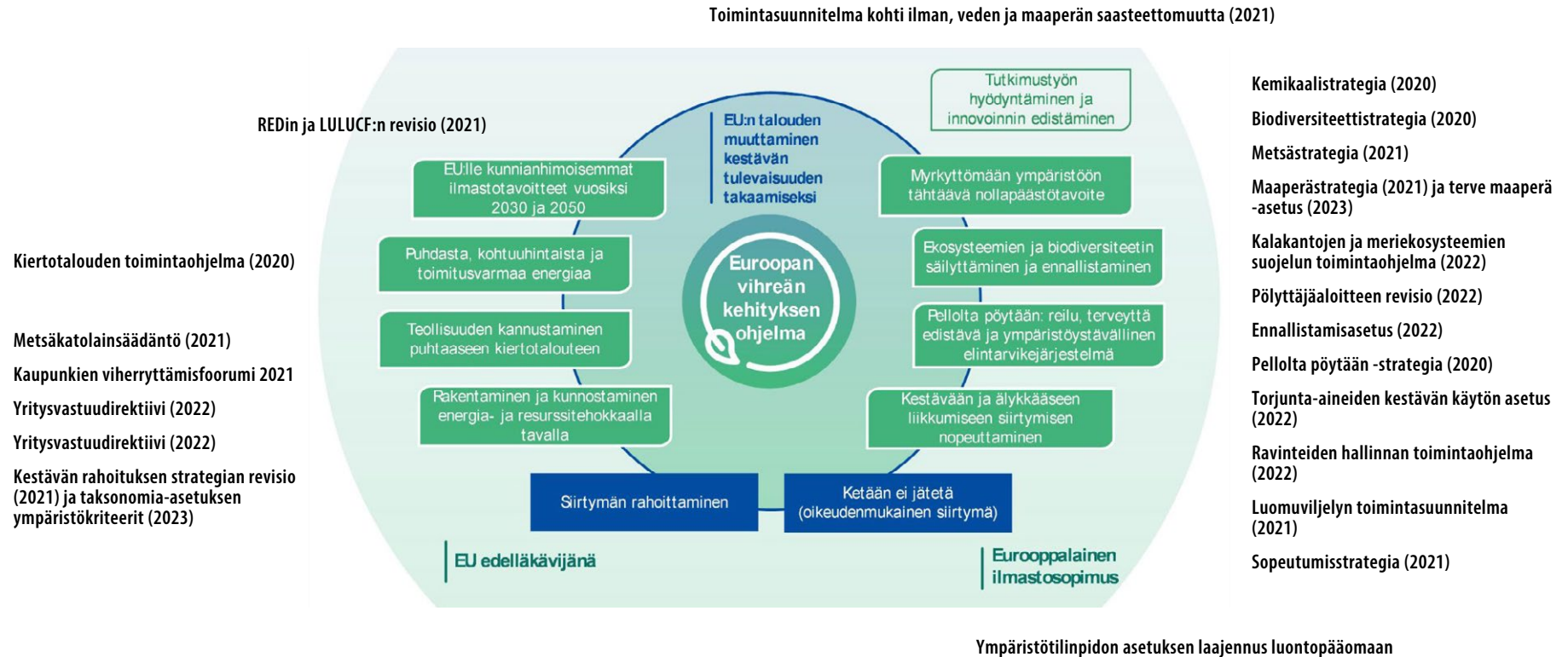
- suojeltujen maa- ja merialueiden laajentaminen Euroopassa 30 prosenttiin maa- ja merialuista (vrt. Kunmingin-Montrealin asiakirja), rappeutuneiden ekosysteemien ennallistamiseen,
- pölyttäjien määrän vähentämisen kääntämiseen kasvu-uralle,
- toimien rahoituksen lisääminen ja edistymisen seurannan parantaminen,
- tavoite ohjata vähintään 20 mrd € vuosittaista rahoitusta luonnolle,

---

6 [A European Green Deal \(europa.eu\)](https://europa.eu)

7 [Biodiversity strategy for 2030 \(europa.eu\)](https://europa.eu)

Kuvio 1. EU:n vihreän kehityksen ohjelman aloitteita, jotka koskevat luonnon monimuotoisuutta. Lähde: Mariko Landström, Sitra.

EU:n uusi **metsästrategia**⁸ vuodelle 2030 on yksi Euroopan vihreän kasvun ohjelman lippulaivahankkeista ja perustuu EU:n biodiversiteettistrategiaan. Metsästrategian tavoitteina on muun muassa edistää kestävästä pitkäikäisten tuotteiden metsäbiotaloutta ja muuta biotaloutta kuten ekoturismia, kestävästä metsäpohjaista bioenergiaa, EU:n viimeisten vanhojen metsien suojelua, metsien ennallistamista ja kestävästä metsien hoitoa sekä luoda taloudellisia kannusteita metsänomistajille ja hoitajille EU:n metsien laadun ja määrän parantamiseksi.

Ennallistamisasetus⁹ tähtää luontokadon pysäyttämiseen luonnon tilaa parantamalla. Euroopan komissio antoi asetusehdotuksen kesäkuussa 2022. Se asettaa jäsenmaille sitovia, suoraan sovellettavia tiukkoja ennallistamisvelvoitteita luonnon monimuotoisuuden palauttamiseksi ja se koskee suojelualueita ja niiden ulkopuolisia alueita. Asetuksen toimeenpano edellyttää ennallistamistoimia esimerkiksi soilla, metsissä, maatalousympäristöissä, tuntureilla, rannoilla, merellä ja sisävesissä. Ennallistaminen parantaisi luonnon tilaa ja virkistysmahdollisuuksia sekä edistäisi luonnon kykyä palautua ilmastonmuutoksen myötä yleistyvistä sään ääri-ilmiöistä. Tämä puolestaan parantaisi yhteiskunnan iskunkestävyyttä.

Eduskunta päätti joulukuussa 2022, ettei se hyväksy komission esitystä sellaisenaan ja edellytti siihen muutoksia. Eduskunnan suuri valiokunta edellytti muun muassa, että kansallinen metsäpolitiikka otetaan huomioon ja että Suomelle aiheutuvia kustannuksia kohdustellutetaan merkittävästi.¹⁰

Metsäkatoasetus¹¹ tähtää siihen, että EU pyrkii minimoimaan oman osuutensa maailmanlaajuiseen metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen sekä vähentämään EU:n osuutta kasvihuonekaasupäästöissä ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisessä. Asetuksen avulla EU pyrkii suitsimaan myös muille alueille ulkoistettuja luontovahinkoja. Asetus esimerkiksi kieltää asettamasta markkinoille hyödykkeitä ja tuotteita kuten palmuöljyä, kahvia, kaakaota, lihaa, soijaa, puutavaraa tai kumia, jos niiden tuotanto on aiheuttanut metsäkatoa tai metsien tilan heikkenemistä 31.12.2020 jälkeen. Toimijoiden, jotka myyvät tuotteita EU:n alueella tai vievät tuotteita EU-markkinoilta on otettava sakon uhalla käyttöön pakollinen asianmukaisen huolellisuuden järjestelmä (due diligence) eli tehtävä kattava selvitys siitä, että tuotteiden hankintaketjut eivät aiheuta metsien tuhoamista.

8 Uusi EU:n metsästrategia 2030 | Euroopan komissio (europa.eu)

9 Nature Restoration Law (europa.eu)

10 SuVL 14/2022 vp (eduskunta.fi)

11 Deforestation (europa.eu)

Suomessa asetuksen mahdolliset vaikutukset koskisivat erityisesti metsätalouden toimijoita sekä nautakarjan tuotantoa. Suomelle keskeisimmät ongelmat liittyvät asetuksen taannehtivuuteen, maatalousrakennusten tulkintaan sekä metsien tilan heikkenemisen määritelmään. Näistä syistä johtuen Suomi pidättäytyi äänestämästä ja jätti lausuman, jossa nostetaan esiin Suomen kannalta erityisen ongelmallisia kohtia.¹²

Kiertotalouden toimintaohjelma¹³ pyrkii valtavirtaistamaan kiertotalouden laajentumisen edelläkävijöistä talouden valtavirran toimijoihin. EU näkee kiertotalouden tärkeänä työkaluna, kun tavoitellaan ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä ja talouskasvun irtikytkentää luonnonvarojen käytöstä. Strategian lähtökohtana on se, että puolet kaikista kasvihuonekaasupäästöistä ja yli 90 prosenttia luonnon monimuotoisuuden köyhtymisestä ja vesistressistä on seurausta luonnonvarojen hyödyntämisestä ja jalostamisesta. Toisaalta EU näkee kiertotalouden EU:n talouden kilpailukyvyyn lähteenä. Toimintaohjelman mukaan kiertotalouden periaatteiden soveltaminen koko EU:n talouteen voi kasvattaa EU:n bruttokansantuotetta 0,5 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja noin 700 000 uutta työpaikkaa.

Osana kiertotalouden toimintaohjelmaa Euroopan komissio on tehnyt lukuisia merkittäviä lainsäädäntöehdotuksia. Keväällä 2022 julkaistu kestävien tuotteiden aloite sisälsi asetusehdotuksen tuotteiden ekosunnittelusta¹⁴. Sen mukaan tulevaisuuden tuotteet täytyy suunnitella siten, että ne ovat kestäviä ja pitkäikäisiä, korjattavia ja huollettavia, uudelleenkäytettäviä sekä turvallisesti kierrätettäviä materiaaleineen. Asetusehdotukseen liittyvät myös digitaaliset tuotepassit, joista kuluttaja voi tuotetietojen lisäksi tulevaisuudessa lukea tuotteiden ekologisen jalanjäljen. Tekstiilisektorille ehdotettiin omaa strategiaa, joka tähtää tekstiilien luontojalanjäljen pienentämiseen. Syksyllä 2022 komissio ehdotti pakkaus- ja pakkausjätedirektiivin uudistusta. Jo aiemmin, vuonna 2020, komissio teki ehdotuksen EU:n uudeksi akkuasetukseksi. Asetuksella pyritään edistämään kiertotalouden mukaista akkumateriaalitaloutta. Akkusäätelyn uudistamisella komissio pyrkii vastaamaan lainsäädännölliseen paineeseen, jonka liikenteen sähköistäminen aiheuttaa lähivuosina.

Kestävä rahoitus ja yritysvastuu. Komissio on toteuttanut ja ehdottanut myös muutamia kauaskantoisia lakiehdotuksia yritys vastuun saralla. Kestävän rahoituksen kriteeristö eli ns. taksonomia¹⁵ asettaa luokittelun ja kriteerit sille, millaiset rahoituskohteet ja hankkeet voi-

12 [EU:n metsäkatoasetuksen alustava sopu hyväksytty – etenee viralliseen hyväksyntään \(valtioneuvosto.fi\)](#)

13 [A new Circular Economy Action Plan \(europa.eu\)](#)

14 [Proposal for Ecodesign for Sustainable Products Regulation \(europa.eu\)](#)

15 [EU taxonomy for sustainable activities \(europa.eu\)](#)

daan katsoa kestäviksi ilmaston ja ympäristön kannalta. Lähtökohtana on, että pelkästään lainsäädännön noudattaminen ei välttämättä takaa kestävyyttä. Taksonomia ohjaa rahoittajien toimintaa ja toi ensimmäisessä vaiheessa isoille pörssiyhtiöille raportointivelvoitteita. Asetuksen tarkoituksena on lisätä läpinäkyvyyttä ja kiinnittää rahoittajien huomiota enemmän kestävyteen liittyviin riskeihin. Mitä kestävämpi investointihanke on, sitä edullisemmin ja helpommin yrityksen oletetaan saavan rahoitusta.

Helmikuussa 2022 komissio ehdotti yritys vastuudirektiiviä¹⁶ (ns. Corporate Sustainability Due Diligence Directive), joka asettaa yrityksille velvollisuuksia ehkäistä, tunnistaa, ratkaista ja kantaa vastuuta toimitusketjunsä haitallisista vastuullisuusvaikutuksista. Tavoitteena on kitkeä erityisesti kehittyviä maita koskevia ympäristö- ja ihmisoikeusrikkomuksia. Toteutuessaan direktiivi lisää myös yhtiön johdon huolellisuusvelvoitteita ja juridista vastuuta. Kestävyysraportoinnin direktiivi¹⁷ (Corporate Sustainability Reporting Directive) puolestaan laajentaa yritysten vastuullisuusraportointivelvoitteita ja siihen liittyvä standardi (ESRS) harmonisoi raportointia.

2.3 Suomen luontopolitiikka

Sanna Marinin hallituksen ohjelman tavoite on pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä, mikä vastaa kansainvälisten sopimusten tavoitteita. Suomen luontopaneelin mukaan nykyiset toimenpiteet ovat kuitenkin selvästi riittämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi ja kunnianhimoisen tavoite tarvitsee päätöksenteon tueksi ymmärrystä luontokadon nykytilanteesta suhteessa tavoitteeseen ja keinoista, joilla näiden välistä kuilua voisi kuroa umpeen.

Suomen luontopolitiikka suunnitellaan kansallisessa luonnon monimuotoisuus-strategiassa ja sen toimintaohjelmassa, joissa asetetaan valtakunnalliset toiminnalliset, määrälliset ja ajalliset tavoitteet. Luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat myös muut strategiat, kuten biotalousstrategia.

Suomen uusi vuoteen 2035 ulottuva luonnon monimuotoisuusstrategia¹⁸ annettiin lausunnoille joulukuussa 2022. Strategian tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä luontokato Suomessa on pysäytetty ja luonto on elpymässä. Viimeistään vuoteen 2035 mennessä Suomi on luontoposiitiivinen. Tämä tarkoittaa sitä, että luonnon

¹⁶ [Corporate sustainability due diligence \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-summaries/Pages/14122.aspx)

¹⁷ [Corporate sustainability reporting \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-summaries/Pages/14123.aspx)

¹⁸ [Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma vuoteen 2035 – Ympäristöministeriö](#)

monimuotoisuus on vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2020 ja ihmisen toiminta vahvistaa luontoa. Strategialuonnoksen mukaan maa- ja merialueista on suojeltava 30 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja metsämaista 10 prosenttia vuoteen 2035 mennessä.

Luontopolitiikkaa ohjaavat myös valtioneuvoston periaatepäätökset. Yksi merkittävä periaatepäätös yritysten liiketoimintamahdollisuuksien kannalta on valtioneuvoston periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta.¹⁹ Kiertotalousohjelman visio on ”Suomi 2035: Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta on menestyvän taloutemme perusta”. Vision toteutuminen edellyttää luonnonvarojen kestävä ja tehokasta käyttöä. Tämä tarkoittaa muun muassa uusiutumattomien luonnonvarojen kulutuksen vähenemisestä, ja uusiutuvien luonnonvarojen käytön rajoittamista siten, että kotimaan primääriraaka-aineiden kokonaiskulutus ei vuonna 2035 ylitä vuoden 2015 tasoa. Vientituotteiden valmistukseen käytetyt luonnonvarat eivät kuulu tavoitteen piiriin. Lisäksi resurssien tuottavuuden tulisi kaksinkertaistua vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä.

Suomen luontopolitiikan toteutumista ohjataan monilla eri toimenpiteillä, joita avataan tarkemmin seuraavissa kappaleissa. Palettiin kuuluvat normiohjaus, taloudellinen ohjaus, markkinoiden ohjaus sekä informaatio-ohjaus ja koulutus.

2.4 Normiohjaus

Normiohjaukseen kuuluvia työkaluja ovat muun muassa kiellot, rajoitukset ja velvoitteet kuten ennallistamisvelvoite sekä lupamenettelyt. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkein kansallinen lainsäädäntö on luonnonsuojelulaki²⁰. Luonnonsuojelulla on implementoitu myös luontodirektiivi²¹ ja lintudirektiivi²², jotka ovat keskeisimpiä luonnonsuojelun toteuttamisen välineitä Euroopan unionissa.

Lainsäädäntö asettaa toiminnalle vähimmäisvaatimukset, minkä lisäksi toimijoilla on lukuisia vapaaehtoisia, lainsäädännön vaatimuksia ylittäviä toimia. Esimerkiksi Metsälaki²³ asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset, joita säädetään muassa puun

¹⁹ Valtioneuvoston periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

²⁰ Luonnonsuojelulaki 9/2023 – Sädökset alkuperäisinä – FINLEX®

²¹ EUR-Lex – 31992L0043 – FI (europa.eu)

²² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta (europa.eu)

²³ Metsälaki 1093/1996 – Ajantasainen lainsäädäntö – FINLEX®

korjaamiseen, metsän uudistamiseen ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Vapaaehtoinen sertifiointi kuitenkin turvaa talousmetsien monimuotoisuutta lakia enemmän.

Joulukuussa 2022 Suomen eduskunta hyväksyi uuden luonnonsuojelulain, joka astuu voimaan 1.6.2023. Aiemmin lähes 100-vuotiaaseen luonnonsuojelulakiin oli tehty vain yksi suurempi päivitys. Lain sovellysalue on luonnon ja maiseman suojelu ja hoito, ei kuitenkaan metsien käyttäminen niiltä osin kuin siitä säädetään metsälaissa. Luonnonsuojelulaki panee täytäntöön luontodirektiivin, lintudirektiivin sekä ympäristövastuudirektiivin. Uutta luonnonsuojelulaissa on esimerkiksi tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelun vahvistaminen, vapaaehtoinen ekologinen kompensatio ja luontopaneelin roolin vahvistaminen. Myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen on kirjattu lakiin. Lisäksi malminetsintä kielletään kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa kokonaan, ja valtion muilla suojelualueilla sen edellytyksiä tiukennetaan.

2.5 Taloudellinen ohjaus

Taloudellisessa ohjauksessa keskeistä on asettaa sellaiset kannustimet, jotka tekevät luontoon kohdistuvien paineiden vähentämisestä ja luonnon vahvistamisesta taloudellisesti kannattavaa ja siten ohjaavat muuttamaan toimintaa pitkäjänteisesti. Taloudellinen ohjaus, kuten tuet, verot, markkinamekanismit, ei tällä hetkellä kuitenkaan toimi tarpeeksi hyvin luontokadon pysäyttämiseksi. Asia on kuitenkin huomioitu esimerkiksi valtiovarainministeriön uudessa ilmasto- ja luontostrategiassa (2022)²⁴, jossa linjataan: ”verotuksen ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyn avulla voidaan ohjata kansalaisten ja yritysten valintoja ilmasto- ja luontopolitiikan tavoitteiden mukaisiksi”

Yleensäkin Suomen valtion verotuloista ympäristöverojen osuus kokonaiskertymästä on vuosikautia ollut alle seitsemän prosenttia²⁵. Maailman johtavat taloustieteilijät ovat melko yksimielisiä siitä, että verotuksen painopistettä tulisi siirtää työn ja yritystoiminnan verotuksesta haittojen, kuten ympäristöhaittojen, verotukseen. Verotuksen painopisteen siirrossa nähdään usein haasteena se, että jos ohjaus toimii, valtion verotulot pienenevät haittojen vähetessä. Toisaalta uusia verotuksen kohteita varmasti löytyy muualtakin. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä kiertotalouden strategisesta ohjelmasta mainitaan myös, että kiertotalouden edistämiseksi on luotava taloudellisia kannustimia, kuten verotuksen valjastamista. Nyt kannustimet tukevat lineaaritalouden mukaista toimintaa.

²⁴ Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategia viitoittaa tietä kohti hyvinvoivaa ja entistä puhtaampaa Suomea – Valtiovarainministeriö (vm.fi)

²⁵ Tilastokeskus – Tilastot aiheittain – Ympäristöverot (stat.fi)

Yksi tehokas taloudellinen ohjauskeino tulee olemaan ekologinen kompensatio, joka otettiin vapaaehtoisena mukaan uuteen luonnonsuojelulakiin. Ekologisella kompensatiolla sisällytetään luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvien haittojen kustannukset hankkeen toteutuskustannuksiin. Siten se kannustaa taloudellisia toimijoita valitsemaan vähemmän luonnon monimuotoisuutta heikentävän vaihtoehdon. Ekologinen kompensatio siis toimii samoin kuin jo tunnettu aiheuttaja vastaa -periaate ja sitä käsitellään tarkemmin kappaleessa 5.

2.6 Markkinoiden ohjaus

Valtioiden rooli markkinoiden ohjaamisessa ja tulevien muutosten ennakkoinnissa muuttuvassa toimintaympäristössä on tärkeää. Markkinoiden ohjaukseen kuuluvat muun muassa investointien edistäminen, omistajaohjaus ja julkiset hankinnat. Markkinoiden ohjauksessa valtio asettaa kannustimia edelläkävijöille eli mahdollistaa investointien ripeämmän toteuttamisen. Esimerkiksi investointituet pienentävät uusien teknologioiden käyttöönoton riskiä, omistajaohjauksella voidaan vaatia valtionyhtiöitä etenemään nopeammin ja julkisilla hankinnoilla voidaan luoda edelläkävijämarkkinoita uusille tuotteille ja palveluille.

Vuonna 2022 Valtiovarainministeri Annika Saarikko, ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari ja elinkeinoministeri Mika Lintilä asettivat Kestävän rahoituksen työryhmän muodostamaan kokonaisnäemyksen vihreän siirtymän rahoituksesta kattaen ilmastonmuutoksen torjunnan, luontokadon pysäyttämisen ja siirtymän kohti kiertotaloutta.²⁶ Työryhmän mukaan vihreä siirtymä edellyttää järjestelmätason muutosta läpi koko yhteiskunnan ja kokonaisvaltaista talouden rakenteiden uudistamista. Ilmastonmuutos ja luontokato on ratkaistava yhtäaikaisesti ja vihreä siirtymä on huomioitava kaikessa julkisissa varoissa hyödynnettävissä päätöksenteossa ja kaikilla julkisilla rahoittajilla on roolinsa siirtymäinvestointien rahoittamisessa. Työryhmä ehdottaa, että olemassa olevat taloudelliset välineet on kytkettävä kokonaisvaltaisesti, koherentisti ja toisiaan täydentävästi sekä vaikuttavalla tavalla edistämään läpileikkaavia vihreän siirtymän tavoitteita.

Vaikka ilmastonmuutosta ja luontokatoa on pyrittävä ratkaisemaan yhdessä, luonnon monimuotoisuutta vahvistavissa investoinneissa on ero verrattuna ilmastonmuutoksen hillintään liittyviin investointeihin. Ilmastotoimet vaativat erityisesti yksityiseltä sektorilta suuria investointeja yhteiskunnan kaikkien toimintojen suuntaamiseksi kohti vähäpäästöisyyttä. Luonnon monimuotoisuuden kannalta investoinnit tulee kohdistaa ensimmäiseksi erityisesti teollisuuden kiertotaloussiirtymään, korkeamman jalostusarvon tuotteiden

²⁶ Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä : Loppuraportti – <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-625-9>

kehittämiseen sekä tehokkuuden ja resurssien tuottavuuden parantamiseen, materiaali-tutkimukseen ja -kehitykseen, suojelualueisiin, ennallistamiseen ja ekologisiin kompensaa-tioihin. Lisäksi toki tarvitaan teollisia investointeja esimerkiksi vaihtoehtoisten proteiinien ja tekstiilikuitujen tuotantoon.

Omistajaohjauksella voidaan vaatia valtionyhtiöitä etenemään nopeammin esimer-kiksi ilmasto- ja luontotoimissa. Valtioneuvoston omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä (8.4.2020) on kuusi tavoitetta, joista kaksi liittyy ekologiseen vastuullisuuteen.²⁷ Näistä ensimmäisen mukaan yhtiöiden tulee ottaa huomioon taloudellisten tekijöiden lisäksi toi-minnan sosiaaliset, alueelliset ja ympäristölliset vaikutukset. Toisen mukaan valtion tavoit-teena on valtionyhtiöiden edelläkävijyys hiilineutraaliin kiertotalouteen siirtymisessä, digitalisaation hyödyntämisessä ja vastuullisuudessa

Periaatepäätöksessä on myös suora linjaus luonnon monimuotoisuuteen liittyen. Sen mukaan yhtiöiden on tunnistettava oman toimintansa ilmastovaikutukset, vaikutuk-set ympäristölle ja luonnon monimuotoisuudelle sekä asettava niille verrokkiyhtiöihin nähden kunnianhimoiset mitattavat tavoitteet. Ilmastonmuutokseen liittyen omistaja-poliittiset linjaukset ovat vahvoja. Niiden mukaan yhtiöt raportoivat ilmastonmuutoksen liiketoimintavaikutuksista sekä asettamistaan ilmastotavoitteista ja tehdyistä toimen-piteistä yhtiökokouksissa.

Julkisilla hankinnoilla voidaan luoda edelläkävijämarkkinoita uusille tuotteille. Suomessa tehdään julkisia eli valtion ja kuntien hankintoja vuosittain noin 35 miljardilla eurolla. Jul-kisilla hankinnoilla voitaisiin tehokkaasti muokata markkinoita ja edistää ekologisesti kes-tävien tuotteiden kysyntää, mutta niissä otetaan huomioon vastuullisuusnäkökohtia vain harvoin.

Kansallisen julkisten hankintojen strategian 2020²⁸ yksi tavoite on, että Suomi on ekolo-gisten julkisten hankintojen suunnannäyttäjä. Konkreettisia tavoitteita strategiassa on asetettu hiilineutraaliustavoitteeseen 2035, kiertotalouden toteuttamiseen, kestävään ruokajärjestelmään ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyen. Strategiassa lin-jataan, että ”Tuemme luonnon monimuotoisuuden säilymistä hankintojen avulla. Luon-non monimuotoisuuden säilyminen on elämämme perusedellytys. Sen takia on tärkeää tunnistaa, mikä merkitys julkisilla hankinnoilla voi olla monimuotoisuuden säilymisessä. Suomessa on tarpeen tunnistaa kansallisesti merkittävimmät hankintakokonaisuudet, jotka tukevat luonnon monimuotoisuuden säilymistä.”

²⁷ Valtioneuvoston omistajapolitiikkaa koskeva periaatepäätös

²⁸ Kansallinen julkisten hankintojen strategia 2020 –
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020090768680>

Toimenpiteinä strategian tavoitteiden toteutumiseksi valtioneuvosto tuottaa tietoa ja suosituksia olemassa olevan lainsäädännön ja julkisten hankintojen toimintamallien ja ohjauseinojen kehittämiseksi, luo kehittämisalustoja vaikuttavuudeltaan merkittävien hankintojen edistämiseksi sekä vapaaehtoisten sitoumusten, kuten Green dealien, kehittämiseksi. Lisäksi se päivittää oppaan vastuullisista elintarvikehankinnoista.

2.7 Informaatio-ohjaus ja koulutus

Informaatio-ohjauksella jaetaan ja välitetään sellaista tietoa, jolla pyritään vaikuttamaan ohjauksen kohteena olevaan toimijaan. Informaatio-ohjauksessa tietoa voidaan jakaa esimerkiksi tutkimusten, suositusten, suunnitelmien, raporttien ja kannanottojen kautta ja siihen ei sinällään sisälly määräyksiä, veloitteita tai sanktioita. Suomessa luonnon monimuotoisuuteen liittyvää informaatio-ohjausta tekevät esimerkiksi ministeriöt, SYKE, Luke, muut tutkimuslaitokset ja yliopistot sekä Sitra. Myös toimialajärjestöt luonnollisesti tekevät informaatio-ohjausta jäsenyrityksilleen.

Vastuullisten yritysten verkosto FIBS, jossa on yli 400 jäsenyritystä ja -organisaatiota, on järjestänyt yrityksille suunnattuja luonnon monimuotoisuutta ja luontopääomaa käsitteleviä tilaisuuksia jo yli 10 vuoden ajan. Lisäksi se on tehnyt yrityksille ja muille toimijoille luontotoimiin liittyvää valmennusta yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kanssa vuodesta 2014 lähtien. FIBS:n verkkosivuilta löytyy esimerkkejä valmennuksiin osallistuneiden yritysten luontotoimista.

Ympäristöministeriö rahoittaa YK:n Global Compactin Suomen verkostoa (UNGC), joka järjestää 10–15 yritykselle puolen vuoden mittaisen koulutusohjelman vuonna 2023. Siinä käydään läpi viisivaiheinen tieteeseen perustuvien luontotavoitteiden asetantaprosessi. Hankkeen tarkoituksena tukea suomalaisia yrityksiä luontovaikutusten ymmärtämisessä, arvioimisessa ja tieteeseen perustuvien luontotavoitteiden asettamisessa sekä varmistaa, että yrityksillä on tietoa myös siitä, miten tavoitteet saavutetaan.

3 Luontotoimia kirittävät kansainväliset aloitteet

Kuten ilmastonmuutoksen hillinnässä, yritykset ja rahoittajat ovat käynnistäneet lukuisia kansainvälisiä aloitteita luontokadon pysäyttämiseksi. Niillä pyritään lisäämään tietoisuutta, jakamaan parhaita käytäntöjä, kehittämään yhdessä mittarointi- ja raportointiviitekehyksiä sekä kirittämään päätöksentekijöitä tarvittaviin poliittisiin toimiin.

3.1 Finanssialan aloitteita

Finanssialan toimijat ovat nousemassa ilmastonmuutoksen hillinnän oppien jalanjäljessä merkittävimiksi ajuriksi yritysten luontotoimien kirittäjänä. Finanssialalla on käynnissä lukuisia aloitteita liittyen luontoriskien tunnistamiseen ja haltuun ottamiseen. Esimerkiksi vaikutusvaltaisten toimijoiden yhteenliittymä julkaisi listauksen, jossa on kuvattu 19 merkittävää kansainvälistä aloitetta, jotka kohdistuvat sijoittajille, rahoittajille, vakuutusyhtiöille ja yrityksille.²⁹

Montrealin luontokokouksen yhteydessä julkaistiin 154 finanssialan toimijan vetoomus: the Finance for Biodiversity Pledge, tarpeellisen luontosopimuksen saavuttamiseksi.³⁰ Kyseessä on jättimäinen koalitio, jossa mukana olevat toimijat hallinnoivat yhdessä yli 24,8 biljoonan dollarin varoja. Mukana ovat muun muassa Nordea ja työeläkeyhtiö Varma. Allekirjoittajat kehottivat maailmanlaajuisesti maiden hallituksia hyväksymään luontosopimus, jonka mukaan talouden toimijat, mukaan lukien rahoituslaitokset, ryhtyisivät toimiin luontokadon pysäyttämiseksi ja kääntämiseksi luonnon vahvistamiseen. He siis itse asiassa pyysivät: säädellä toimintaamme tasapuolisesti. Vetoomuksessa mainittiin, että allekirjoittajat ovat sitoutuneet työskentelemään osana laajempaa toimijoiden ekosysteemiä varmistaakseen, että luontosopimuksen päätökset toteutetaan tehokkaina toimina ja

---

29 [PowerPoint-presentatie \(financeforbiodiversity.org\)](https://www.financeforbiodiversity.org)

30 [Statement-from-the-private-financial-sector-COP15_877028.pdf \(financeforbiodiversity.org\)](https://www.financeforbiodiversity.org/Statement-from-the-private-financial-sector-COP15_877028.pdf)

ne myös osallistuvat luomaan kannustimia ja työkaluja luontotoimiin. Allekirjoittajat myös lupasivat jatkaa työtään keskuspankkien kanssa ymmärtääkseen, kuinka voidaan tehokkaasti torjua systeemiset luontoriskit ja edistää maailmanlaajuisia rahoitusvakautta.

Montrealin luontokokouksessa käynnistettiin myös Nature Action +100-aloite, joka on vastaava kuin ilmastoapuolen aloite Climate Action +100.³¹ Aloitteen taustalla on maailman pankki, the World Benchmarking Alliance, Finance for Biodiversity Pledge ja joukko muita sijoittajia. Aloitteen tarkoituksena on vauhdittaa luonnon monimuotoisuuden kannalta avainroolissa olevien toimialojen sadan ”valitun” yrityksen toimenpiteitä luontokadon pysäyttämiseksi ja suunnan kääntämiseksi. Aloitteessa tunnustetaan 100 fokuksessa olevaa yritystä, joilla on suuri luontojalanjälki, jonka pienentäminen on myös sijoittajien intressi. Sijoittajat myös pyrkivät edistämään politiikkadialogia yritysten ja päättäjien välillä. Valittujen 100 yrityksen luontotoimien edistymistä verrataan asetettuihin kriteereihin ja edistymisestä raportoidaan vuosittain. Nature Action +100-aloitteen virallinen julkistaminen tehdään vuonna 2023.

Myös Suomessa finanssiala on noussut luontotoimien edistämisen eturintamaan. Esi-merkiksi Työeläkeyhtiö Ilmarinen ja Työeläkeyhtiö Varma ovat laatineet omat luonnon monimuotoisuustiekarttansa vuonna 2022 ja monet muut toimijat ovat laatimassa omaa strategiaansa tai tiekarttaansa. Finanssilaitokset ovat jo aloittaneet käymään läpi sijoitus-salkkujensa luontoriskejä. Suurimpien luontovaikutusten on todettu luonnollisesti olevan materiaali-intensiivisillä aloilla.

3.2 Tieteeseen perustuvat luontotavoitteet

Tällä hetkellä ei vielä ole standardisoituja mittauksia luontoriippuvuuksien ja –vaikutusten mittaamiseen, mutta niitä kehitetään koko ajan. Toisaalta on ymmärretty, että luontokato etenee niin nopeasti, ettei täydellisten mittareiden kehittämisestä voi odottaa. Tämä on huomioitu myös Kunming-Montreal päätöksessä. Siinä mainitaan, että jos kyseessä on merkittävä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen tai häviämisen uhka, tieteellisen varmuuden puutetta ei saa käyttää syynä toimien lykkäämiseen kyseisen uhkan välttämiseksi tai minimoimiseksi. Vastaava varovaisuusperiaate on kirjattu myös uuteen luonnonsuojelulakiin.

---

31 [Nature Action 100 – Driving greater corporate ambition and action on tackling nature loss and biodiversity decline](#)

Luontovaikutusten arvioimiseksi yrityksille on jo tarjolla lukuisia erilaisia maksuttomia ja maksullisia työkaluja. Vaikuttaa kuitenkin ilmeiseltä, että yhtä mittaria luonnon monimuotoisuudelle ei todennäköisesti tulla saavuttamaan. Luontovaikutusten mittaamiseen tarvitaan erilaista lähestymistapaa kuin ilmastonmuutoksen hillinnässä, jossa huomio voidaan keskittää hiilidioksidiekvivalentteihin. Valtiovarainministeriö totesi tilanteen hyvin virkamiespuheenvuorossaan³² (joulukuu 2022) mainiten, että: ”luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja luontokadon torjumiseksi ei ole yksinkertaisia käsitteitä tai mittareita. Lukuisat luontokatoon liittyvät ongelmat tulisikin ratkaista tapauskohtaisilla, kustannustehokkailla keinoilla paikalliset olosuhteet huomioiden. Luontokadon torjunnassa tarvitaan todennäköisesti monipuolisempaa taloudellisten ohjauskeinojen valikoimaa kuin ilmastopolitiikassa.”

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvien mittareiden ja konseptien kehittämisessä hyödynnetään oppeja ilmastonmuutoksen hillinnästä. Science based targets-verkosto (SBT) on luonut tieteeseen perustavan tavoitteen asetanta-konseptin ohjeistuksineen ilmastonmuutoksen hillintään. Sen avulla lähes 3 000 yritystä eri puolilta maailmaa on asettanut tieteeseen perustuvat päästövähennystavoitteet. Verkosto on hiljattain käynnistänyt ohjeistuksen laadinnan tieteeseen perustuvista ja vertailukelpoisista tavoitteista luonnon monimuotoisuuden osalta (Science-Based Targets for Nature) yrityksille ja kaupungeille.³³ Työn lähtökohta on, että yritysten on helpompi torjua ilmastonmuutosta ja luontokatoa samanaikaisesti asettamalla tieteeseen perustuvat tavoitteet molemmille. Kun nämä huomioidaan samanaikaisesti yritysten strategiassa, voidaan lisätä kustannustehokkuutta, vähentää ristiriitaisuutta ja edistää ratkaisuja, jotka ovat hyödyllisiä sekä ilmasto- että luontotoimien suhteen.

Verkosto kannustaa yrityksiä asettamaan luontotavoitteet vuoden 2023 aikana ja on luonut ohjeistuksen viitekehyksille ja työkaluille, joiden avulla yritykset voivat oppia ymmärtämään lähtötilanteensa ja keskittyä sekä luonnon että ilmaston kannalta olennaisiin toimiin. Perusajatus on, että vaikka kaikkea ei tiedetä luonnon monimuotoisuuden osalta, tiedetään tarpeeksi, jotta toimijat voivat käynnistää toimensa ja tehdä hallitun siirtymän.

Ohjeistuksessa on viisi askelta. Ensimmäinen askel on olemassa olevan datan kerääminen yrityksen arvoketjusta ja luontoriippuvuuksista. Toinen askel on priorisoida toimet ja luontovaikutusten sijainnit datan perusteella, ja pohtia yrityksen vaikutusmahdollisuuksia näihin. Kolmas askel on kerätä lisää perusdataa priorisoiduilla alueilla ja asettaa tavoitteet, jotka huomioivat, että toiminta on ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävää sekä julkaista

32 Uudistuva ja kestävä Suomi : Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro 2022 (valtioneuvosto.fi)

33 [Science Based Targets Network](#)

nämä tavoitteet. Neljäs askel on hyödyntää SBTN-verkoston toimintaviitekehystä suunnitelman tekemiseksi ja aloittaa toimet haitallisten vaikutusten poistamiseksi. Viides askel on mitata tavoitteissa edistymistä, julkistaa nämä tiedot ja tarvittaessa kehittää omaa lähestymistapaa. Lopullisen ohjeistuksen on tarkoitus valmistua kevään 2023 aikana. Yritykset ovat päässeet testaamaan ohjeistusta eri puolilla maailmaa ja antamaan palautetta kokemuksistaan vuoden 2022 aikana. Suomessa valittiin kymmenen kotimaista yritystä pilotoimaan tieteeseen perustuvien tavoitteiden (SBTN) kehittämistyötä FIBS:n ja Sitran rahoittamassa hankkeessa. Mukana olleet yritykset olivat: Atria, Kesko, Lassila & Tikanoja, Metsähallitus, Paulig, Reima, Rudus, SOK, UPM-Kymmene ja Valio.

3.3 Luontovaikutusten ja -riskien raportointiviitekehys

Merkittävin luontovaikutusten ja -riskien raportointiviitekehystä kehitetään ilmastonmuutoksen vastaavan viitekehysten oppeja seuraten. Lähitulevaisuudessa kaikille yrityksille tulee velvoite raportoida luontovaikutuksiaan ja -riskejään kuten ilmastopuolella. Raportointivelvoite auttaa yrityksiä tunnistamaan luontovaikutuksensa ja luontoriskinsä ja mahdollistaa läpinäkyvyyden niin yritysten kuin rahoittajien luontotoimissa.

Ilmastonmuutoksen näkökulmasta rahoitusmarkkinoiden yritystoimintaa tarkasteleva työkalu on nimihirviö Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD). Sen jäljessä on kehitteillä luontoon liittyvien taloudellisten tietojen raportoimista ohjaava viitekehys (TNFD, Task Force for Nature-Related Financial Disclosure), joka pohjautuu YK:n biodiversiteettisopimuksen ”ei nettohävikkiä 2030 mennessä ja nettoposiitivisuus 2050 mennessä”-tavoitteisiin.³⁴

TNFD on markkinalähtöinen aloite, joka käynnistettiin vuonna 2021 vastaamaan taloudellisille toimijoille kohdistuvaan kasvavaan kysyntään integroida luonto mukaan taloudelliseen ja liiketoiminnalliseen päätöksentekoon. TNFD:ssa kehitetään ja edistetään riskinhallinta- ja raportointiviitekehystä yrityksille, jotta nämä voivat vähentää luontoon liittyviä riskejä ja löytää uusia liiketoimintamahdollisuuksia. TNFD:n lopullinen tavoite on tukea rahavirtojen suuntaamista pois luontonegatiivisesta toiminnasta kohti luontoposiitivista toimintaa. Aloitteessa halutaan kannustaa edelläkävijätoimijoita raportoimaan luontoriippuvuuksiaan, vaikutuksiaan, riskejään ja mahdollisuuksiaan huomioiden, että luontokato ja ilmastonmuutos on ratkaistava samanaikaisesti.

34 TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures

TNFD:n tavoitteena on luoda viitekehys, joka soveltuu ja jota käyttävät eri kokoiset yritykset ja rahoittajat eri toimialoilta ja maantieteellisiltä alueilta. Taustalla on ajatus, että luontopositiivinen maailma saavutetaan ainoastaan pienten ja suurten yritysten välisellä yhteistyöllä arvoketjussa silloin, kun kaiken tyyppiset finanssilaitokset identifioivat, arvioivat, hallinnoivat ja raportoivat samalla tapaa toiminnan luontoriippuvuuksista, vaikutuksista riskeistä ja mahdollisuuksista.

3.4 Globaali standardi luonnon monimuotoisuudelle

Vastuullisuuteen liittyvät standardit ja sertifiointit ovat periaatteessa yrityksille vapaaehtoisia, mutta usein yritysten asiakkaat tai muut sidosryhmät vaativat niitä. Maailmanlaajuisen standardointijärjestö ISO:n tavoitteena on kehittää globaaleja standardeja luonnon monimuotoisuudelle, jotka hyödyttävät niin yksityistä, julkista kuin kolmattakin sektoria. Standardisoinnilla pyritään muodostamaan globaali, kokonaisvaltainen näkemys luonnon monimuotoisuuden suojelusta, palauttamisesta ja kestävästä hyödyntämisestä sekä auttamaan organisaatioita määrittelemään luonnon monimuotoisuuteen liittyviä strategisia toimia ja seuraamaan niiden toteutumista.

ISO:lla on kehitteillä neljä standardia luonnon monimuotoisuuteen liittyen. Näistä ensimmäinen, joka koskee terminologiaa, valmistuu vuoden 2025 aikana. Kolme seuraavaa liittyvät mittaamiseen, dataan, monitorointiin ja arviointiin; suojeluun ja ennallistamiseen sekä organisaatioihin strategioihin ja biodiversiteetin kestäväan käyttöön. Komitean työhön osallistuu 25 maata ja Suomi on myös mukana työssä.

4 Ekologiset kompensatit

Uudessa luonnonsuojelulaissa on mukana vapaaehtoinen ekologinen kompensatio.³⁵ Ekologinen kompensatio luokitellaan taloudelliseksi ohjaukskeinoksi, koska se sisällyttää luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvien haittojen kustannukset hankkeen toteutuskustannuksiin. Siten se kannustaa taloudellisia toimijoita valitsemaan vähemmän luonnon monimuotoisuutta heikentävän vaihtoehdon. Tässä ekologinen kompensatio toimii samoin kuin jo tunnettu aiheuttaja vastaa -periaate. Ekologinen kompensatio voi parhaimmillaan oikaista markkinoiden epäonnistumista niiden toimijoiden hyväksi, joiden toiminnasta ei aiheudu haittaa luonnon monimuotoisuudelle. Samalla se keventää yhteiskunnalle luontokadosta aiheutuvia kustannuksia.

Ekologisella kompensatiolla tarkoitetaan eliölajeille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämistä parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa heikennysalueen ulkopuolella. Ennen kompensatiota luonnon heikennyksiä tulee ensisijaisesti välttää, toissijaisesti minimoida ja, jos mahdollista, ennallistaa alueella, jossa heikennys tehdään.

Hyvittäviksi toimenpiteiksi lasketaan toimet, joilla

1. palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa;
2. lisätään luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön pinta-alaa; tai
3. parannetaan luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön ekologista laatua.

Ekologinen kompensatio voidaan tehdä siten, että hyvitys vastaa heikennystä tai on heikennystä suurempaa, jolloin puhutaan ylikompensaatiosta. Hyvitettävät toimenpiteet on toteutettava samalla metsäkasvillisuusvyöhykkeellä tai samalla meri/päävesistöalueella ja saman saamelaisyhteisön alueella. ja niiden on kohdistuttava samaan luontotyyppiin/ elinympäristöön. Vapaaehtoisessa ekologisessa kompensaatiossa hyvitys toteutetaan

---

35 [HE 76/2022 vp \(eduskunta.fi\)](#)

ennen heikennystä. ELY-keskus antaa lausunnon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä, päättää hyvityksen korvaavuudesta ja tallentaa tiedot rekisteriin. Hyvitysrekisteri valmistuu kesän 2023 aikana.

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio tulee luomaan kompensatiomarkkinan ja kannustaa toimijoita pohtimaan taloudellista päätöstä siitä, kuinka paljon haittaa aiheuttaa omassa toiminnassaan ja kuinka paljon kompensoi. Maanomistajat voivat perustaa "hyvityspankkeja", joissa luontovaikutusten hyvitystä voidaan tehdä. Hyvityspankit ovat yksi taloudellinen mahdollisuus maanomistajille. Ekologisia kompensatiohankkeita on Suomessa jo tehty, mutta tarvitaan paljon lisää kokemuksia vaikuttavista hankkeista.

Ekologisia kompensatioita, määritelmiä ja pelisääntöjä on kehitetty kansainvälisesti jo kauan. Vuonna 2013 ekologista kompensatiota koskevaa lainsäädännössä oli ainakin jo 56 maassa ympäri maailman ja useissa maissa sääntelyä valmisteltiin. Ekologiset kompensatiot otettiin mukaan myös mukaan EU:n biodiversiteettistrategiaan vuonna 2011. Komission piti tehdä vuoteen 2015 mennessä ehdotus aloitteeksi kompensatiojärjestelmästä, jolla olisi varmistettu, ettei tapahdu ekosysteemien ja ekosysteemipalvelujen nettohävikkiä. Komission perustama työryhmä selvitti "no net loss" -tavoitetta kesäkuussa 2013 valmistuneessa raportissaan, mutta komissiolta ei edelleenkaan ole tullut ehdotusta.

Monet kansainväliset rahoitusmarkkinatoimijat ovat lisänneet ekologisten haittojen huomioimisen osaksi lainoitettavien toimijoiden arviointia. Muun muassa Kansainvälinen rahoitusyhtiö (International Finance Corporation), Aasian kehitys pankki (ADB), Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankki (EBRD), Euroopan investointipankki (EIB), Latinalaisen Amerikan kehitys pankkiryhmä (IDB), Kiinan kehitys pankki (CDB) sekä Equator Principles -periaatteisiin sitoutuneet rahoituslaitokset edellyttävät lainoittamiltaan hankkeilta kokonaisuikentymättömyyden periaatteen noudattamista.

5 Luonnon monimuotoisuuden tärkeys työnantajayrityksissä

Elinkeinoelämän keskusliitto EK teki kesäkuussa 2022 kyselyn jäsenyrityksilleen luonnon monimuotoisuudesta. Kyselyyn vastasi 1 026 työnantajayritystä. Painokertoimien avulla tulokset ovat yleistettävissä suuntaa antavasti EK:n jäsenistön perusjoukkoon.³⁶

Tulosten mukaan monet työnantajayritykset näkevät luontokadon merkittävänä toimintaympäristöön ja yrityksen menestykseen vaikuttavana tekijänä ja luonnon monimuotoisuus huomioidaan jo monen yrityksen toiminnassa. Toisaalta merkittäviä resursseja luonnon monimuotoisuustoimiin on kohdistettu vasta harvemmissä yrityksissä ja vain harvempi yritys mittaa tavoitteidensa saavuttamista.

EK:n kyselyn tulokset ovat samansuuntaiset kuin McKinseyn tekemässä analyysissä liikevaihdoltaan 500 maailman suurimmalle yritykselle³⁷. McKinseyn mukaan 51 prosenttia suurimmista yrityksistä kertoo kiinnittävänsä huomiota luonnon monimuotoisuuteen, mutta vain viisi prosenttia yrityksistä on asettanut määrälliset tavoitteet. Suomessa luvut ovat suuremmat. 13 prosenttia työnantajayrityksistä on asettanut tavoitteet luonnon monimuotoisuudelle ja niitä mitataan. Yhteensä lähes 75 prosenttia yrityksistä piti luonnon monimuotoisuutta todella merkittävänä, jokseenkin merkittävänä tai tulevaisuudessa merkittävänä yrityksen toimintaympäristöön vaikuttavana tekijänä.

EK:n kyselyssä kysymykseen *kuinka merkittävänä yrityksen toimintaympäristöön vaikuttavana tekijänä pidätte luonnon monimuotoisuuden hupenemista tai luontokatoa?* Vastaukset jakautuivat seuraavasti:

- todella merkittävänä tekijänä piti 20,6 prosenttia
- jokseenkin merkittävä 34,2 prosenttia
- ei ole merkittävä nyt, mutta on merkittävä tulevaisuudessa 19,9 prosenttia
- 22,2 prosenttia vastaajista ei nähnyt biodiversiteetin vaikuttavan toimintaympäristöönsä.

³⁶ [Luontokato_kysely_infografiikka_07_2022.pdf \(ek.fi\)](#)

³⁷ [Where the world's largest companies stand on nature | McKinsey](#)

Kysymykseen *näkykö luonnon monimuotoisuuden huomioiminen yrityksenne toiminnassa?* vastattiin seuraavasti:

- biodiversiteetin huomioiminen on jo nyt osa yrityksen toimintaa 45,6 prosenttia
- ei vielä, mutta todennäköisesti lähivuosina 20,1 prosenttia
- ei vielä, mutta mahdollisesti tulevaisuudessa 19,8 prosenttia
- 10,2 prosenttia vastasi, ettei biodiversiteetti näy lainkaan yritykset toiminnassa

Kysymykseen *onko yrityksenne asettanut tavoitteita luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi liiketoiminnassa?* vastattiin seuraavasti

- tavoitteita on asetettu ja niitä mitataan 13 prosenttia
- tavoitteita on asetettu, mutta niitä ei mitata 30,2 prosenttia
- tavoitteita ei vielä ole asetettu, mutta asetetaan mahdollisesti tulevaisuudessa 32,8 prosenttia
- 20,5 prosenttia vastasi, ettei ole asettanut tavoitteita

Kysymykseen *onko yrityksenne osoittanut taloudellisia tai henkilöresursseja luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen liiketoiminnassa?* vastattiin seuraavasti

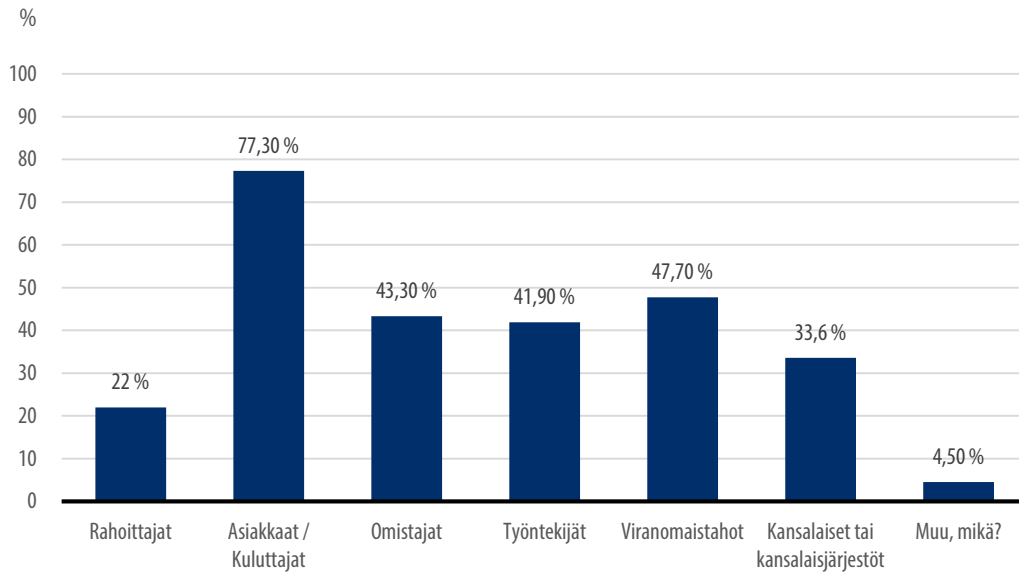
- resursseja on osoitettu merkittävässä määrin 10,3 prosenttia
- resursseja on osoitettu vähäisessä määrin 25,8
- resursseja ei ole vielä osoitettu, mutta mahdollisesti tulevaisuudessa 21,4 prosenttia
- resursseja ei ole osoitettu 40,2 prosenttia

Kysymykseen: *Mitä mieltä väittämästä: "Luonnon monimuotoisuuden huomioimisella on tulevaisuudessa entistä suurempi merkitys liiketoiminnan menestyksen kannalta"* vastaukset jakautuivat seuraavasti

- täysin samaa mieltä vastaajista oli 38,4 prosenttia
- jokseenkin samaa mieltä oli 44,9 prosenttia
- jokseenkin eri meiltä oli 7,3 %
- täysin eri mieltä oli 4,1 %

Lisäksi kysyttiin, mitkä sidosryhmät edellyttävät luonnon monimuotoisuuden huomioimista yrityksen toiminnassa. Eniten vaatimuksia asettivat asiakkaat ja kuluttajat, toiseksi eniten viranomaistahot ja seuraavina tulivat omistajat ja työntekijät.

Kuvio 2. EK:n työnantajayrityskyselyn vastaukset kysymykseen: Mitkä seuraavista sidosryhmistänne edellyttävät luonnon monimuotoisuuden huomioimista liiketoiminnassa? (Voit valita niin monta sidosryhmää kuin on tarpeen).

6 Toimialaliittojen ja yritysten luontotoimia

Selvityksessä haastateltiin seuraavien toimialaliittojen edustajia: Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Energiateollisuus ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, Kaivosteollisuus ry, Kemia-nteollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., Rakennusteollisuus RT ry, Teknologiateollisuus ry ja Suomen tekstiili ja muoti ry. Lisäksi haastateltiin yritysten ja finanssilaitosten edustajia, keskuskauppakamaria ja muita toimijoita erityisesti niiltä aloilta, joilla on suurin vaikutus luontoon.

Lähes kaikki selvityksessä haastatellut toimialaliitot ovat laatineet tai ovat laatimassa omia selvityksiään, suunnitelmiaan tai tiekarttoja viitekehysiksi jäsenyrityksilleen. Työn tavoitteena on pääsääntöisesti ollut kasvattaa ymmärrystä luontoon liittyvistä asioista ja luoda puitteet alan yrityksille käynnistää tai syventää omia strategioitaan, tiekarttojaan tai toimenpiteitään. Seuraavissa kappaleissa esitetään elinkeinoelämän toimialojen luontotoimia, -strategioita ja näkemyksiä sekä muutamia esimerkkejä yritysten näkemyksistä ja joistain luontotoimista.

6.1 Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on ollut etujoukoissa edistämässä puolentoista asteen ilmastopolitiikkaa ja sen saavuttamiseen tarvittavia toimia EU:ssa ja Suomessa. EK näkee, että luonnon monimuotoisuuden hupeneminen muodostaa ilmastonmuutoksen tapaan perustavanlaatuisen haasteen ihmiskunnalle ja talouden toiminnalle, ja on valmis tarttumaan omalta osaltaan luontokadon pysäyttämiseen.

EK näkee, että luontokadon hillitseminen edellyttää toimia ja yhteistyötä niin paikallisesti kuin kansainvälisestikin ja se peräänkuuluttaa uskottavia tavoitteita luontokadon pysäyttämiseksi globaalisti, Euroopassa ja Suomessa. Lisäksi se uskoo, että muutos luontokadon pysäyttämiseksi ja suunnan kääntäminen luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi etenee nopeasti, sillä rahoittajat ja sijoittavat sekä asiakkaat vaativat toimia yrityksiltä. Lisäksi EU-komissio edistää vihreän kehityksen ohjelmansa luonnon monimuotoisuuteen liittyviä aloitteita voimalla.

EK näkee, että sääntelyn tulee olla selkeää ja ennakoitavaa. Toimenpiteet tulee kohdistaa kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti. EK näkee ekologisten kompensatioiden markkinoiden kehittymisen yhtenä tärkeänä työkaluna luontokadon pysäyttämässä: jos jokainen toimija hyvittäisi oman toimintansa luontohaitan, luontokato olisi helpommin ratkaistavissa.

Mittaamisen työkalujen puute on vielä yksi keskeinen haaste yrityksille. Etenkin maailmanlaajuisten toimitusketjujen vaikutusten arviointi on haastavaa ja vaatii kehitystyötä, mutta EK näkee tärkeänä, että myös ymmärrystä toimitusketjuissa tapahtuvista luontovaikutuksista parannetaan. Lisäksi voi pitää oletettavana, että pidemmällä aikavälillä ekologinen kompensatio tulee kehittymään kohti velvoittavuutta, koska rahoittajat, asiakkaat ja muut yritysten sidosryhmät mitä todennäköisimmin tulevat sitä vaatimaan.

EK on esittänyt toiveen, että seuraavan hallituksen ohjelmassa vietäisiin ekologisia kompensatioita eteenpäin, esimerkiksi kirjaamalla hallitusohjelmaan: ”Tuetaan yritysten mahdollisuuksia tarttua toiminnassaan luontokadon hillintään tiiviissä yhteistyössä toimialojen ja yritysten kanssa. Tavoitteen saavuttamiseksi Suomessa lähdetään määrätietoisesti edistämään vapaaehtoisen ekologisten kompensatioiden hankkeita luomalla malli ja kriteerit, jota yritykset voivat hyödyntää.”

EK näkee, että vastuullisuus on kilpailuedun lähde suomalaisille yrityksille ja se haluaa tarttua luontojalanjäljen pienentämisen rinnalla luontokädenjäljen maksimoimiseen. EK teki vuonna 2022 kyselyn luonnon monimuotoisuuden tärkeydestä työnantajayritysten keskuudessa. Tuloksia on esitetty kappaleessa 6.

6.2 Elintarviketeollisuus

Elintarviketeollisuusliitto näkee luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat erittäin tärkeänä ruoantuotannon edellytyksenä. Liitolla on biodiversiteettiryhmä, joka kokoaa yhteen teeman parissa työskenteleviä osajia jäsenyrityksistä. Työryhmä alkaa vuoden 2023 alussa laatimaan konsultin kanssa selvitystä luonnon monimuotoisuudesta. Kyseessä ei ole varsinainen tiekartta vuositavoitteineen, vaan selvityksessä katsotaan mitä luonnon monimuotoisuus, siihen liittyvät riskit ja mahdollisuudet sekä sääntely tarkoittavat toimialalle. Selvitys myös tunnistaa yhteisiä mittareita ja sen tarkoituksena on laajentaa toimialan tietoisuutta ja laatia yhteisiä linjauksia, miten alan yritykset voivat edetä luontotoimissaan.

Toimiala on tunnistanut hyvin, että lainsäädäntöön tulee muutoksia ja uusia vaatimuksia. Esimerkiksi taksonomialla on vaikutuksia rahoituksen saatavuuteen ja hintaan. Alalla on selvää, että rahoittajat ovat jo nyt tunnistaneet luontoriskejä ja vyöryttävät vaatimuksia toimijoille. Luonnon monimuotoisuuteen liittyy myös brändi- ja imago-riskkejä, jotka toisaalta voivat tuoda edelläkävijöille mahdollisuuksia.

Arvoketjun luontovaikutusten määrittäminen elintarvikealalla on hankalaa. Isoimpana haasteena on luonnon monimuotoisuuden paikallisuus, joka vaihtelee jopa viljelypaikoittain. Joistain tuontielintarvikkeista tiedetään alkuperä hyvin, mutta ei läheskään kaikista. Liitto haluaa olla edelläkävijänä mukana kehittämässä digitaalisuuteen perustuvia jäljitettävyysokaluja.

Ennakointia EU-tasolla ja Suomessa ei ole liiton mukaan tehty kovinkaan hyvin. Valtion olisi pitänyt tarttua aiemmin hiljaisiin signaaleihin ja tuoda hyvissä ajoin tietoa tulevista muutoksista, säädöksistä ja niiden vaikutuksista. Nyt välillä tuntuu, että sääntelyä tehdään hyvin hätäisesti. Sääntelyn vaikutusten arviointia tulisi parantaa. Elintarviketeollisuusliiton mukaan esimerkiksi ennallistamisasetuksen vaikutuksia elintarvikealaan ei ole arvioitu. Suomessa myös ministeriöillä on erilaisia viestejä liittyen sääntelyn vaikutuksiin. Toimialan ja yritysten näkökulmasta valtioneuvoston yhteinen viesti säädösten vaikutuksista olisi toivottava. Liitto totesi osuvasti, että biodiversiteettikeskustelu ja –vaatimukset ovat kuin pikakelauksella käyty ilmastokeskustelu ja ilmastovaatimukset.

Toimialan erityinen huoli liittyy kasvavaan raportointivelvoitteeseen, joka sitoo resursseja varsinaisilta kehittämistoimenpiteiltä. Erityisesti pienemmillä yrityksillä on todella isoja haasteita raportointimäärän kanssa.

Elintarviketeollisuusliitto näkee vapaaehtoisuuden ja kannusteet parhaana työkaluna luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa. Markkinapohjaiset, pitkäjänteiset keinot tuovat ennakoitavuutta ja ovat toimijoille reiluja. Sääntelyssä olisi määritettävä tavoitteet ja toimijoiden tulisi voida itse määrittää itse, miten tavoitteisiin päästään. Sääntelykehikkoa tulisi katsoa kokonaisuutena, jossa myös sääntelyn vaikutukset tulisi arvioida kokonaisuutena. Paras sääntelykehikko olisi sellainen, jossa huomioitaisiin kokonaisympäristövaikutukset eli toiminnan vaikutukset esimerkiksi ilmastoon, luonnon monimuotoisuuteen, vesistöihin ja maaperään samanaikaisesti, sillä näiden vaikutusten välillä voi olla ristivetoa. Toisaalta tunnistettiin, että koska ilmastonmuutoksen hillinnällä ja luontokadon pysäyttämällä on kiire, ei tällaista kokonaisvaltaista viitekehys ole välttämättä helppo toteuttaa. Liitto kokee hankalana, jos kansallinen lainsäädäntö on tiukempaa kuin EU-tasolla. Tuontiraaka-aineista on vaikea saada luonnon monimuotoisuuteen liittyvää tietoa, jos näitä ei säädelä vastaavalla tavalla.

Yritysesimerkkejä elintarviketeollisuuden alalta

Atria on nostanut luonnon monimuotoisuuden strategiaansa ja näkee sen ruoantuotannon edellytyksenä. Yhtiö on rakentamassa systeemiä, jolla kerätään tietoa joidenkin raaka-aineiden toimittajilta. Yhtiön mielestä luonnon monimuotoisuudessa tulisi keskittyä isoihin, merkittäviin asioihin ja jättää näpertely pois. Esimerkiksi maataloustukia voisi perata siten, että tehottomat tuet muun muassa kesantopelloille muutettaisiin tuiksi, jotka aidosti parantavat ruoantuotannon edellytyksiä ja edistävät ympäristöasioita. Lisäksi Atria toivoo, että yritysten parhaita käytäntöjä jaettaisiin opiksi muille, sillä luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat ovat monimutkaisia.

Paulig on tunnistanut luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävimpiä raaka-aineitaan, kuten esimerkiksi kahvi, vehnä ja maissi. Mahdollisimman suuren vaikutuksen aikaansaamiseksi yhtiö kohdistaa toimenpiteensä alussa näiden arvoketjun luonto-vaikutusten ymmärtämiseen. Lisäksi Paulig toivoo, että Suomi ottaisi vahvan roolin maailmanlaajuisten arvoketjujen jäljittävyden parantamisessa.

Valio on todennut, että vapaaehtoisilla kannustimilla saadaan vastuullisuusasioita edistettyä tehokkaasti yhdessä tuottajien kanssa. Se on vastuullisuusohjelmassaan asettanut rahallisia kannusteita vapaaehtoisille toimille. Vuonna 2018 käynnistetyn vastuullisuusohjelman kaikki tavoitteet ovat saavutettu ja niistä on myöhemmin tullut velvoittavia. Uudessa vastuullisuusohjelmassa on mukana erilaisia uusia toimenpiteitä, joiden joukosta tuottajat voivat valita itselleen sopivat. Mukana on monimuotoisuustoimenpiteitä, jossa edistetään muun muassa laidunnusta ja luonnon monimuotoisuutta tukevaa viljelyä. Näin maanviljelijät saavat rahallisen palkkion monimuotoisuutta edistävästä toimenpiteistä.

Yritysesimerkkejä kaupan alalta

Kesko ohjaa luonnon monimuotoisuuden kannalta kriittisiä raaka-aineita – kuten kalat ja äyriäiset, puu, palmuöljy, soija, kahvi, tee kaakao sekä puuvilla – sisältävien tuotteiden hankintaa kestävän kehityksen linjauksillaan. Hankintalinjausten lisäksi yhtiö on rakentanut uhanalaisille vaelluskaloille kutusoraikkoja ja avannut nousuesteitä WWF:n kanssa. K-kauppiat edistävät luonnon monimuotoisuutta myös esimerkiksi mehiläistarhauksella. Yhtiö on valmis asettamaan tieteeseen perustuvat luonnon monimuotoisuus -tavoitteet heti, kun linjaukset ovat valmiita ja selkeitä.

S-ryhmä toimii pilot-alustana Jyväskylän yliopiston toteuttamassa hankkeessa, jossa lasketaan koko S-ryhmän luontojalanjälki eli luontohaitat. Onnistuessaan hanke tuottaa mille tahansa yritykselle tai organisaatiolle soveltuvan, avoimen ja tieteellisesti todennetun luontojalanjäljen laskentamenetelmän, jota on pilotoitu monipuolisesti aidossa liiketoimintaympäristössä.

6.3 Energiateollisuus

Energiateollisuus näkee, että vastuullisuuden valtavirtaistuessa luonnon monimuotoisuuden merkitys ympäristövastuun alla kasvaa. Luonnon huomioiminen liittyy toiminnan hyväksyttävyyteen ja lupaehtoihin sekä yritysten imagoon ja brändiin. Vesivoimaloiden yhteydessä luonnon monimuotoisuus on huomioitu jo kauan lupamenettelyssä.

Energiateollisuus julkaisi ensimmäisenä toimialana biodiversiteettitiekarttansa kesällä 2022, joka laadittiin jäsenyritysten yhteistyönä. Tiekartan lähtökohta on, että ”energia-ala ratkaisee ilmastohaasteen edistäen luonnon monimuotoisuutta” ja tavoite on, että energiateollisuuden toiminnan aiheuttama luontokato pysäytetään vuoteen 2035 mennessä. Tiekartassa on arvioitu seuraavien toimintojen luontovaikutuksia ja tarvittavia toimenpiteitä biodiversiteetin edistämiseksi: vesivoima, metsäenergia, muu polttoon perustuva tuotanto, ydinvoima, tuulivoima, aurinko-, maa- ja geoenergia, energiaverkot, varastot, vety ja uudet polttoaineet sekä turvetuotanto.

Haasteena nähdään mittausmenetelmien globaalin standardin puute, eri viitekehyksien monimutkaisuus ja osaamisen puute. Esimerkiksi harvassa energiayrityksessä on biologeja, jotka osaavat luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat syvällisesti. Monet yritykset tarvitsevat konkreettisia työkaluja ja suosituksia. Näistä esimerkkejä ovat suositukset lahopuihin ja tekopötkelöihin

Valtion ennakoinnista energiateollisuus ei anna vahvoja pisteitä, mutta huomauttaa, että jo EU:n vihreän kehityksen ohjelman ja Sanna Marinin hallituksen ohjelman puitteissa kaikille pitäisi olla selvää, että luonnon monimuotoisuuteen liittyvät säädökset kiristyvät ja uutta sääntelyä on tiedossa. Säädöksiä tulee nyt niin runsaasti, että niiden kesken on päällekkäisyyksiä ja raportointivelvoitteet ovat hyvin laajoja. Uusi sääntely pitäisi aina tehdä hallitusti ja harkitusti elinkeinoelämää kuunnellen ja vaatimusten tulisi olla hyvissä ajoin etukäteen tiedossa. Sääntelyn tulisi olla tarkkaa, ettei sen tulkinnassa ole epäselvyyttä.

Energiateollisuus toivoo, että luontotoimissa kannustettaisiin luontokädenjäljen vahvistamiseen eli yrityksen toiminnan positiivisten luontovaikutusten vahvistamiseen. Tähän voisi asettaa kannustimia, joilla yritys saisi palkkion, jos se pystyy osoittamaan toimintansa parantavan luonnon tilaa. Lisäksi arvokkaimpien alueiden suojelu on kannatettavaa. Hyviä lähestymistapoja luontotoimiin ovat tarvittavat suojelualueet ja vapaaehtoiset suojelutoimenpiteet kannusteineen, kuten Metso- ja Helmi-ohjelmat.

Energiateollisuus kannattaa markkinalähtöistä lähestymistapaa. Taloudellisia kannusteita kuten verotusta ja haittatukien muuttamista pitäisi tarkastella vaikutuksineen kokonaisuutena ja huomioida kansainvälinen kilpailukyky, jos Suomi tekee omia päätöksiä näiden suhteen. Tämä vaatii läpinäkyvää ja osallistavaa valmistelua.

Yritysesimerkki

Helen oli aktiivisesti mukana energiateollisuuden biodiversiteettitiekartan luomisessa ja julkisti oman fokuoituneemman tiekarttansa vuoden 2022 lopulla. Tiekartassa keskitytään kolmeen alueeseen, joilla yhtiöllä on suurin vaikutus luonnon monimuotoisuuteen: vesiekosysteemit, metsät ja infrastruktuuri. Esimerkiksi biomassojen hankinnassa Helenillä on jo tiukemmat vaatimukset toimittajille kuin laki velvoittaa muun muassa lahopuiden suhteen. Yhtiö toivoo kansainvälisten tai kansallisten yhteisesti hyväksytyjen mittareiden luomista esimerkiksi sille, että toiminta voidaan määrittää luontoposiitiviseksi.

6.4 Kaivosteollisuus

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat ovat nousseet kaivosteollisuuden agendalle viimeistään 2020-luvun alkupuolella, joskin jossain yrityksissä asia on ollut strategiassa syvällisemmin jo kauemmin. Toimialalla on tunnistettu, että isoimmilla toimijoilla on resursseja tehdä ja teettää konsulteilla mittavia selvityksiä, mutta pienemmillä yrityksillä ei tällaisia resursseja välttämättä ole. Lisäksi luonnon monimuotoisuus on noussut vahvasti poliittiselle agendalla vasta viime vuosina ja siihen liittyen ei välttämättä ole riittävästi osaamista julkisella tai yksityisellä sektorilla.

Sääntelyä ja raportointivelvoitteita tulee erityisesti EU-tasolta runsaasti ja niiden kokonaisvaikutuksia alalle tulisi arvioida ennen sääntelyn toimeenpanoa. Paineita luonnon monimuotoisuuteen liittyen tulee alalle sääntelyn lisäksi hankintaketjujen, rahoittajien, asiakkaiden ja paikallisten sidosryhmien kautta.

Kaivosalalla on käytössä vapaaehtoinen vastuullisuusstandardi TSM ([Towards Sustainable Mining](#)). Standardin luonnon monimuotoisuuden hallinnan arviointityökalu vahvistettiin vuonna 2017. Standardi tarjoaa keinoja keskeisimpien riskien hallintaan ja suorituskyvyn jatkuvaan parantamiseen kestävän kehityksen näkökulmasta. Jatkossa luonnon monimuotoisuuteen liittyviä asioita raportoidaan laajemmin TSM:n puitteissa. Luonnon monimuotoisuuteen ei aiota kehittää omaa vastuullisuusjärjestelmää, vaan siitä raportoidaan jatkossakin osana TSM:aa muun muassa ilmastovaikutusten, ilmastokompensaatioiden ja inklusion rinnalla. EU:lta tulleet raportointivaatimukset ovat jo nyt laajoja ja kaivosteollisuus toivoo, että EU:n säädökset (Vastuullisuusraportointi CSRD Corporate Sustainability Reporting Directive ja Yritysvastuudirektiivi Corporate Sustainability Due Diligence) tuovat selkeyttä toimintakehikkoon.

Ala näkee, että olemassa olevien säädösten puitteissa voidaan päästä pitkälle luonnon monimuotoisuustoimissa mikäli luonnon monimuotoisuus integroitaisiin niihin paremmin. Uuden sääntelyn sijaan olemassa olevia työkaluja, esimerkiksi lupamenettelyä, voisi kehittää luontotoimien edistämiseksi. Toisaalta raskas ja hidas luvitusprosessi ei saisi enää

pitkittyä mahdollisten uusien vaatimusten myötä. Toimiala toivoo valtioneuvostolta yhtenäistä tulkintaa tulevan sääntelyn ja sen vaikutusten tulkinnasta sekä yhtenäistä EU-vaikuttamista. EU-sääntelyssä tulisi myös huomioida globaali kilpailukyky, sillä ala toimii globaaleilla markkinoilla.

Valtion kannusteista T&K-rahoitus, informaatio-ohjaus ja mahdolliset kannusteet ekologiseen kompensatioon voisivat edistää toimialan luontotoimia. Luonnon monimuotoisuuteen liittyviä asioita tulisi integroida esimerkiksi ilmastopoliittisen ministerineuvoston agendalle ilmastoasioiden rinnalle. Tämä edistäisi sillojen purkamista ja vähentäisi ristiinvetoa ilmasto- ja luontoasioiden välillä.

Yritysesimerkki

AA Sakatti Mining Oy kuuluu globaaliin Anglo American -konserniin, jonka tavoitteena on luontoposiitiivinen kaivosteollisuus. Sakatti Mining on tehnyt Suomen tähän asti suurimman vapaaehtoisen ekologisen kompensatian, jossa se osti 2900 hehtaaria Inarin Yhteismetsää hyvittääkseen Sakatin kaivoshankkeesta aiheutuvat haitat ekosysteemille ja luonnon monimuotoisuudelle. Yhtiö näkee, että luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat voisivat hyvin olla mukana ympäristövaikutusten arviointi-menettelyssä, sillä jo nykyisellään YVA:an tarvitaan kattava määrä ympäristötietoa.

6.5 Kemianteollisuus

Kemianteollisuuden hiilineutraalisuustavoite asetettiin vuonna 2019, minkä myötä yritys yhteistyössä kehitettiin alan hiilineutraaliustiekartta osana alan Responsible Care -ohjelmaa. Ohjelmassa on tehty jo 30 vuotta yritysten omaehtoista vastuullisuustyötä. Biodiversiteetti tunnistettiin tässä yhteydessä tärkeäksi kemian alaan vaikuttavaksi tekijäksi ja toimiala alkoi tarkastella, mitkä ovat biodiversiteetin vaikutukset. Ala on kouluttanut yli 70 jäsenyritysten henkilöä, tehnyt biodiversiteettivaikutuksista olennaisuusanalyysin sidosryhmien kanssa sekä luonut ohjeistuksen keskeisten viitekehysten käytöstä kemianteollisuuden yrityksissä. Tämän työn seurauksena ala asetti tavoitteen: luontoposiitiivinen, hiilineutraali kemianteollisuus 2045. Kemianteollisuus on myös ollut hyvin aktiivinen kiertotalouden edistämässä ja on muun muassa laatinut jäsenyrityksilleen kiertotalouden kestävät liiketoimintamallit -ohjekirjan.

Kemianteollisuus on tunnistanut, että matka luontoposiitiiviseksi kemianteollisuudeksi on vielä tuntematon, eikä kaikkiin kysymyksiin osata vastata. Kuitenkin olennaisena nähdään tahtotilan asettaminen, toimialan ymmärryksen kasvattaminen ja yritysten omien

luontovaikutusten kartoittaminen. Tarkoitus on lähteä selvittämään luonnon monimuotoisuuteen liittyviä vaatimuksia ja sen tarjoamia mahdollisuuksia yrityksille sekä kytkeä aihe osaksi Responsible Care -ohjelmaa.

Kemianteollisuus on laatinut raamitusta biodiversiteettiekartalle 2030. Ensimmäisinä tavoitteina työssä ovat muun muassa tietoisuuden kasvattaminen, yhteinen terminologia, yhteistyö sidosryhmien kuten muiden yritysten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Lisäksi tavoitteena on, että 70 prosentilla alan yrityksistä on asetettu biodiversiteettitavoite vuoteen 2025 mennessä.

Ala on tunnistanut, että sillä on vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen arvoketjun eri vaiheissa raaka-aineista markkinoihin. Liiton mukaan tällä hetkellä luontoasioita lähestytään yleisesti enemmän riskien ja vaikeuksien kuin mahdollisuuksien kautta. Haasteena arvoketjun luontovaikutusten arvioinnissa on standardoitujen, helppokäyttöisten mittausmenetelmien puute sekä tuotteiden sisältämät lukuisat raaka-aineet ja komponentit, mikä tekee koko arvoketjun luontovaikutuksien määrittämisestä haastavaa. Tällä hetkellä raaka-ainepohjaisia sertifiointijärjestelmiä (ISCC:n kautta) on jo monille biopohjaisille tuotteille kuten kumille, elintarviketeollisuuden raaka-aineille ja öljylle, mutta sertifiointijärjestelmiä ja niiden luontovaikutusten arviontikehikkoa tulisi kehittää laajemmin.

Eryytenä tulevaisuuden mahdollisuutena kemianteollisuus näkee hiilenkierron, ja sen osana esimerkiksi hiilidioksidin talteenoton ja käytön (CCU), jolla on ilmaston lisäksi vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön. Lisäksi raaka-aineiden ja komponenttien jäljitettävyyttä voitaisiin parantaa digitaalisilla tuotepasseilla, jos alkuperästä saadaan riittävää ja luotettavaa tietoa. Luonnon monimuotoisuutta koskeviin asioihin liittyy vielä epäselvyyttä ja menetelmiä luontoriippuvuuksien ja -vaikutusten arvioimiseksi on kehitettävä. Monet yritykset haluavat esimerkiksi tehdä ekologisia kompensatioita, mutta tällä hetkellä niille ei ole selkeitä pelisääntöjä, eikä tarpeeksi kokemuksia.

Liitto näkee, että uutta sääntelyä luonnon monimuotoisuuteen liittyviin asioihin on tulossa runsaasti, mutta sen pitäisi olla vaikuttavaa, tarkkaa, pitkäjänteistä ja kustannustehokasta. Lisäksi olisi hyvä tarkastella kuinka yritysten luonnon monimuotoisuuden vahvistamistoimia voitaisiin huomioida paremmin olemassa olevassa sääntelyssä, ympäristövaikutusten arvioinnissa, lupamenettelyissä ja valvonnassa. Tämä ei kuitenkaan saisi johtaa siihen, että jo nyt hitaat luvitusprosessit monimutkaistuisivat liikaa.

Valtiolta liitto toivoisi parempaa ennakkointia liittyen luonnon monimuotoisuusasioihin. Mitä aiemmin yritykset saavat tietoa ja asioista aletaan keskustella, sitä paremmin ne voivat valmistautua asioihin ja alkaa miettiä niitä. Tällä hetkellä Suomen toiminta nähdään enemmän reagointina kuin ennakoivana.

Yritysesimerkkejä

Neste on tehnyt yhteistyötä muun muassa Fauna & Flora International -järjestön kanssa luontopositiivisen metodologian kehittämisessä ja tieteeseen perustuvien luontotavoitteiden valmistelussa. Vaikutukset ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen ovat myös osa lainsäädännön vaatimukset ylittävää kriteeristöä, joilla Neste arvioi uusia investointejaan. Neste näkee, että järkevä ja ennustettava sääntely on tervetullutta, sillä se tasoittaa pelikenttää.

St1:llä arvioidaan biodiversiteettivaikutuksia tulevaisuuden biojalostusarvoketjussa. Biojalostamon tuoteportfolioon kuuluu edistyneen biopolttoaineen lisäksi monia eri biotuotteita. Kun luodaan erilaisia skenaarioita tulevaisuuden arvoketjujen osalta voidaan luonnon monimuotoisuusvaikutuksia ottaa huomioon jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa. Lisäksi yhtiön liiketoiminnan kehityksen henkilöstölle annetaan koulutusta luonnon monimuotoisuuden perusasioista.

6.6 Metsäteollisuus

Metsäteollisuus on luonnon monimuotoisuuskeskustelun polttopisteessä, sillä sen käyttämä raaka-aine on suurelta osin peräisin kotimaan luonnosta ja hankinnan vaikutukset ovat helposti näkyvillä. Ala tunnistaa, että biodiversiteetin turvaaminen ja sen edistäminen on sille perusedellytys ja Metsäteollisuus ry näkee, että myös metsäalan on tehtävä enemmän luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Toisaalta olisi myös tärkeää, että yritykset ja metsänomistajat saisivat tunnustusta jo tehdystä, pitkäjänteisestä työstä.

Metsäalalla asiakkaat ja kuluttajat ovat toimineet lainsäädäntöä isompana ajurina luontotoimissa. Vuosituhannen vaihde oli eräänlainen käännekohta, jolloin uusi metsälaki tuli voimaan ja metsäalalla otettiin käyttöön globaalit FSC ja PEFC-standardit. Suomen metsistä noin 90 prosenttia on PEFC-sertifioituja ja 10 prosenttia FSC-sertifioituja. Pääosa FSC-sertifioiduista metsistä on myös PEFC-sertifioituja. Sekä FSC:n että PEFC:n metsänhoidon standardeja on kehitetty viime vuosina huomioimaan enemmän muun muassa säästöpuut, lahoppuut ja suojavyöhykkeet. Metsälaki astui voimaan vuonna 1996 ja sen 10 § säätelee monimuotoisuuden säilyttämisestä ja erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Metsäteollisuudessa raaka-aineen alkuperän jäljitettävyyteen on kehitetty toimivia järjestelmiä täyttämään sekä EU:n puutavara-asetuksen että sertifiointin vaatimuksia, ja alkuperän seurantavelvoitetta laajennetaan entisestään tulevan metsäkatosääntelyn puitteissa.

Metsäteollisuus ry:llä on oma, jäsenyritysten kanssa laadittu strategia, jota tarkistetaan vuosittain. Lisäksi metsäteollisuus on käynnistänyt vuonna 2022 sahatteollisuuden ja tutkijoiden kanssa oman tieteeseen perustuvan biodiversiteettitiekartan laadinnan.

Skenaarioihin perustuva tiekartta valmistuu vuoden 2023 aikana. Metsäteollisuudella on myös uudistettu vastuullisuussitoumus 2025. Siinä metsien kestäväan käyttöön ja monimuotoisuuden edistämiseen liittyviä sitoumuksia on kolme kappaletta. Vuonna 2020 laaditussa väliraportissa metsäteollisuus arvioi avoimesti kaikkien tavoitteiden kohdalla, että tavoitteen saavuttamisessa on edistytty, mutta sen saavuttaminen määräaikaan mennessä on vielä epävarmaa.

Lehdot ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Niiden osuus metsäpinta-alasta on vain 1–2 prosenttia, mutta niissä elää 45 prosenttia Suomen uhanalaisista metsälajeista. Lehtojen hoidon toimintaohjelma on osa metsäteollisuuden yhteistä metsäympäristöohjelmaa. Viimeisimpänä metsäteollisuus on aloittanut paahde-elinympäristöjen toimintaohjelman, sillä paahderinteet ovat lehtojen tapaan useiden uhanalaisten metsälajien elinympäristö. Vuonna 2017 Metsäteollisuus käynnisti Lisää lahopuuta talousmetsiin toimintaohjelma.

Metsäteollisuus ry:n mukaan globaali näkökulma on tärkeää ottaa mukaan arvioitaessa metsäalan ilmasto- ja luontovaikutuksia. Siksi on tärkeää, että tavoitteita asetetaan globaalilla tasolla ottaen huomioon kuitenkin aina alueelliset ja kansalliset erityispiirteet. Metsäteollisuus kannattaa biodiversiteettistrategian päätavoitteita. Toimissa tulee kuitenkin aina tavoitella monimuotoisuusarvoja hehtaarien ja prosenttien sijaan sekä kustannustehokkuutta. Toteuttamiseen liittyvät keinot eivät saa lisätä toimintaympäristön epävarmuutta.

Uutta sääntelyä enemmän ala toivoo olemassa olevien kannusteiden ja ohjauskeinojen kehittämistä, sillä uusi lainsäädäntö ei välttämättä lisäisi johdonmukaisuutta. Lainsäädännössä tulisi määrittää tärkeimmät suojeltavat lajit ja luontoarvot. Muita tavoitteita tulisi edistää vapaaehtoisuuden ja kannusteiden kautta. Luonnon monimuotoisuutta koskevat yhteiset pelisäännöt ovat tärkeitä, mutta aina on huomioitava kansallinen liikkumavara ja ekosysteemien erilaisuus. One-size-fits all -lähetystymistapa ei esimerkiksi metsiin sovi. Lisäksi monimuotoisuuden mittaaminen on hankalaa. Esimerkiksi EU:n aloite uudesta ympäristöstandardista (Closer to Nature) sotkisi jo toimivan globaalien standardijärjestelmän ja ei olisi järkevää huomioiden globaalit markkinat.

Metsäteollisuus ry:n mukaan kansallisen sääntelyn tulisi olla pitkäjänteistä, tarkkaa ja selkeää. Sitä valmistellessa toimijoiden/sidosryhmien kuuleminen tulee olla aitoa. EU-sääntelyssä kansallinen liikkumavapaus pitäisi olla suuri, sillä metsäekosysteemit ovat erilaisia maan ja alueiden sijainnista riippuen. Ymmärryksen puute näistä eroavaisuuksista on alan mielestä riski. Lisäksi metsäteollisuus näkee, että ilmastoon ja biodiversiteettiin liittyvässä EU-sääntelyssä ilmenee ristiriitaa. Esimerkkinä tästä toimialan yritykset mainitsivat aloitteen hiilen poistamisen sertifiointin säännöistä. Kansallisten strategioiden kohdalla

tilanne on sama ja johdonmukaisuus on puutteellista, mikä tekee kokonaisuuden hallinnasta vaikeaa. EU:n ennallistamisasetuksessa ala näkee samanlaisen riski kuin Natura2000-prosessissa toteutui, jolloin tilanne johti pitkäaikaiseen vastakkainasetteluun.

Metsäteollisuus näkee, että vapaaehtoisuus on tärkeä lähestymistapa luontotoimiin. Esimerkiksi Metso- ja Helmi-ohjelmat sekä kestävä metsätalouden rahoituslain (KEMERA) mukaiset tuet ovat hyviä työkaluja. Toimintaympäristön muutosten ennakointiin liittyen yhteistyö yritysten ja päätöksentekijöiden välillä on erittäin tärkeää.

Metsäteollisuuden mielestä toimien kannustavuus, metsänomistajien jatkuva osaamisen nosto, koulutus, informaatio-ohjaus ja hyvien käytäntöjen jakaminen ovat hyvin tärkeitä keinoja biodiversiteetin vahvistamisessa. Vaikka luonnon monimuotoisuuden tärkeys ymmärretään isossa kuvassa, monella metsänomistajilla voi olla edelleen puutteellinen käsitys esimerkiksi laho- ja säästöpuiden merkityksestä. Lisäksi muuttuvassa sääntely-ympäristössä olisi huomioitava, että myös yrityksissä toimintakulttuurin muuttaminen vie aikaa.

Viime aikoina on keskusteltu enenevässä määrin hakkuiden rajoittamisesta erityisesti metsän hiilinielujen vähenemisen myötä. Metsäteollisuuden mukaan hakkuiden rajoittaminen saattaisi johtaa alueellisesti suuriin vaikutuksiin, kuten yksittäisten tehtaiden toiminnan alentamiseen tai pahimmillaan sulkemiseen, joilla olisi syvällisiä yhteiskunnallisia ja taloudellisia heijastuksia. Lisäksi metsäalan tuotteiden kysyntä on globaalia ja kotimaan hakkuita rajoittamalla tuotanto todennäköisesti siirtyisi muualle tai tuotteet tuotettaisiin muista mahdollisesti enemmän negatiivisia ympäristövaikutuksia tuottavista materiaaleista. Tämän vuoksi kestävä tuotannon lisäksi olisi kannustettava kestäväan kulutukseen.

Yritysesimerkkejä

UPM on sitoutunut siihen, että toiminnalla on omissa metsissään nettopositiivinen vaikutus luonnon monimuotoisuudelle osana pitkän aikavälin 2030 tavoitteita. Yhtiöllä on useita toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi osana vesistöjen biodiversiteettityötä yhtiö julkaisi vuoden 2023 alussa uuden virtavesiohjelman, jonka tavoitteena on vapauttaa tai kunnostaa 500 km virtavesiä vuoteen 2030 mennessä.

Metsä Groupilla on talousmetsiin kohdistuva ekologisen kestävyden ohjelman ja erillinen luonto-ohjelma, joka kohdistuu muiden kuin metsäekosysteemien monimuotoisuuden ja vesistöjen tilan parantamiseen. Yhtiö haluaa olla metsään pohjautuvan kiertotalouden edelläkävijä. Metsä Groupin Äänekosken biotuotetehdas toimii ekosysteemimallin mukaisesti ja on alusta teollisten toimijoiden yhteistyölle ja innovaatioille. Metsä Spring investoi lupaaviin startup-yrityksiin maailmalaajuisesti ja toteuttaa pilotti- ja demoprojekteja kumppaneiden kanssa.

Stora Enso käynnisti omistamiaan maita koskevan kokonaisvaltaisen biodiversiteetti-ohjelman tavoitteineen vuonna 2022. Yhtiön tavoite tällä hetkellä on, että sen toiminta on luontopositiivinen viimeistään vuonna 2050. Yhtiö kehittää myös datapohjaisia ratkaisuja elinympäristöjen, eliölajien ja maisemien tilan määrittämiseen. Lisäksi Stora Enso on kehittää uusia materiaaleja, kuten puupohjaisia akkumateriaaleja, luodakseen vastuullisempaa tulevaisuutta.

6.7 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK

MTK:lla on luonnon monimuotoisuusohjelma, jossa pyritään turvaamaan ja edistämään luonnon monimuotoisuutta hyvillä viljely- ja metsänhoitokäytännöillä, kohdennetulla luonnonhoidolla ja ennallistamisella sekä maanomistajalähtöisellä vapaaehtoisella suojelulla. Lisäksi MTK:lla on oma ilmasto-ohjelmansa sekä vesi- ja maaperäohjelmat SLC:n kanssa. Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund (SLC) on suomalainen ruotsinkielinen maanviljelijöiden etujärjestö.

MTK käynnisti vuonna 2022 omaehtoisesti luonnon monimuotoisuustiekartan valmistelun. Tiekarttaa laaditaan nyt parhaillaan SLC:n sekä Luken, Suomen ympäristökeskuksen ja Helsingin yliopiston tutkijoiden kanssa. Tiekarttatyössä käsitellään sekä maa- että metsätaloutta. Tiekartta julkaistaan syksyyn 2023 mennessä. MTK:n mukaan työn tarkoituksena on tarjota yhteiskunnalle toimiva ratkaisumalli luontokatoon puuttumiseksi maa- ja metsätalouden osalta. Lisäksi tiekartan tarkoituksena on palvella myös oman organisaation sisäisen toiminnan kehittämistä ja motivoida maanomistajia sekä maa- ja metsätalouselinkeinoja toimimaan nykyistä enemmän biodiversiteetin vahvistamiseksi.

Tiekarttatyössä on kolme yleistavoitetta:

1. maatalousympäristöjen ja metsien uhanalaistumiskehityksen pysäyttäminen ja monimuotoisuuden kehityssuunnan kääntäminen positiiviseksi,
2. kustannustehokkaiden ja vaikuttavien keinojen tunnistaminen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen maatalousympäristöissä ja yksityismetsissä ja
3. mittareiden löytäminen luonnon monimuotoisuuden kehityksen seurantaan

Tiekartan valmistelua ohjaavat tausta-ajatukset ovat toimien hyväksyttävyyden ja vapaaehtoisuuden, toimien kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden, maa- ja metsätalouden kannattavuuden parantaminen, osittaisoptimoinnin välttäminen eli esimerkiksi monimuotoisuus- ja ilmastonäkökulmien yhteensovittaminen.

MTK näkee biodiversiteettiin liittyvät kansainväliset, EU-tason ja kansalliset tavoitteet kannatettavina, mutta niiden saavuttamisen keinot puhuttavat. Maanviljelijät on aiempaa syvemmissä kannattavuuskriisissä Venäjän hyökkäyssodan seurauksena nousseiden energian ja lannoitteiden hinnan vuoksi. Ala toivoo, että tuottajat saisivat uusien vaatimusten lisäksi nykyistä enemmän kiitosta jo tehdystä työstä.

Uuteen sääntelyyn liittyy MTK:n mielestä riski siitä, että uuden ja olemassa olevan sääntelyn kokonaisvaikutuksia maa- ja metsätaloussektorille ja maaseudulle ei huomioida. Sääntely valmistellaan useimmiten siiloissa yksi tavoite edellä. Sääntelyn kokonaisvaikutuksia pitäisi arvioida laadukkaammin ja myös yhdessä toimijoiden kanssa etukäteen. Myös sitä, mikä ohjauskeino ylipäättään olisi sopivin, tulisi tarkastella etukäteen vaikutusten arvioinnin kautta. Erityisesti EU-sääntelyn tuomat raportointivelvoitteet ovat kasvaneet viime vuosina, mikä usein kaatuu tuottajan vastuulle. Haasteita sääntelyyn tuo myös ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen alueellisesti erilaiset tulkinnat vaatimuksista. Toisaalta ala näkee, että sen on tartuttava luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen säilyttääkseen ja vahvistaakseen yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä.

MTK näkee, että valtion kyky varmistaa ennakoitavuus ja siirtymän oikeudenmukaisuus toimintaympäristön ja sääntelyn muuttuessa ei ole onnistunut kovinkaan hyvin, mikä saattaa vaikuttaa investointeihin ja voi vaikutusten kautta vaarantaa perustuslain omaisuuslainsuojan. Lisäksi monet vaatimukset, kuten pelkät numeeriset suojelutavoitteet ovat vielä epäselviä ja aiheuttavat toimijoille suurta epävarmuutta. Kukaan ei esimerkiksi ole tarkentanut, missä suojelualueet sijaisisivat ja mitä toimia niillä saataisiin tehdä. Lisäksi maankäytön suunnittelun ja kaavoittajan rooli luonnon monimuotoisuuteen liittyvissä kysymyksissä on selkeytettävä. Nyt kunnat asettavat omia rajoitteitaan ja korvausmenettelyt ovat erilaisia tai jopa puuttuvat. Tämä asettaa maanomistajat eri asemaan.

MTK:ssa nähdään, että myös alkutuotannolla on luontoarvomarkkinoiden kautta uusia vapaaehtoisuuteen perustuvia liiketoimintamahdollisuuksia. Valtio voisi kannustaa näihin tартtumista. Ympäristöluotain-kyselyn 2018 mukaan viljelijöillä ja metsänomistajilla on vahva tahtotila huomioida luonnon monimuotoisuus nykyistä paremmin, mikäli siihen olisi enemmän taloudellisia kannusteita. Viljelijöistä 85 % ja metsänomistajista 82 % oli asiasta täysin tai pääosin samaa mieltä. MTK toivookin markkinaehtoisia lähestymistapoja ja vahvempia kannusteita. Myös uusia luontotoimien rahoituslähteitä on löydettävä, sillä kaikki toimia ei voi rahoittaa julkisin varoin. Markkinaehtoisissa ratkaisuissa, kuten toimivilla luontoarvomarkkinoilla, hinnoittelu ohjaisi rahoittamaan ja tarjoamaan luontoarvoiltaan parhaita kohteita. Näiden kohdalla on huolehdittava, ettei valtion kautta tehdä ylisääntelyä, joka tuhoaisi markkinan tai vähentäisi vapaaehtoisten keinojen käyttöä. Metso- ja Helmi-ohjelmat nähdään kannatettavina ohjelmina vapaaehtoisissa luontotoimissa. Niitä tulisi laajentaa ja kehittää sekä varmistaa ohjelmien pysyvyys ja rahoitus

yli hallituskausien. Metsänhoitoyhdistyksillä nähdään keskeinen rooli Metso-ohjelman kohteiden tunnistamisessa ja maanomistajien neuvonnassa ja kohteiden välittämisessä luontoarvomarkkinoille.

MTK näkee tiedon ja osaamisen vahvistamisen sekä julkisella että yksityisellä sektorilla mahdollisuutena edistää luontotoimia nopeastikin. Informaatio-ohjausta tulisi vahvistaa motivaation lisäämiseksi sekä metsäammattilaisten koulutuksella että maanomistajien ymmärryksen parantamisella.

Esimerkkejä maailoilta

Kilpiän luomutila on yksityinen tutkimus- ja koetila, joka rahoittaa toimintansa muun muassa luomuviljan ja -hedelmien viljelyllä ja kestäväällä metsätaloudella. Tila haluaa konkreettisesti osoittaa, että maatalous voi olla keskeinen tekijä ekologisten haasteiden ratkaisemisessa. Tilalla toteutetaan kolmiportaista lähestymistapaa. Näistä ensimmäinen on uhanalaisten elinympäristöjen kehittäminen esimerkiksi perinnebiotooppien ja savi-alueiden purojen avulla. Toinen on viljelyalueen diversiteetti sisältäen ekologiset käytävät ja peltometsäviljelyn. Kolmas on peltoviljelyn monimuotoisuus eli monimuotoiset viljalajikkeet ja viljelykierto.

Tyynelän tilalla on todettu konkreettisesti luonnon monimuotoisuuden parantuminen uudistavan viljelyn ja erityisesti viljelykierron ansiosta. Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat työt aloitettiin 2000-luvun vaihteessa ja 2010-luvulla on nähty lajirunsauden kasvu. Nyt tilalla tavataan esimerkiksi suuria petolintuja kuten sinisuohaukkoja, ruskosuohaukkoja, suopöllöjä ja muita pöllöjä. Lisäksi tuulihaukkojen määrä kasvanut voimakkaasti maisemassa. Toisaalta pääskysset ovat vähentyneet, kun tilan välittömässä läheisyydessä ei ole karjaa. Tilan oma karjanpito loppui 1980-luvun lopulla.

6.8 Rakennusteollisuus

Rakennusteollisuus RT:n mukaan luonnon monimuotoisuus on osa kestävän vähähiilisen rakentamisen kolmijalkaa: ilmasto, luonto ja kiertotalous. Se näkee, että koko sääntelykehys ja yhteiskunnan toiminnat tulevat muuttumaan perin pohjin näiden tekijöiden nopeasti kasvavan merkittävyyden ja huomioimisen vuoksi.

Rakennusteollisuus RT on laatinut rakennusala koskevan tarkastelun alan biodiversiteetti-vaikutuksista ja niiden hallinnasta (2022). Selvitys: "biodiversiteetti rakennusalalla" on osa rakennusteollisuuden kestävän rakentamisen toimenpideohjelmaa. Selvitys lähestyy luontovaikutuksia kansainvälisen luontopaneelin IPBESin määrittelemien luontokadon ajurien kautta, joita ovat maan- ja merenkäyttö, luonnonvarojen hyödyntäminen,

ilmastonmuutos, saastuminen ja vieraslajien leviäminen. Rakennusalan toimilla on yhteys näihin kaikkiin ajureihin. Selvitys luo pohjan alan jatkotoimille kuten luonnon monimuotoisuustavoitteiden asettamiselle ja biodiversiteettitiekartan laatimiselle, joka valmistuu kesään 2023 mennessä. Tiekartassa etsitään tarkempia vastauksia esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin: mitä riskejä ja mahdollisuuksia toimialalle kohdistuu ja miten toimialan yritykset voivat huomioida luontoriippuvuuden ja -vaikutukset sekä miten yritykset voivat vahvistaa luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi selvitetään, miten toimialan luontovaikutuksia tulisi mitata.

Rakennusteollisuus kannattaa markkinalähtöisiä ratkaisuja kiertotalouden ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Lisäksi rakennusteollisuus korostaa positiivista lähestymistapaa riskien arvioinnin lisäksi. Rakennettu ympäristö ei vain aiheuta luontovahinkoa, vaan luontoarvot voivat olla suuremmat rakentamisen jälkeen esimerkiksi rakennettaessa jo olemassa olevalle asuinalueelle. Rakennettu ympäristö voi siis tuottaa luontoarvoja ja edistää luonnon monimuotoisuuden vahvistamista.

Rakennusteollisuus myös korostaa, että biodiversiteetti tulisi huomioida maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa nykyistä paremmin, sillä kaavoitus on merkittävässä roolissa koko rakennetun ympäristön arvoketjussa. Lisäksi valtio voisi myös edistää luontotoimia muutenkin kuin sääntelyn ja kannusteiden kautta. Esimerkiksi infrarakentamisesta noin 70 prosenttia toteutetaan julkisella rahoituksella ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen vaatimus pitäisi saada mukaan infrarakentamiseen valtion toimesta. Valtio voisi myös vähentää painetta käyttää primäärisiä luonnonvaroja hyödyntämällä omassa toiminnassaan enemmän kierrätysmateriaaleja. Valtio voisi edistää ja nopeuttaa myös informaatio-ohjauksella etenkin hankinnoissa tarvittavan osaamisen tason nostoa.

Ekologisessa kompensaatiossa nähdään vielä paljon haasteita. Yksi keskeinen kysymys on, kuka on velvollinen kompensoimaan: kaavoittaja, suunnittelija, rakennuttaja, rakentaja vai omistaja. Taloudellisia ohjauskeinoja voisi hyödyntää erityisesti ohjaamaan jäte- ja sivutuotevirtoja, jotta niitä käytettäisiin enemmän. Esimerkiksi purku- ja rakennusjäte voitaisiin tehdä verotuksella kannustaviksi.

Yritysesimerkkejä

Rudus Oy, joka valmistaa kivipohjaisia rakennusmateriaaleja ja betonituotteita, käynnisti vuonna 2012 Rudus LUMO -ohjelman. Sen kehittämistä ja tavoitteiden määrittelyä on tehty yhteistyössä luontoasiantuntijoiden kanssa. Rudus muun muassa rakentaa paahdeympäristöjä ja eliöiden kasvu- ja pesintäpaikkoja ennallistamalla kiviaineshankinnan projektikohteita. Yksi esimerkki Ruduksen luontotoimista on Hausjärven Ryttylän vanha soranottoalue, joka on muuttui soranottoalueesta jälkihoidon avulla luonnonsuojelusäätiön omistamaksi suojelualueeksi.

NCC:n luonnon monimuotoisuutta edistävä Kielo-ohjelma käynnistettiin vuonna 2012. Ohjelmalla uudistettiin perinteinen tapa maisemoida toimintansa lopettavat kiviaines-alueet. Toinen tavoite oli helpottaa lupaprosesseja hyväksyttävyyden kautta. Niinpä luonnon monimuotoisuuden huomioiva maisemointi liitettiin mukaan uusien alueiden luvitukseen ja lopulta myös tarjouksiin uusista alueista. Aluesuunnittelu ja sidosryhmä-yhteistyö ovat olleet avainasemassa Kielo-ohjelmaa toteutettaessa.

Destia puolestaan on nostanut luonnon monimuotoisuuden strategiaansa kierto-talouden rinnalle ja näkee riskien sijaan mieluummin uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Liiketoimintamahdollisuuksia liittyy esimerkiksi kalateiden rakentamiseen ja alueiden ennallistamiseen.

YIT huomioi luonnon monimuotoisuuden toimissaan projektikohtaisesti. YIT:n toiminnassa on muun muassa suojeltu Liikenneviraston kanssa rauhoitettua vuollejokisimpukkaa moottoritien rakentamisen yhteydessä sekä entisöity merenpohjaa rakennettaessa merenpinnalle. YIT:ssä nähdään, että julkisen tilaajan tulisi vaatia luonnon monimuotoisuuden huomioimista hankinnoissaan ja julkisissa hankinnoissa pitäisi olla kriteerit luonnon monimuotoisuudelle.

SRV:lla on kaikissa rakennusprojekteissaan ympäristöasioihin liittyvät tavoitteet ja tarkistuslista, jolla seurataan, että tavoitteet toteutuvat. Tavoitteina voi olla esimerkiksi isojen puiden säilyttäminen ja lintujen suojapaikat sekä sellaisten kukkien istuttaminen, joiden kukinta-aika soveltuu pölyttäjille. SRV suosii geneettisesti monimuotoisia kasvilajeja. Lisäksi SRV on muun muassa rakentanut ekosysteemihotelleja lajeille rakentamisen aikana ja palauttanut lajit sen jälkeen rakennettuun ympäristöön.

6.9 Teknologiaeollisuus

Teknologiaeollisuus ry on ollut yksi aktiivisimmista toimialoista kiertotalouden valtavirtaistamisessa ja on tehnyt laajan kiertotalouden ohjekirjan yrityksille vuonna 2018. Syksyllä 2021 Teknologiaeollisuus vahvisti ensimmäisenä Suomessa koko toimialan kattavan kiertotalousohjelman. Myös ilmastoasioissa järjestö on etujoukoissa ollut kannattamassa hiilineutraaliustavoitetta vuodelle 2035. Toimiala on laatinut oman vähähiilitiekartan tukemaan kansallisen tavoitteen toimeenpanoa.

Aloite luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi koko toimialalla tuli jäsenyrityksiltä vuonna 2019. Alussa lähdettiin kartoittamaan, missä vaiheissa eri yritykset ovat asian suhteen ja mitä toimia heillä jo on. Monissa yrityksissä oli jo kauan ennen tätä tehty luontotyötä osana normaalia toimintaa tai erillisinä projekteina, mutta jotkut sidosryhmät olivat vähätelleet toimia viherpesuksi. Sen vuoksi toimialalle haluttiin yhteinen viitekehys,

yhteinen tahtotila ja tavoitteen asetanta. Niiden puitteissa yritykset voivat paremmin kertoa luontotoimistaan peilaten isompaan tavoitteeseen. Kokonaisuudesta muodostui toimialalle oma biodiversiteettiohjelma.

Toimiala asetti tavoitteekseen luonnon toipumisen vuoteen 2030 mennessä ja luonnon tilan selkeän parantumisen vuoteen 2050 mennessä jäsenyritysten toiminnan suhteen. Erityisen kiinnostuneita yritykset ovat olleet kuulemaan toisensa luontotoimista, niiden vaikuttavuudesta ja kokemuksista sekä suunnittelemaan yhdessä tehtäviä isompia kokonaisuuksia.

Haasteena yritysten luontotyössä Teknologiateollisuus näkee, että luonnon monimuotoisuuden hallinta nähdään edelleen liian kapeasti vain suojelutoimina. Yhteisesti sovittuja biodiversiteetin seurantamittareita vasta valmistellaan ja niiden odotetaan valtavirtaistuvan lähivuosina. Erityisesti toimiala toivoo sellaisten indikaattoreiden kehittämistä, joilla luontoriippuvuudet ja vaikutukset voidaan tuoda liiketoiminnan ytimeen. Teknologiateollisuuden yritykset näkevät, että luontotoimien innostavaa ja kannustavaa puolta pitäisi tuoda laajemmin esille lannistavan ja pakottavan keskustelun sijaan.

Teknologiateollisuuden viidellä toimialalla on erilaisia vaikutuksia ja mahdollisuuksia luontotoimissa. Vaikutukset voivat olla suoria, välillisiä ja kumulatiivisia. Raaka-aine-intensiivillä valmistavan teollisuuden yrityksillä on suurempia vaikutuksia luontojalan jälkeen, kun taas suunnittelulla ja konsultoinnilla vaikutukset kohdistuvat luontokäden jälkeen, esimerkiksi digitaalisten jäljitettävyytyökalujen, mallintamisen, simuloinnin ja konsultoinnin muodossa. Yrityksillä, jotka tekevät aineettomampaa, esimerkiksi dataan liittyvää liiketoimintaa, luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on iso liiketoimintamahdollisuus, kun taas materiaalien käyttäjillä se on enemmän vielä vastuullisuusteema. Suunnittelu- ja konsultointialalle luontotoimet tuovat suoraan lisää työtä ja liiketoimintaa, mitä voidaan laajentaa kansainväliseksi.

Teknologiateollisuus ry ja Suomen Muoti ja Tekstiili ry ovat yhdessä selvittäneet digitaalisen tuotepassin mahdollisuuksia arvoketjun ympäristövaikutusten arvioimiseksi tarvittavan tiedon kokoamiseksi ja raportoimiseksi jäljittämässä. Seuraavana vaiheena ne miettivät pilot-hankkeita jäljitettävyyteen liittyen. Teknologiateollisuus näkee, että yritykset voivat vaikuttaa raaka-aineiden luontovaikutuksiin edellyttämällä toimittajalta sopimuksia, toimintaa tai sitoumuksia luontovaikutuksista, joskaan tämä ei aina ole helppoa. Lisäksi Teknologiateollisuus näkee luontotoimissa selkeitä hyötyjä esimerkiksi toimitusketjun ja hinnan ennustettavuuden ja vakauden, sidosryhmäyhteistyön, rahoituksen ja brändin vahvistamisen suhteen.

Mahdollisen uuden sääntelyn suunnittelussa tulisi huomioida, että se kohdistuu aidosti vaikuttaviin toimiin pitkäjänteisesti ja kustannustehokkaasti huomioiden yritysten kansainvälinen kilpailukyky. Suojelun tulisi olla niin kutsuttu ”perälauta”, jolla varmistetaan arvokkaimmat luontotyytit ja uhanalaiset lajit ja jota voidaan soveltaa laajemmin, jos vapaaehtoiset toimet eivät riitä. Lisäksi se näkee, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyä voisi mahdollisesti laajentaa luonnon monimuotoisuuteen ja jos toiminnan suorat luontovaikutukset ovat merkittäviä, toiminta voitaisiin huomioida ympäristölupaehtoissa. Muutos auttaisi hankkeiden lupaedellytysten ennakoarvioinnissa ja parantaisi siten lupavarmuutta.

Yritysesimerkkejä

Nokia pyrkii huomioimaan toimintansa vaikutuksia luontopääomaan koko arvoketjusaan. Biodiversiteetin eli elollisen luonnon monimuotoisuuden rinnalla se huomioi toimintansa vaikutuksia geodiversiteettiin eli elottoman luonnon monimuotoisuuteen, kuten metalleihin ja mineraaleihin. Luontojalanjäljen pienentämisen ohella yhtiön tavoitteena on kasvattaa luontokädenjälkeään, missä yhtiön tuottamalla ICT-ratkaisuilla on merkittävä rooli.

Boliden on metallialan yritys, jonka erikoisalaa ovat malminetsintä, kaivostuotanto, sulattotoiminta ja metallien uusiokäyttö. Yhtiön tavoitteena on luonnon nettopositiivisuus vuoteen 2030 mennessä eli luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen kaikilla alueilla, joilla yhtiö toimii. Kaikki yhtiön toimipaikat tekevät oman biodiversiteetin hallintaohjelmansa.

6.10 Tekstiiliteollisuus

Suomen Tekstiili & Muoti ry on tekstiilialan etujärjestö. Liitto on panostanut viime vuosina paljon jäsenyrityksiensä vastuullisuus-, ilmasto- ja kiertotaloustietoisuuden kasvattamiseen ja toimenpiteisiin. Liitto päivitti strategiansa vuoden 2021 aikana. Strategiassa vastuullisuus ja kiertotalous ovat keskeisiä teemoja, mutta luonnon monimuotoisuus ei vielä ole strategiassa erikseen huomioituna. Toistaiseksi liitossa on luonnon monimuotoisuutta lähestytty kiertotalousnäkökulmasta. Monien alan edelläkävijäyritysten, kuten esimerkiksi Lindströmin, Infinited Fiberin ja Spinnovan liiketoiminta pohjautuu kiertotalouteen, joka on merkittävä keino luontopaineiden vähentämiseksi.

Suomen Tekstiili & Muoti näkee, että lähivuosina biodiversiteetti nousee merkittäväksi aiheeksi vastuullisuuden ja kiertotalouden ohella myös liiton tasolla. Myöskään tekstiilialan eurooppalaisen kattojärjestö Euratex ei ole vielä panostanut luonnon monimuotoisuuteen liittyviin asioihin, vaikkakin kiertotalousasioiden kautta myös biodiversiteettiasiat ovat jatkuvasti huomioituina. Yhtenä syynä tähän on tekstiilialaan kohdistuva säädöstulva EU:sta ja resurssienpuute.

Liitto näkee, että koska tekstiiliteollisuus on merkittävältä osin kuluttajaliiketoimintaa ja iso osa kuluttajista valitsee ostamansa tuotteet toistaiseksi painottamalla hintaa, luonnon monimuotoisuustoimien olisi tuotava myös kilpailuetua alan yrityksille. Globaalissa kuluttajaliiketoiminnassa, jossa nettikauppa on merkittävä alusta, tuotteiden hinnan tulisi ohjata markkinaa luonnon kannalta kestävään toimintaan.

Haasteena toimialalla on muun muassa globaalit ja pirstaloituneet arvoketjut, joita suomalaiset yritykset ovat lähteneet entistä tarkemmin selvittämään. Globaalisti käytetyin kuitu tekstiilialalla on polyesteri (68 %) ja toiseksi käytetyin on puuvilla (21 %). Sertifioidun puuvillan osuus on 16 % puuvillantuotannosta. Tästä syystä, esim. yksittäisen tavanomaisen puuvillaisen raaka-aine erän alkuperästä, luontovaikutuksista ja usein myös ilmastovaikutuksista on vaikea saada tietoa ”puuvillapörssissä”. Haasteista huolimatta muutama alan yritys on laskenut tuotteilleen tuotekohtaisen hiilijalanjäljen ja moni suomalainen tekstiilialan yritys rakentaa valmiuksia tämän toteuttamiseksi. Tietojen luotettavuuden varmistaminen on myös haastavaa ja materiaalien jäljitettävyyttä on parannettava entisestään. Suomen Tekstiili & Muoti on selvittänyt yhdessä Teknologiateollisuuden kanssa digitaalisen tuotepassin konseptia jäljitettävyyden parantamiseksi. Muutoinkin digitalisaatio ja etenkin datatalous ovat keskeisessä asemassa alan vastuullisuuden ja kiertotalouden toteuttamisessa ja luonnonmonimuotoisuuden varmistamisessa.

Liitto näkee hyvin tärkeänä, että valtio loisi innovatiivista kysyntää markkinoille esimerkiksi julkisten hankintojen kautta sekä edistäisi vastuullista kuluttajakysyntää esimerkiksi arvonnäköalaverosäätelyn kautta. Nyt valtio osoittaa sääntelyä toimialoille, mutta sillä itsellään on parannettavaa myös omissa toimissaan. Yksi ehdotus on, että julkisissa hankinnoissa suosittaisiin kiertotaloustekstiilejä, jolloin paine neitseellisten raaka-aineiden käytölle pienenee. Liitto näkisi myös hyödyllisenä, jos valtio edistäisi luontotoimien strategisen toiminnan viitekehyksen saamista avuksi toimialoille ja yrityksille. Lisäksi liiton mielestä on tärkeää panostaa alan tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatiotoimintaan sekä uusien tuotteiden pilotointiin ja testaukseen osana valtion TKI-toimia.

Yritysesimerkki

Lindström toimii tekstiilien palveluliiketoiminnassa ja koko sen toiminta perustuu kiertotalouteen. Luonnon monimuotoisuus on noussut Lindströmin johtoryhmässä säännöllisesti käsiteltäväksi asiaksi riskitarkastelujen myötä. Lindström hyödyntää kiertotaloutta kokonaisvaltaisesti ilmasto- ja luontokysymysten ratkaisemiseen. Asiasta johtoryhmässä vastaa strategia- ja vastuullisuusjohtaja, mikä osaltaan kertoo vastuullisuusasioiden merkityksestä yritykselle. Lindström perehtyy parhaillaan tiedeperusteisten luontotavoitteiden asettamiseen, jotta voi tehdä päätöksen, milloin asettaa luontotavoitteet.

7 Tunnistetut luontoriskit ja ratkaisuja

Luontokato aiheuttaa liiketoiminnalle ja taloudelle samanlaisia riskejä kuin ilmatoriskit. Nämä liittyvät yhtäältä yritysten riippuvuuteen luonnosta ja toisaalta yritystoiminnan luontovaikutuksiin. Suurilla ja listatuilla pk-yrityksillä on jo velvoite raportoida ilmatoriskejä EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaan. On odotettavaa, että samanlainen sääntely tulee lähitulevaisuudessa koskemaan luontoriskejä. Jo nyt direktiivissä on mainittu, että rahoittajat ovat hyvin tietoisia luontokatoon liittyvistä riskeistä.

Luontokadon aiheuttamat riskit yritystoiminnalle voidaan jakaa fyysisiin riskeihin ja riskeihin, jotka liittyvät siirtymään kohti luontopositiivista yhteiskuntaa. Fyysisiä riskejä ovat esimerkiksi raaka-aineiden saatavuus ja niiden hintojen vaihtelu, kun ekosysteemien toiminnan heikkeneminen vaikeuttaa tai vaarantaa raaka-aineiden saantia. Siirtymään liittyviä riskejä ovat esimerkiksi lainsäädännön muutokset, virheinvestoinnit tai varallisuuden arvon aleneminen, rahoituksen ehdot ja saatavuus, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien vaatimukset, maine, brändi ja sosiaalinen toimintalupa. Riskien tunnistaminen ja haltuunotto on tärkeää paitsi niiden hallitsemisen vuoksi, mutta myös siksi, että riskillä on kääntöpuoli: uusi mahdollisuus.

Selvityksessä ilmeni, että toimialat ja yritykset ymmärtävät isossa kuvassa luontoriippuvuutensa hyvin ja näkevät monimuotoisen luonnon talouden ja liiketoiminnan edellytyksenä. Vaikka luonnon monimuotoisuuteen ja sen mittaamiseen liittyy paljon avoimia kysymyksiä, yleisesti nähdään, että toimenpiteisiin voidaan tarttua ja monia toimia voidaan jo tehdä mahdollisesta epävarmuudesta huolimatta.

Luontoriskien tarkempi huomioiminen yritys kentässä on kuitenkin edelläkävijäyrityksiä lukuun ottamatta vasta käynnistymässä. Danske Bankin selvityksen mukaan 72 prosentilla Suomen suurimmista pörssiyrityksistä on luontokatoon liittyviä riskejä. Analyysi kattoi Helsingin pörssin 25 markkina-arvoltaan suurinta yhtiötä, joista riskejä löytyi siis 18 yhtiöltä.³⁸

---

38 [nature-is-a-blind-spot-also-for-nordic-companies.pdf \(danskeci.com\)](https://www.danskeci.com/nature-is-a-blind-spot-also-for-nordic-companies.pdf)

Luontoriskeistä elinkeinoelämä tunnistaa parhaiten fyysisiä riskejä eli raaka-aineiden hintaan ja saatavuuteen liittyviä riskejä. Siirtymäriskeistä tunnistetaan parhaiten rahoittajien ja asiakkaiden tiukentuvat vaatimukset sekä imagoon, brändiin ja sosiaaliseen toimintalupaa liittyvät riskit. Riskien käänköpuolena monet toimijat näkevät näkevät luontotoimissa selkeitä hyötyjä esimerkiksi toimitusketjun ja raaka-aineiden hinnan ennustettavuuden ja vakauden, sidosryhmäyhteistyön, rahoituksen ja brändin vahvistamisen suhteen.

Raaka-aineiden saatavuus ja hinta. Fyysisiä eli raaka-aineiden saatavuuteen ja hintaan liittyviä riskejä voidaan hallita huolehtimalla oman vaikutuspiirin ekosysteemien toimivuudesta tai vaikuttamalla arvoketjun luontovaikutuksiin, mikä tosin on usein vielä hankalaa. Esimerkiksi maa- ja metsätalous hyötyvät terveestä, monimuotoisesta maaperästä. Maataloudessa luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen uudistavalla viljelyllä, viljelykierroilla ja luomuviljelyllä on tuonut konkreettista hyötyä sadoille carbon action-hankkeessa mukana olleille tiloille viljelysatojen parantuessa. Metsätalous puolestaan pyrkii varmistamaan metsäteollisuuden raaka-aineiden saatavuutta vahvistamalla ja ylläpitämällä metsäekosysteemien monimuotoisuutta, mikä myös auttaa ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Käytännössä pyritään edistämään talousmetsien luonnonhoitoa esimerkiksi lehtojen hoidolla ja lisäämällä lahoppuuta sekä suojelemaan monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaat alueet.

Rahoitus. Moni toimija mainitsi haastatteluissa, että rahoituksen saaminen tulee vaikeutumaan tai rahoitus kallistuu, mikäli yritys ei riittävästi huomioi toiminnassaan luonnon monimuotoisuutta. Nähdään selvänä, että luontoriskien tunnistaminen ja hallinta on tullut jäädäkseen rahoittajien vaatimuksiin ja sen merkitys vain kasvaa. Isoilla yrityksillä on jo käytössä laajat riskinarviointimenettelyt ja on huomattu, että luontokatoon liittyvät riskit ovat nostamassa merkitystään riskiarvioijien keskuudessa. Esimerkiksi Dow Jones on ottanut yritysten luontovaikutukset omana kysymyksenään mukaan arviointeihinsa vuosina 2021 ja 2022.

Hallitakseen luontoriskejä Suomessa toimivista finanssialan toimijoista monet ovat jo tehneet tai ovat tekemässä omia biodiversiteettiekarttojaan ja strategioitaan sekä aloittaneet omien sijoitussalkkujensa analysoinnin keräten tietoa salkussaan olevien yritysten luontoriskeistä. Tulevaisuudessa kohteita, joilla on merkittävä luontoriski, kiritetään luontotoimissa tai saatetaan jopa poissulkea salkusta.

Edelläkävijäyritykset voivat toisaalta pystyä vaikuttamaan paremmin rahoitusehtoihin työskentelemällä yhdessä rahoitussektorin kanssa ja ne voivat saada rahoitusta halvemmalla ja paremmin ehdoin kuin kilpailijansa. Jo nyt yritykset ja rahoitussektori ovat yhdessä kehittäneet uudenlaisia, luontoa vahvistavia rahoitusmalleja. Esimerkiksi UPM:lla on laina, jonka marginaalin suuruuteen biodiversiteettivaikutukset vaikuttavat. Yhtiö

halusi olla mukana kehittämässä instrumenttia, jolla sen toiminnan vaikutukset kytketään talouslukuihin. Lisäksi yhtiön biodiversiteettiä vahvistavat toimet ovat mukana vaikuttamassa johtajiston kannustepalkkioon.

Säätelyyn, jolla pyritään vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta, elinkeinoelämässä nähtyjä riskejä kuvataan erikseen kappaleessa 9.3.

Imagoon, brändiin ja sosiaaliseen toimintalupaan liittyvät riskit ovat monen toimijan mielestä erittäin vakavia riskejä liiketoiminnalle. Elinkeinoelämässä nähdään, että sidosryhmien vaatimukset luontotoimiin, niiden riittävyteen ja läpinäkyvyyteen tulevat vain kasvamaan. Esimerkiksi maa-ainosalalla ja kaivostoiminnassa sosiaalisen toimintaluvan saaminen on vaikeaa tai jopa mahdotonta, jos hankkeella ei ole paikallista hyväksyttävyyttä. Näillä aloilla tehdäänkin jo paljon alueiden ennallistamistoimia, joiden ajurina on aikanaan ollut vastakkainasettelun purkaminen paikallisten asukkaiden kanssa. Toimet ovat laajentuneet useassa yrityksessä osaksi normaalia liiketoimintaa, mikä nähdään paitsi paikallisten asukkaiden myös henkilöstön keskuudessa kannatettavana asiana.

Yksi hyvä esimerkki yritysten luontotoimista sosiaalisen toimintaluvan saavuttamiseksi on AA Sakatti Mining Oy:n vuonna 2022 toteuttama, Suomessa toistaiseksi suurin ekologisen kompensaaation hanke. Siinä AA Sakatti Mining Oy osti Inarin yhteismetsältä 2910 hehtaarin kokoisen hyvitysalueen.

Moni elinkeinoelämän toimija kantoi haastatteluissa erityistä huolta luontoasioihin liittyvästä polarisoituneesta ilmapiiristä. Useat kertoivat, että eivät halua viestiä hyvistä luontotoimistaan, sillä toimet on hyvin usein leimattu viherpesuksi. Toimia luontokadon pysäyttämiseksi kyllä tehdään ja niistä kerrotaan henkilöstölle ja rahoittajille. Ilmapiiri julkisessa keskustelussa on usean toimijan mielestä kuitenkin sellainen, että jos yrityksen ydinliiketoiminta aiheuttaa luontovaikutuksia, hyvätkin teot tulkitaan riittämättömiksi. Siksi koetaan, että on parempi pysyä hiljaa. Tämä on huolestuttavaa, sillä positiivisen ja kannustavan ilmapiirin luomiseksi tarvittaisiin paljon esimerkkejä toimivista ja vaikuttavista luontotoimista. Toisaalta yritysten, joiden ydinliiketoiminta kuormittaa luontoa, tulee pyrkiä vähentämään erityisesti ydinliiketoiminnan luontovaikutuksia hyvitystoimien lisäksi.

8 Uusia liiketoimintamahdollisuuksia

Edelläkävijätoimijat etsivät uusia liiketoimintamahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta vaikka suuri osa yrityksistä näkee luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat pääasiassa vastuullisuus- ja raportointikysymyksinä tai sosiaalisen toimintaluvan saamisen edellytyksenä.

Mahdollisuuksia liittyy esimerkiksi rakennetun ympäristön luontopohjaisiin ratkaisuihin, joita tarvitaan sopeutuessa väistämättömään ilmastonmuutokseen. Luontopohjaiset ratkaisut voivat hillitä esimerkiksi hulevesiä ja tulvia sekä auttaa lämpöaltoihin sopeutumisessa. Tällä hetkellä moni rakennusalan toimija hyödyntää jo joitain luontopohjaisia ratkaisuja esimerkiksi asuinalueiden rakentamisessa, mutta toiminnassa on iso laajentamisen mahdollisuuden. Jatkossa on tärkeää, että näiden toimien lisäksi koko alue lähtökohteisesti suunnitellaan siten, että huomioidaan luonnon monimuotoisuus ja rakentamisen kiertotalousratkaisut. Tämä synnyttää paljon liiketoimintamahdollisuuksia.

Konkreettinen esimerkki luonnon vahvistamiseen liittyvästä uudesta liiketoiminnasta on Lassila-Tikanojan luontoratkaisut, jotka ovat hyvin suosittuja. Luontoratkaisuja ovat muun muassa niityttäminen, vaativampien biomassojen vaihto ja vieraslajien torjunta. Niityttämisessä palautetaan osa rakennetusta ympäristöstä takaisin luonnontilaan, jolloin lajisto monipuolistuu ja se houkuttelee paikalle myös pölyttäviä pörriäisiä. Niin kutsutut askelniityt tarjoavat pörriäisille välilaskupaikan ja mahdollistavat niiden levittäytymisen uusille alueille. Pörriäisten mukana alueille tulevat myös linnut ja nisäkkäät.

Lisäksi ekologiset kompensatiot hyvityspankkeineen ja muut luontoarvomarkkinat tulevat kehittyessään luomaan taloudellista toimeliaisuutta ja uutta liiketoimintaa, kompensatioyritystoimintaa ja innovaatiomahdollisuuksia eri toimijaryhmille, kuten maanomistajille, luonnonhoitajille ja konsulttiyrityksille. Osassa Euroopan maita, Australiassa ja Yhdysvalloissa ”habitaatti- tai hyvityspankit” ovat kannattavaa liiketoimintaa. Ne myyvät oikeuksia tiettyjen biodiversiteettiominaisuuksien heikentämiseen perustuen pankkien toteuttamiin kompensointitoimiin. Markkinan habitaattipankeille eri maissa on luonut lainsäädäntö, joka edellyttää kompensatiota ekosysteemien vahingoittamisesta ja joissa valtiot rahoittavat ekosysteemien suojelua muun muassa verohelpotusten ja tukien avulla. Esimerkiksi Yhdysvalloissa lainsäädännössä on velvoite noudattaa lieventämishierarkian mukaisia toimenpiteitä ja tarvittaessa kompensoida aiheutetut

luontohaitat. Biodiversiteettipankkitoimintaa pyritään hallitsemaan mm. biodiversiteetti-kompensointiohjelman³⁹ (BBOP, Business and Biodiversity Offsets Programme) kehittämän standardin avulla.

Muutama yritys mainitsi seuraavansa kiinnostuneena esimerkiksi Yhdysvaltojen ennallistamisiiketoimintaa, jossa yritykset tuottavat paikallisten luonnonkasvien siemeniä ja taimia ekologisen ennallistamisen ja biodiversiteetin suojelun hankkeisiin. Yhdysvalloissa näitä yrityksiä on yli 800 ja niiden yhteenlaskettu liikevaihto on miljardin dollarin luokkaa (Abigail ym. 2018, 605–611).

Yksi innovatiivinen liiketoimintamahdollisuus on Visit Finlandin hanke uudistavaan matkailuun liittyen. Sen ajatus on, että vierailtava kohde jää matkailun jäljiltä aiempaa parempaan kuntoon. Luonnon tilan parantamista voidaan tehdä paikallisen luonnon suojelemisella tai paikalliskulttuurin elvyttämisellä. Tämänkaltaisilla malleissa on kuitenkin huomioitava, että kokonaisvaikutukset luontoon ovat todennettavissa.

Toimialat ja yritykset näkevät kiertotalouden liiketoimintamallit pääsääntöisesti innostavana mahdollisuutena luontotoimissa. Niillä voidaan pienentää painetta neitseellisten luonnonvarojen käyttöönololle, kun suunnitellaan tuotteet kiertotalouden mukaisiksi ja hyödynnetään jo käytössä olevia resursseja mahdollisimman tehokkaasti. Sitran kiertotalouden kiinnostavimmat yritykset listalla on esimerkkejä yli sadan yrityksen kiertotalouden liiketoimintamalleista. Tackling root causes -selvityksen⁴⁰ mukaan siirtymä kiertotalouteen ruoka- ja maatalussektorilla, rakennussektorilla, tekstiilisektorilla ja metsäsektorilla voisi pysäyttää maailmanlaajuisen luontokadon. Vaihtoehtoisten proteiinien käyttö, ruokahävikin vähentäminen ja tekstiilien kysynnän vähentäminen ovat selvityksen mukaan luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävimmät toimet ja avaavat liiketoimintamahdollisuuksia.

Kiertotalouden ohella merkittävä keino luontopaineiden vähentämiseksi erityisesti metsäsektorilla on korkeamman jalostusarvon tuotteet, kuten Stora Enson puuhun perustuva akkuteknologia. Kun pienemmästä raaka-ainemäärästä saadaan arvokkaampia tuotteita, resurssien tuottavuus paranee ja paine neitseellisten luonnonvarojen käyttöönololle pienenee. Uudet puupohjaiset materiaalit tulevat vääjäämättä olemaan sosiaalisesti hyväksytyyn metsäteollisuuden tulevaisuuden suunta.

39 [Principles, Criteria and Indicators \(PCI\) – a hierarchy \(forest-trends.org\)](https://www.forest-trends.org/)

40 [Tackling root causes – Halting biodiversity loss through the circular economy \(sitra.fi\)](https://www.sitra.fi/)

9 Yrityskentän näkemyksiä

Seuraavassa kappaleessa on esitetty yhteenveto yrityskentän näkemyksistä luontokadon pysäyttämiseen liittyvistä kapeikoista ja elinkeinoelämän ehdotuksia, miten näitä voitaisiin ratkaista.

9.1 Tarvitaan selkeä näkymä tulevaan

Kunming-Montreal päätös, EU:n biodiversiteettistrategia ja vihreän kehityksen ohjelma tuovat toimijoiden mukaan selkeän viestin, että luontokato on pysäytettävä vuoteen 2030 mennessä. Elinkeinoelämän vahva yhteinen viesti on, että luontotoimien – kuten ilmasto- toimien – edellytys on selkeä näkymä tulevaan, vakaa investointiympäristö ja ohjauskeinojen pitkäjänteisyys. Monet investoinnit ja projektit suunnitellaan vuosikymmeniksi.

Yritysten toimintaympäristöön vaikuttavat tällä hetkellä ekologisten haasteiden lisäksi sota Euroopassa ja sitä seurannut energiakriisi, osaamispula sekä julkisen talouden haasteet. Yhteiskunnallinen keskustelu on mollisävytteistä. Monet yritykset toivovat ekologiin haasteisiin liittyen positiivista visiota ilmasto- ja luontopositiivisesta tulevaisuudesta. Lisäksi tarvitaan selkeästi ja helposti saatavilla olevaa tietoa luontotoimien hyödyistä. Tämä innostaisi toimijoita lannistamisen sijaan. Valtiolta toivotaan, että se asettaa tarvittavat, pitkän aikavälin tavoitteet, luo selkeän kuvan tulevasta muutoksesta ja valmistelee ohjauskeinot hyvissä ajoin. Ohjauskeinojen valmisteluun toivottaisiin tiiviimpää yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa. Tämä mahdollistaisi huolten ja mahdollisuuksien esiin nostamisen valmisteluvaiheessa ja vaikutusten etukäteisarvioinnin toimialoilla.

Selkeä näkymä tulevaan edellyttää myös, että valtioneuvosto pystyy nykyistä paremmin ennakoimaan muutoksia toimintaympäristössä ja viestimään niistä selkeästi. Elinkeinoelämässä vallitsee laaja ymmärrys siitä, että EU:n vihreän kehityksen ohjelman puitteissa annetaan lähivuosinakin monia uusia säädöksiä. Erityisesti EU-sääntelyn ennakkoinnissa ja siihen liittyvässä viestinnässä sekä eri säädösten kokonaisvaikutusten arvioinnissa valtiolta toivottaisiin parempaa otetta.

Muutama haastateltu nosti esimerkkinä epäonnistuneesta ennakoinnista hiilinielujen pienenemisen ja siihen reagoimattomuuden. Ongelma on tunnistettu tutkijoiden keskuudessa jo vuosien ajan, mutta asiaa ei ole haluttu käsitellä, saatikka korjata. Tilanteesta saattaa joutua kärsimään moni elinkeinoelämän toimija.

Monissa haastatteluissa nousi myös esiin, että ministeriöiden viestit liittyen valmisteilla olevien ja tulevien säädösten vaikutuksiin ovat joissain tapauksissa olleet täysin erisuuntaisia. Tämä aiheuttaa hämmennystä ja epävarmuutta. Lisäksi EU-vaikuttamisessa toivotaan pääsääntöisesti Suomen yhteistä viestiä.

9.2 Markkinat valjastettava edistämään luontotoimia

Luontokadon pysäyttäminen vaatii maailmanlaajuisesti arviolta 700 miljardin euron vuosittaisen lisärahoituksen tällä vuosikymmenellä. Koska tällaisia varoja ei julkisella sektorilla ole, markkinat on valjastettava ratkaisemaan luontokatoa. Nykyisellään markkinat eivät kannusta luonnon monimuotoisuutta vahvistaviin toimiin tarpeeksi, joten ne tarvitsevat ohjauskeinoja ja kannustimia.

Luontokadon hillintä kulkee monella tapaa samaa rataa kuin ilmastonmuutoksen hillintä, mutta toimia vaaditaan nopeammin. Ilmastonmuutoksen hillinnästä on jo saatu rohkaisevia oppeja globaalin päätöksen, markkinamekanismien sekä mittaus- ja raportointiviitekehysten muodossa.

Elinkeinoelämässä nähdään EU:n päästökauppa onnistuneena markkinamekanismina ilmastonmuutoksen hillinnässä, sillä se valjastaa yksityisen sektorin ratkaisijan rooliin ja luo reilumpaa pelikenttää. Moni taho mainitsi, että luontotoimissa voisi tulevaisuudessa olla vastaavanlainen markkinamekanismi, joskaan tavasta miten sellainen toteutettaisiin, ei toimijoilla vielä ollut käsitystä. Asiaa tulisi pohtia esimerkiksi valtion, luontotutkijoiden, elinkeinoelämän ja ekonomistien yhteistyössä. Yksi mahdollisuus edetä on selvittää, voitaisiinko mekanismi rakentaa ekologisten kompensatioiden ympärille. Tällöin luonnollisesti tarvittaisiin ensin laajoja kansallisia kokemuksia kompensatioista pelisääntöjen luomiseksi ja vaikutusten todentamiseksi. Lisäksi tällaisessa lähestymistavassa on huomioitava, että ekologisissa kompensatioissa on reunaehtoja, kuten se, että kaikkia vahinkoja ei voi kompensoida, vaan niiden syntyminen on estettävä. Joka tapauksessa Suomi voisi alkaa kehittää asiaa muiden edelläkävijämaiden kanssa.

Useimmat toimijat näkivät myös Metso- ja helmiohjelmat hyvänä kannustimena metsien vapaaehtoiseen suojeluun ja muiden alueiden ennallistamis- ja kunnostamistoi- miin. Lisäksi nähtiin, että valtio voisi kannustaa luontoarvomarkkinoiden kehittämiseen ja ekologisten kompensatioiden valtavirtaistamiseen, sillä tämä tarjoaisi samalla

maanomistajille uusia ansaintamalleja. Usea haastateltava painotti, että markkinoiden tulee kehittyä pääasiassa markkinalähtöisesti eikä niihin haluta liikaa sääntelyä, mutta käynnistämismuutoksissa markkinoiden syntymistä voisi tukea.

Useissa haastatteluissa nousi myös esiin, että luonnon kannalta hyvistä toimintamalleista tulisi saada palkkio, esimerkiksi jonkinlainen verovähennys. Yksi mahdollisuusvoisi olla malli, jossa metsänomistaja myydessään puuta raaka-aineeksi suojelisi samalla alueen metsästään esimerkiksi Metso-ohjelmassa ja saisi sen myötä tehdä verovähennyksen puunmyyntitulostaan. Toinen verokannuste voisi olla yksityishenkilöiden mahdollisuus tehdä verovähennys sijoittaessaan varojaan säätiöihin, jotka edistävät luonnon monimuotoisuuden vahvistamista. Yhteisöt saavat jo tehdä verovähennyksen vastaavassa tilanteessa.⁴¹ Kolmas mielenkiintoinen ehdotus on selvittää mahdollisuus perintöveron poistamiseksi tapauksissa, joissa perinnöksi annettava metsä tai osa siitä suojeltaisiin mahdollisten hakkuiden sijaan tai vaihtoehtoisesti myönnetään suojelukorvaus, joka suuruudeltaan perintöveroa vastaava. Usein perikunta on päätenyt tai päätty tilanteeseen, jossa metsä on pakko kaataa tai myydä, jotta perintöveron pystyy maksamaan.

Kunming-Montreal päätöksessä on myös kunnianhimoinen globaali tavoite poistaa tai muuttaa ympäristölle haitallisia tukia, jotka ohjaavat markkinaa väärään suuntaan. Kaikkien maiden tulee tehdä tästä selvitys vuoteen 2025 mennessä. Myös OECD on esittänyt maasuosituksissaan, että Suomi tarttuisi asiaan. Haastateltujen toimijoiden mielestä asia on hyvin vaikea toteuttaa, sillä jo määritelmään ”ympäristölle haitallinen tuki” liittyy paljon erilaisia näkemyksiä. Lisäksi toimijat korostivat aiheellisesti, että nämä tuet on otettu aikanaan käyttöön jostain perustellusta syystä. Niiden avulla esimerkiksi turvataan kotimaista ruoantuotantoa ja mahdollistetaan kustannustehokas logistiikka pitkien etäisyyksien maassa. Kuitenkin erityisesti tehtomien maataloustukien perkaamiseen liittyen tuli toiveita eri tahoilta. Vaikka ympäristölle haitallisten tukien purkaminen on vaikeaa, siihen tulee löytää ratkaisu.

9.3 Sääntelyn tuotava lisäarvoa ja kilpailukykyä

Kun yrityksiltä ja järjestöistä kysyttiin näkemyksiä toivottavista sääntelyn reunaehdoista, seuraavat määritelmät toistuiivat: pitkäjänteisyys, ennustettavuus, kustannustehokkuus, vaikuttavuus, tasapuolisuus ja mahdollisimman suureen markkinaosuuteen kohdistuva sääntely. Muutama toimija mainitsi, että toivotun sääntelykehityksen tulisi kannustaa uusiin

41 Verohallinnon nimeämät lahjoituksen saajat – vero.fi

luonnon monimuotoisuutta vahvistaviin liiketoimintamahdollisuuksiin. Tämä kertoo siitä, että liiketoimintamahdollisuuksia ei ole laajassa mittakaavassa vielä tunnistettu tai siitä, että sääntelyn ei uskota synnyttävän niitä.

Elinkeinoelämässä nähdään luonnon monimuotoisuutta koskevaan sääntelyyn liittyvän isoja huolia. Erityinen huoli liittyi nopeasti kiristyvään sääntelyyn ja kasvaviin raportointivelvoitteisiin. Esimerkiksi EU-taksonomian vaatima raportointi nähtiin yleisesti haastavana ja vaatimukset epäselvinä. Moni toimija sanoi raportoinnin vaativan niin paljon resursseja, että kehitystyölle on vaikea löytää riittävästi aikaa. Tämä koskee erityisesti pieniä ja keski-suuria yrityksiä, mutta lähes kaikki haastatellut isotkin yritykset tunnistivat saman ongelman. Keskusteluissa pohdittiin jopa sitä, onko vaarana, että pienet ja keski-suuret yritykset eivät pysty tekemään kaikkea vaadittavaa raportointia ilman julkisen sektorin tukea.

Yrityskentässä nähdään pääsääntöisesti kansainväliset ja EU:n luontotavoitteet perusteltuina ja kannatettavina. Tavoitteiden saavuttamiseksi säädetyt keinot kuitenkin puhuttavat. Yleisesti ottaen kansainväliset pelisäännöt nähdään parhaana sääntelykehiksenä ja EU-tason sääntely toiseksi parhaana. EU-tasoa tiukempi kansallinen sääntely nähdään usein riskinä epätasapuolisen toimintaympäristön syntymisen kannalta. Toisaalta osa yrityksistä, jotka ovat tehneet luontotoimia jo kauemmin, näkevät kansallisen sääntelyn hyvänä keinona tasoittaa yritysten pelikenttää. Sääntelyn myötä muut yritykset nostetaan lähemmäksi sitä tasoa, jonka edelläkävijäyritykset ovat raivanneet.

Pääsääntöisesti EU- ja kansallisen tason sääntelyssä toivottaisiin lähinnä tavoitteen asettamista ja keinovalikoimassa tulisi olla enemmän valinnanvaraa ja kannustimia. Tämän nähdään myös synnyttävän uusia innovaatioita ja uudenlaista liiketoimintaa. Liian monet samanaikaiset velvoitteet, kiellot ja rajoitukset nähdään lannistavina. Muutama haastateltava puhui sääntelysunamista. Moni näkee, että sääntelyn tulisi toimia niin kutsuttuna ”perälautana”, jos vapaaehtoisilla toimilla ei päästä asetettuihin tavoitteisiin.

Uuden sääntelyn sijaan voisi tarvittaessa vahvistaa jo olemassa olevan sääntelyn, ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupamenettelyjen ohjaavuutta.

9.4 Työkaluja, koulutusta ja panostuksia osaamisen tarvitaan

Moni yritys odottaa luonnon monimuotoisuuteen liittyvien mittausmenetelmien ja globaalin standardin kehittymistä, jotta voi asettaa omat tavoitteensa. Ainakaan numeerisia tavoitteita ei haluta asettaa, ellei tiedetä, mitä se konkreettisesti tarkoittaa.

Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä luontotavoitteiden asettaminen vie ymmärrettävästi kauemmin kuin suurilla yrityksillä. Monet pienemmät toimijat toivovat kovasti apua työhönsä osaamisen kasvattamisen ja neuvonnan muodossa. Vaikka standardoidut menetelmät ovat vielä kehitteillä, muutama toimija mainitsi, että mittareita ja lähestymistapoja on jo tarpeeksi – niitä on jopa liikaa – ja siksi saattaa olla vaikea löytää niistä omaan toimintaansa sopivinta. Jotkut toimialajärjestöt ovat puolestaan itse lähteneet selvittämään sopivia mittareita.

Haastatteluissa nousi vahvasti esiin osaamiseen liittyvät kapeikot sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Yrityksissä tarvitaan runsaasti enemmän ekologista osaamista ja luontoon liittyvien asioiden ymmärrystä sekä esimerkiksi talousosaajia, jotka ymmärtävät ekologian perusteet. Tällä hetkellä markkinoilla on kova kysyntä luonto-osaajista, jotka ymmärtävät elinkeinoelämän toimintaa. Toisaalta myös julkisella sektorilla nähdään merkittäviä osaamiskapeikkoja. Julkisen sektorin toimijoiden tulisi tulevaisuudessa osata huomioida luonnon monimuotoisuuteen liittyviä asioita omassa toiminnassaan, kuten kaavoituksessa, lupamenettelyissä ja omissa tarjouspyynnöissään. Jotkut yritykset esimerkiksi mainitsivat, että ottavat jo ympäristövaikutusten arviointiin mukaan luonnon monimuotoisuuteen liittyviä asioita ja haluaisivat niistä kirjauksen lupaehtoihin, mutta asiaa ei anna ymmärretä.

Yliopistoissa kestävyysmurrokseen liittyvien asioiden valtavirtaistuminen näkyy suurena kysyntänä alan opinnoissa. Monet yliopistot joutuvat tasapainottelemaan sen kanssa, kuinka tutkimus- ja koulutushenkilökunta pystyy vastaamaan kasvavaan kysyntään. Yliopistoissa myös nähdään, että yritykset voisivat tehdä enemmän yhteistyötä yliopistojen kanssa ekologisten aineiden tohtorikoulutusohjelmissä tai jatkuvan oppimisen kokonaisuudessa. Tällöin yritysten työntekijät voisivat saada lisäkoulutusta ekologiisiin aiheisiin liittyen.

Elinkeinoelämä ymmärtää hyvin myös sen, että luonnon monimuotoisuuteen liittyvien asioiden hallinta vaatii enemmän ja uudenlaista yhteistyötä koko arvoketjunsä toimijoiden, muiden yritysten, tutkijoiden, päättäjien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Yritykset toivoivatkin enemmän yhteistyötä muiden yritysten ja toimialojen sekä valtion ja tutkijoiden kanssa luonnon monimuotoisuuteen liittyvän osaamisen kasvattamisessa ja parhaiden käytäntöjen sekä vaikuttavien ratkaisujen jakamisessa. Useampi toimija näki, että Sitralla ja elinkeinoelämän järjestöillä voisi olla tässä selkeä rooli. Mallia työhön voisi saada esimerkiksi Euroopan komission perustamasta Business@Biodiversity-platformista⁴², joka tukee yrityksiä luonnon monimuotoisuuden huomioimisessa liiketoiminnassaan.

---

42 [Business@Biodiversity \(europa.eu\)](https://business.biodiversityplatform.eu/)

Kyseessä on yksi merkittävimmistä yritysten yhteistyötä edistävistä aloitteista, joka tarjoaa dialogia ja vertaisoppimista yritysten ja päättäjien välille. Alustalla on kolme tehtäväkenttää:

1. menetelmät, joilla autetaan yrityksiä tunnistamaan parhaat käytössä olevat työkalut ja käytännöt tukemaan luonnon monimuotoisuuteen ja luontopääomaan liittyvää päätöksentekoa,
2. yhteistyö johtavien rahoituslaitosten ja yritysten välillä, ja
3. luonnon monimuotoisuuskysymysten valtavirtaistaminen Euroopan yrityksissä ja rahoituslaitoksissa.

Irlanti on myös käynnistänyt oman Business for Biodiversity Ireland-aloitteen⁴³, jossa tarjotaan neuvoja ja verkostoitumista yrityksille luonnon monimuotoisuuteen liittyvien asioiden haltuunottoon. Irlannin valtio on siemenrahoittanut foorumin käynnistämistä.

9.5 Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio saa kannatusta

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio nähdään elinkeinoelämässä pääasiassa hyvänä mahdollisuutena luontokadon pysäyttämässä ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa. Siihen liittyy myös liiketoimintamahdollisuuksia maanomistajille.

Ekologisista kompensatioista on Suomessa kuitenkin vielä vain vähän kokemuksia. Tämän vuoksi tarvitaan selkeät mallit, kriteerit ja ohjeistukset, joita yritykset voivat hyödyntää. Monet toimijat pelkäävät, että ilman selkeitä ohjeistuksia ja pelisääntöjä ekologisiin kompensatioihin saattaa syntyä samanlaisia epäselvyyksiä kuin hiilikompensatioihin on liittynyt. Lisäksi on huomioitava, että esimerkiksi luonnon suojelulla

tehty kompensatio saattaa kohdistua ja rajoittaa jonkin toisen toimialan, kuten metsäteollisuuden liiketoimintaa, samalla kun se kompensoi toisen toimialan luontovaikutuksia. Lisäksi nostettiin esiin, että on tärkeää luoda yhteinen näkemys siitä, missä ekologisia kompensatioita tulisi maantieteellisesti tehdä. Tuleeko niitä pääsääntöisesti tehdä lähellä alueita, joilla luontohaitta on syntynyt, vai voidaanko niitä tehdä missä tahansa muualla

---

43 [Business for Biodiversity Ireland – National business and biodiversity platform](#)

Suomessa tai jopa ulkomailla. Muutamia toimijoita pohditutti erityisesti, että tulevatko hyvitysalueet keskittymään Pohjois-Suomeen, mikä saattaisi rajoittaa mahdollisuuksia harjoittaa esimerkiksi teollista toimintaa Lapissa.

Elinkeinoelämässä toivotaan melko laajalti, että valtio kannustaisi ja tukisi toimijoita ekologisiin kompensatioihin. Kannusteet ja tuki voisivat liittyä osaamisen kehittämisen ja parhaiden käytäntöjen jakamisen lisäksi rahallisiin kannusteisiin, jotta markkina lähtisi kehittymään nopeammin. Kuitenkin vain harvempi toimija näkee, että ekologisten kompensatioiden tulisi olla velvoittavia – ainakaan ennen kuin näistä on tarpeeksi kokemuksia. Suurin osa toimijoista suhtautuu varauksellisen myönteisesti velvoittavaan ekologiseen kompensatioon vain, jos mallit, kriteerit, ohjeistukset ja vaikuttavuus olisivat selvillä, kokemuksia onnistuneista projekteista olisi runsaasti, siirtymäaika vapaaehtoisuudesta velvoittavuuteen olisi tarpeeksi pitkä ja velvollisuus tehdä kompensatio koskisi vain oman toiminnan suoria luontovaikutuksia. Kuitenkin esimerkiksi EK:n mukaan voi pitää oletettavana, että pidemmällä aikavälillä ekologinen kompensatio tulee kehittymään kohti velvoittavuutta, koska rahoittajat, asiakkaat ja muut yritysten sidosryhmät mitä todennäköisimmin tulevat sitä vaatimaan.

Monet yritykset kertoivat, että he tekisivät mielellään yhteistyötä muiden yritysten kanssa suuremmissa, vaikuttavissa projekteissa. Esimerkiksi teknologiateollisuuden jäsenyritysten työpajassa nousi esiin ehdotus, että yritykset voisivat tehdä yhdessä vaikuttavia ennallistamis- tai kompensatioprojekteja. Silloin myös pienemmät yritykset, joilla ei ole resursseja tai osaamista omiin projekteihin, pääsisivät mukaan. Projektit voisivat liittyä esimerkiksi Kemijoen lohportaiden rakentamiseen tai Itämeren tilan parantamiseen. Tällaiset hankkeet olisivat myös kustannustehokkaampia, sillä suunnittelu- ja neuvottelukustannukset pienenisivät verrattuna useampaan pienempään projektiin. Yritykset toivoisivat kuitenkin valtion ottavan koordinaatoroolia mahdollisissa yhteishankkeissa, sillä yritysten itsensä koordinoimiin toimiin liittyy usein syytöksiä viherpesusta. Lisäksi luontopaneelin osallistuminen mahdollisten yhteishankkeiden tieteenmukaisuuden validointiin nähtiin tervetulleena.

9.6 Valtioneuvoston strategisempi ote kestävyys siirtymään

Luontokadon ja ilmastonmuutoksen toisiaan kiihdyttävä vaikutus ymmärretään yritysten keskuudessa hyvin. Samoin ymmärretään se, että on monia ratkaisuja kuten uudistava viljely tai metsitys, jotka ratkaisevat samanaikaisesti molempia haasteita. Toisaalta tiedetään, että jotkut ratkaisut saattavat olla ristiriidassa toisen tavoitteen saavuttamisen kanssa.

Useat toimijat toivovat valtioneuvostolta strategisempaa otetta ekologisten haasteiden ratkaisemisessa samanaikaisesti niin pitkälle kuin mahdollista. Nyt nähdään vaarana se, että kun ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyville asioille ollaan luomassa omat strategiat, omat sääntelykehykset, omat neuvotteluryhmät ja omat kannusteet, nämä eivät huomioi toisiaan. Elinkeinoelämässä myös nähdään, että ilmastoon ja luontoon liittyvissä EU-vaatimuksissa on joissain tapauksissa ristivetoa, mikä tekee toimintaympäristöstä epä johdonmukaisen.

Toinen strategisen tason kysymys liittyen kestävyys siirtymään on suomalaisen yritystoiminnan ja kulutuksen muualle ulkoistetut luontovaikutukset, jotka tulisi huomioida kotimaan luontovaikutusten rinnalla. Useat yritykset, joilla on globaaleja arvoketjuja, toivovat, että Suomi edistäisi kansainvälisesti arvoketjujen jäljitettävyyttä ja kansainvälisiä pelisääntöjä luontovaikutusten huomioimiseksi arvoketjuissa. Suomi voisi olla asiassa kokoaan suurempi toimija.

9.7 Valtio voisi myös itse tehdä enemmän

Suomessa tehdään julkisia eli valtion ja kuntien hankintoja vuosittain noin 35 miljardilla eurolla. Julkisilla hankinnoilla voitaisiin tehokkaasti muokata markkinoita ja edistää ekologisesti kestävien tuotteiden kysyntää. Tällä hetkellä julkiset hankinnat luontokadon pysäyttämiseksi ja kiertotaloussiirtymän vauhdittamiseksi nähdään täysin alihyödynnettyinä mahdollisuutena.

Julkisten hankintojen valjastaminen luonnon monimuotoisuuden edistämiseen ja innovatiivisen kysynnän luomiseen nousi esiin monessa haastattelussa. Rakennusalan toimijat esimerkiksi toivoivat, että valtio tai kunnat asettaisivat konkreettisia luonnon monimuotoisuuteen liittyviä vaatimuksia kaavoituksessa ja määrittäessään rakennusprojektien kriteereitä. Esimerkiksi infrarakentamisessa 70 prosenttia projekteista tehdään julkisella rahalla ja luonnon monimuotoisuuden huomioiminen tulisi lisätä jo lähtökohtaisesti projektien vaatimuksiin.

Lisäksi toivotaan, että valtio edistäisi hankinnoissaan kierrätysmateriaalien käyttöä esimerkiksi tekstiilihankinnoissaan ja edistäisi kestäviä ruokatuotteita, kuten luomutuotteita, elintarvikehankinnoissaan. Julkisten hankintojen valjastamista ekologisten haasteiden ratkaisemiseen on selvitetty paljon, asiasta on tehty valtioneuvoston periaatepäätöksiä ja se on ollut mukana useissa hallitusohjelmissa, mutta asia on edennyt tuskastuttavan hitaasti.

Julkisten hankintojen valjastamisen lisäksi moni ehdotti, että valtion omistamat yhtiöt voisivat näyttää esimerkkiä muille luontotoimissaan ja tavoitteen asetannassa.

9.8 Kiertotalouden sekä tutkimuksen ja kehityksen edistäminen

Luontokadon pysäyttäminen edellyttää suojelualueiden lisäksi, että paineita luonnonvarojen käyttöönololle vähennetään. Kiertotalouden vauhdittaminen saa laajaa kannatusta eri toimijoilta haki yritys- ja puoluekentän. Esimerkiksi Suomen kiertotalouden tiekartta luotiin vuonna 2016 laajassa sidosryhmäyhteistyössä, jossa oli mukana lukuisia elinkeinoelämän edustajia. Tiekartassa määritettiin kiertotalouden painopistealueiksi: kestävä ruokajärjestelmä, metsäperäiset kierrot, tekniset kierrot, liikkuminen ja logistiikka ja yhteiset toimenpiteet, kuten osaaminen ja koulutus.

Esimerkiksi teknologiateollisuus, rakennusteollisuus, kemianteollisuus ja tekstiiliala ovat tarttuneet kiertotalouden valtavirtaistamiseen jäsenyritystensä keskuudessa ilahduttavalla tavalla. Ne ovat tehneet ohjekirjoja ja työkaluja jäsenyritystensä kanssa kiertotalouden liiketoimintamallien vauhdittamiseksi.

Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa on tavoite vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Kiertotalouden strategisen ohjelman toimeenpano on myös linjattu valtioneuvoston periaatepäätöksessä. Valtioneuvoston periaatepäätökset eivät välttämättä sido seuraavia hallituksia, mutta moni haastateltava näki erittäin tärkeänä, että kiertotalouden edistäminen tulisi vahvasti mukaan tulevan hallituksen ohjelmaan. Periaatepäätöksessä on tehty kannatettavia linjauksia taloudellisten ohjauskeinojen kehittämiseen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vauhdittamiseen.

Yleensäkin valtion panostukset tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden edistämiseen saavat yrityksiltä kannatusta, sillä ne liittyvät uuden liiketoiminnan synnyttämiseen ja skaalaamiseen. Business Finlandin mukaan elinkeinoelämällä ei suoraan ole ollut kysyntää luonnon monimuotoisuuden liittyvään t&k&i-rahoitukseen, eikä sille ole omia ohjelmiaan. Kutenkin luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyen t&k&i-toimintaa tehdään esimerkiksi metsäteollisuuden korkeamman jalostusasteen tuotteiden, materiaali-innovaatioiden,

elintarvikesektorin innovaatioiden sekä kiertotalouden ja palvelutoimintaliikemallien kehittämiseksi. Toisaalta esimerkiksi kaupanliitto on tunnistanut kapeikkoja t&k&i-rahoituksessa liittyen kiertotalouden palveluliiketoimintamallien kehittämiseen. Kaupan alalla valta-ala toimijoista on pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joista moni haluaisi kehittää uusia luonnon monimuotoisuuden kannalta hyviä "tuote palveluna -liiketoimintamalleja". Rahoituskanavaa ei tällaisen työn tueksi ole ja pk-yritysten resurssit eivät yksin tähän riitä.

10 Yhteenveto

Ensimmäinen havainto selvityksessä oli, että elinkeinoelämässä ymmärretään hyvin luontokadon pysäyttämisen tärkeys ja kiireellisyys. Samoin ymmärretään se, että monimuotoinen luonto on edellytys taloudelle ja hyvinvoinnille. Ilmastonmuutoksen hillintä on kasvattanut valmiuksia luontokadon ratkaisemisen suhteen ja ratkaisupolku kulkee pitkälle samaa rataa kuin ilmastotoimissa. Erona kuitenkin on, että luontokato on sekä paikallinen että globaali ilmiö ja ilmastonmuutosta monimutkaisempi kysymys, kun taas ilmastonmuutos on globaali kysymys, jonka osalta tietopohja alkaa olla jo vakiintunut. Suurimmalla osalla haastatellusta organisaatiosta on jo omia toimia tai suunnitelmia hillitä luontokatoa oman toimintansa suorassa vaikutuspiirissä tai arvoketjussaan. Koska luontoon liittyvää tieteeseen perustuvaa viitekehystä tavoitteen asetannalle vasta kehitetään, harvempi toimija on asettanut luontotoimilleen konkreettisia numeerisia tavoitteita.

Toinen havainto on, että suurin osa toimijoista näki omassa toiminnassaan luontokadon pysäyttämisen pääasiassa riskienhallintakysymyksenä ja tulevaisuuden toimintaedellytysten turvaamisena. Edelläkävijäyritykset tunnistavat kuitenkin uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Maanomistajille, konsulttitoimistoille ja välittäjäorganisaatioille nähtiin uusia, merkittäviä ansaintamahdollisuuksia luontoarvokaupan ja ekologisten kompensatioiden yleistyessä. Myös maa-ainesalalla on tunnistettu uusia mahdollisuuksia. Lisäksi haastattelussa kerrottiin mielenkiintoisista liiketoimintakokeiluista esimerkiksi luonnon ennallistamiseen tai rakennetun ympäristön luontoratkaisuihin liittyen, mutta ymmärrettävästi näitä ei haluta kehitysvaiheessa jakaa muiden kanssa. Kiertotalous nähtiin laajasti hyvänä keinona vähentää paineita luonnonvarojen käytölle ja sen ympärille on luotu lukuisia uusia liiketoimintamalleja erityisesti pk-yrityskentässä. Toisaalta siirtymä kohti kiertotaloutta on isossa kuvassa vielä alussa ja vaatii ohjauskeinoja.

Kolmas keskeinen havainto oli, että kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta parhaana sääntelykehikkona nähdään globaali sääntely, toiseksi parhaana EU-sääntely. EU-tasoa tiukempi kansallinen sääntely nähdään usein haastavana kilpailukyvyn kannalta. Toisaalta säädöstulva ja raportointivelvoitteet erityisesti EU:sta koetaan jopa lannistavana, sekavana ja raportoinnin nähdään vievän yrityksissä niin paljon resursseja, että kehitystoimille ei jää riittävästi aikaa. Erityisesti pohdittiin, kuinka pienet ja keskisuuret yritykset tulevat selviämään kasvavista velvoitteista. Tämän vuoksi raportoinnin avuksi toivotaan valtiolta neuvontaa ja tukea. Lisäksi elinkeinoelämää tulisi kuulla raportointisääntelyä luotaessa, jotta

raportointi olisi enemmän liiketoimintaa kehittävää. Yrityksille vaatimuksia luontokatoon tarttumisesta tulee sääntelyn lisäksi niin rahoittajilta, asiakkailta kuin muiltakin sidosryhmiltä, mikä toisaalta osaltaan jo muodostaa vahvan kannustimen tarttua toimeen.

Neljänneksi, elinkeinoelämässä toivotaan, että luontokatoa ratkaistaisiin pääasiassa markkinalähtöisesti ja vapaaehtoisin toimin. Lisäksi toivotaan, että hyvistä toimista paljastaisiin esimerkiksi verotuksellisin kannustimin. Tämä voisi kannustaa toimijoita kehittämään uusia liiketoimintamalleja sääntelyn ja raportoinnin tuoman lannistavuuden sijaan. Jos uutta sääntelyä tarvitaan, tulisi selvittää ensin, kuinka pitkälle päästään parantamalla olemassa olevan sääntelyn ohjaavuutta. Sääntelyn tulisi kuitenkin toimia pääasiassa perälautana, jos tavoitteita ei vapaaehtoisesti saavuteta. Haaste vapaaehtoisin toimiin perustuvassa lähestymistavassa on kuitenkin se, että vuosi 2030, jolloin luontokadon tulee olla pysäytetty, tulee todella nopeasti. On vain muutamia vuosia aikaa osoittaa, että vapaaehtoiset toimenpiteet nykyisen sääntelyn puitteissa johtavat polulle, jolla luontokato pysäytetään tavoiteaikataulussa.

Vaikka uutta sääntelyä ei pääsääntöisesti toivota, ajatus EU:n laajuisesta ”luonnon päästökaupasta” markkinamekanismina herätti mielenkiintoa useiden toimijoiden keskuudessa. Tämä voitaisiin toteuttaa mahdollisesti esimerkiksi ekologisten kompensatioiden ja luontopääoman hinnoittelun kautta. Toisaalta, kun siirryttäisiin keskustelemaan ”luonnon päästökaupan” yksityiskohdista, erimielisyyttä saattaisi ilmetä.

Viidenneksi, viimeistään parin viime vuoden aikana lähes kaikki haastatellut tahot ovat heränneet luontokadon pysäyttämisen kiireellisyyteen ja ekologian osaajilla on nyt suuri kysyntä elinkeinoelämässä. Tällä hetkellä sekä yksityisellä että julkisella sektorilla on valtava puute osaamisesta. Tähän valtioon toivotaan kiinnitettävän erityistä huomiota. Joidenkin haastateltavien mielestä osaamisen ja osaajien puute voi nousta merkittäväksi haasteeksi luontotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Ekologeja ja muita ympäristöosaajia tarvitaan nyt ja lähitulevaisuudessa kaikilla toimialoilla kaivosteollisuudesta rahoitukseen sekä rakennusteollisuudesta julkiseen sektoriin. Vaikuttaa kuitenkin ilmeiseltä, että uusia osaajia on vaikeaa löytää tarvittava määrä nopealla aikataululla. Tämän vuoksi tulisi kehittää työkaluja osaamisen levittämiseksi ja monistamiseksi, kuten digitaalisia oppimis- ja tiedonjakoalustoja.

Kuudenneksi, laaja viesti elinkeinoelämästä oli, että yritykset eivät useinkaan halua kertoa luontotoimistaan, sillä ne pelkäävät toimien leimaamista viherpesuksi. On ensiarvoisen tärkeää, että ydinliiketoiminnan luontovaikutuksia pyritään koko ajan vähentämään, mutta koska teollinen toiminta aiheuttaa vielä tulevaisuudessakin luontovaikutuksia, kannattaa kaikille hyville toimille antaa tunnustusta – erityisesti jos ydinliiketoimintaa muutetaan jatkuvasti luontopositiiviseen suuntaan. Muutos vie aikansa.

Lopuksi, luontokadon pysäyttämistä ja luonnon vahvistamisesta toivottaisiin innostavaa yhteistä kansallista projektia, jossa julkinen ja yksityinen sektori tekisivät laajemmin yhteistyötä, toimijoille annettaisiin tunnustusta jo tehdystä työstä ja yksityinen sekä julkinen sektori kehittäisivät yhdessä markkinamekanismeja, jotka toisivat tulevaisuudessa uusia liiketoimintamahdollisuuksia – parantaen yritysten ja maamme kilpailukykyä.

11 Selvityshenkilön suosituksia

Seuraavissa kappaleissa esitetään selvityshenkilön omia suosituksia valtiolle, yrityksille ja toimialaliitoille sekä näiden väliselle yhteistyölle. Suositukset pohjautuvat työssä tehtyihin haastatteluihin ja elinkeinoelämän näkemyksiin sekä siihen, että Kunming-Montreal-päätöksen sekä EU:n ja Suomen luontotavoitteiden mukaan luontokato tulee pysäyttää vuoteen 2030 mennessä.

11.1 Suosituksia valtiolle

Luodaan selkeä näkyvä tulevaan ja otetaan strategisempi ote

1. Luodaan positiivinen visio ilmasto- ja luontopositiivisesta Suomesta 2035. Siinä tulisi kuvata luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen konkreettisia hyötyjä sekä se, kuinka paljon luontoa voidaan Suomessa käyttää eli mitkä ovat Suomen luonnon kantokyvyn rajat. Tämä luo pitkän aikavälin ennustettavan näkymän ja kuvaa minkälaisia muutoksia eri toimialoilla tarvitaan.

Vision laatimista varten – ja muutenkin – valtioneuvoston tulee luoda yhteinen tilannekuva luontokadosta ja tarvittavista toimenpiteistä. Tämä selkeyttäisi toimintaympäristöä. Esimerkiksi hallituksen iltakoulussa voitaisiin käydä strateginen keskustelu luonto- ja ilmastopoliittisiin asioihin sekä näiden poikikihallinnolliseen edistämiseen liittyen kolme kertaa vuodessa. Poliittisen tason strategisen keskustelun valmistelu voitaisiin tehdä valtioneuvoston kanslian johdolla keskeisten ministeriöiden kansliapäälliköiden kanssa.

Valjastetaan markkinat edistämään luontotoimia ja luodaan perälauta

2. Vauhditetaan ekologisten kompensatiomarkkinoiden ja muiden luontoarvomarkkinoiden syntymistä. Luodaan näille selkeät ohjeistukset ja suunnataan markkinoiden synnyttämiseen vuosille 2024–2026 yhteensä 100 miljoonaa euron suuruinen käynnistysrahoitus. Tämän siemenrahoituksen avulla voitaisiin vivuttaa yksityistä rahoitusta liikkeelle kannustaen yrityksiä aloittamaan aiheuttamiensa luontohaittojen hyvitys. Julkinen rahoitus voidaan hankkia esimerkiksi purkamalla ympäristölle haitallisia tukia, mikä on vääjäämättä edessä esimerkiksi Kunming-Montreal päätösten

toteuttamisen myötä. Mikäli näyttää todennetusti siltä, että vapaaehtoisilla toimenpiteillä ei olla oikealla polulla luontokadon pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä, tehdään ekologista kompensatioista velvoittavia. Päätös perälaudan käytöstä eli ekologisten kompensatioiden velvoittavuudesta ja velvoittavuuden säännöistä tehdään vuonna 2027 – kolme vuotta ennen kuin luontokadon tulisi olla pysäytetty.

3. Selvitetään mahdollisuutta rakentaa päästökaupan kaltaista markkinamekanismia, joka asettaa luontohaitoille hinnan EU-tasolla. Edistetään asiaa EU:ssa muiden samanmielisten maiden kanssa. Yksi vaihtoehto edetä asiassa olisi selvittää ekologisten kompensatioiden valjastaminen markkinamekanismiksi EU-tasolla. Ekologinen kompensatio on taloudellinen ohjauskeino, joka toimii samalla tavoin kuin ”aiheuttaja vastaa -periaate”. Tällainen markkinamekanismi kannustaisi taloudellisia toimijoita valitsemaan vähemmän luonnon monimuotoisuutta heikentävän vaihtoehdon.

Tehdään sääntelyä, joka tuo lisäarvoa

4. Laaditaan arvio olemassa olevan ja tulevan luonnon monimuotoisuuteen liittyvän sääntelyn kokonaisvaikutuksista elinkeinoelämälle. Tällaista ei ole tehty ja elinkeinoelämässä nähdään se tarpeellisena. Lisäksi ennakoitua tulevien EU-säädösten ja -velvoitteiden vaikutuksista elinkeinoelämälle tulisi parantaa. Tämä voitaisiin tehdä esimerkiksi resursoimalla valtioneuvoston kanslian strategiaosaston yhteiskuntapolitiikan yksikköä. Työssä tulisi verkostomaisesti olla mukana eri ministeriöiden asiantuntijoita. Toinen vaihtoehto voisi olla VN TEAS-selvitys.
5. Selvitetään, kuinka pitkälle päästään hyödyntämällä vahvemmin jo olemassa olevan sääntelyn ohjaavuutta, mikäli lisäsääntelyä tarvitaan luontotavoitteiden saavuttamiseksi. Ensimmäisenä tulisi kartoittaa, miten voitaisiin hyödyntää esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja ympäristölupamenettelyä luontokadon pysäyttämiseksi. Samalla on kuitenkin varmistettava, etteivät luvitusmenettelyt hidastu tai monimutkaistu nykyisestään.

Luodaan taloudellisia kannustimia maanomistajille ja yksityishenkilöille

6. Luodaan taloudellisia kannustimia maanomistajille ja yksityishenkilöille luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Selvitetään esimerkiksi maanomistajan mahdollisuus saada verovähennys suojellessaan metsää puuaineskauppojen yhteydessä. Selvitetään myös yksityishenkilöiden mahdollisuus tehdä verovähennys sijoittaessaan varojaan säätiöihin, jotka

edistävät luonnon monimuotoisuuden vahvistamista. Vastaavankaltainen verovähennys on jo mahdollista yhteisöille. Lisäksi selvitetään voidaanko perintövero poistaa tapauksissa, joissa perinnöksi annettava metsä tai osa siitä suojeltaisiin mahdollisten hakkuiden sijaan tai myöntää suojelukorvaus, joka olisi suuruudeltaan perintöveroa vastaava.

Edistetään kiertotaloutta ja luodaan perälauta

7. Toteutetaan rivakasti kiertotalouden strategisen ohjelman linjaukset. Valtioneuvoston periaatepäätös asiasta sisältää tärkeitä tavoitteita esimerkiksi neitseellisten luonnonvarojen käyttöönottoon, resurssien tuottavuuteen, taloudellisiin kannustimiin ja T&K&I-toiminnan edistämiseen liittyen. Lisäksi tulisi alkaa suunnitella perälautaa, joka otetaan käyttöön, mikäli todennetusti näyttää siltä, ettei olla oikealla polulla kiertotalousohjelman tavoitteiden 2035 saavuttamisen suhteen. Yksi vaihtoehto on suunnitella ja soveltaa luonnonvaraveroja osana kokonaisvaltaisempaa ekologista verouudistusta. Mikäli perälautaa tarvittaisiin esimerkiksi vuodesta 2028 alkaen, siihen tulisi olla tarvittavan pituinen siirtymäaika. Tämä antaisi elinkeinoelämälle mahdollisuuden ennakoida tulevaa. Tämän vuoksi luonnonvaraverojen tai vastaavien ohjauskeinojen suunnittelu perälaudaksi kannattaa aloittaa vuosien 2023–2024 aikana.

Valjastetaan julkiset hankinnat ja omistajaohjaus

8. Valjastetaan julkiset hankinnat edistämään luonnon monimuotoisuuden vahvistamista Kansallisen julkisten hankintojen strategian 2020 mukaisesti. Esimerkiksi rakennusprojekteissa julkisen hankkijan tulisi vaatia luontopohjaisia ratkaisuja. Lisäksi julkisissa hankinnoissa voisi asettaa tavoitteet kierrätysmateriaalien käytölle ja luomutuotteille. Julkisia hankintoja tekeviä tahoja tulisi kouluttaa ymmärtämään tavat, joilla näitä voidaan hankinnoissa edistää. Julkisten hankintojen hyödyntäminen on vielä pitkälti valjastamatta.
9. Varmistetaan, että omistajapoliittisen periaatepäätöksen linjaus valtionyhtiöiden kunnianhimoisten mitattavien luontotavoitteiden asettamisesta toteutuu ja laajennetaan tätä linjausta kattamaan luontotoimien raportointivelvoite yhtiökokouksissa. Valtio-omisteiset yhtiöt voivat kirittää muiden yritysten luontotoimia esimerkillään.

11.2 Suosituksia yritysten ja valtion yhteiseksi toimenpiteiksi

Edistetään osaamista ja koulutusta

10. Varmistetaan tarvittava ekologinen osaaminen jukisella ja yksityisellä sektorilla luomalla tähän suunnitelma valtion, yliopistojen ja elinkeinoelämän yhteistyössä. Erityisesti tulisi vahvistaa ekologisiin asioihin liittyvää jatkuvaa oppimista, täydennyskoulutusta sekä yritysten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä. Lisäksi tulisi kehittää työkaluja osaamisen levittämiseksi ja monistamiseksi, kuten digitaalisia oppimis- ja tiedonjakoalustoja.
11. Luodaan yhden luokun periaatteella toimiva bisnes- ja biodiversiteetti osaamiskeskittymä tukemaan elinkeinoelämän luonnon monimuotoisuuteen liittyvää tavoitteenasetantaa, raportointia ja luontotoimia sekä jakamaan oppeja parhaista käytännöistä yritysten välillä. Lähtökohtana osaamiskeskittymän kehittämisessä voisi käyttää EU:n business & biodiversity platformia. Tämä voitaisiin toteuttaa valtion tutkimuslaitosten, elinkeinoelämän jäsenliittojen ja Sitran yhteistyössä.

Käynnistetään yhteisiä, laajoja, luonnon tilaa parantavia hankkeita

12. Käynnistetään yhdessä valtion ja yritysten toimesta laajoja tutkimukseen perustuvia projekteja ympäristön tilan parantamiseksi ja ekologisista yhteiskompensaatiohankkeita. Yhteiskompensaatio- ja muut hankkeet parantaisivat pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia osallistua luontohaittojensa hyvitykseen. Projektit voisivat liittyä esimerkiksi Itämeren tilan parantamiseen ja Kemijoen lohportaiden rakentamiseen. Valtion tukea, selkeitä sääntöjä ja läpinäkyviä raportointiohjeita tarvitaan tuomaan projekteille uskottavuutta.

Kehitetään dialogia valtion ja elinkeinoelämän välillä

13. Kehitetään dialogia valtion ja elinkeinoelämän välillä. Esimerkiksi pääministerin johdolla nykyisin toimivaa ilmastopolitiikan pyöreää pöytä, jossa elinkeinoelämä on laajasti edustettuna, tulisi laajentaa luonto- ja ilmastopolitiikan pyöreäksi pöydäksi. Siellä tulisi käsitellä luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastoon liittyviä asioita rinnakkain. Lisäksi elinkeinoelämä tulisi ottaa tiiviimmin mukaan luonto- ja ilmastopolitiikan pyöreän pöydän toiminnan ja asialistan suunnitteluun. Tätä lisäisi yhdessä tekemisen kulttuuria.

Nostetaan Suomi kokoaan suuremmaksi toimijaksi globaaleissa luontotoimissa

14. Suomen kannattaa vaikuttaa globaalien standardien luomiseen, globaalien arvoketjujen jäljitettävyyden kehittämiseen sekä ekologisten kompensatioiden edistämiseen ja näiden pelisääntöjen luomiseen EU:ssa. Kilpailukyvyn kannalta on tärkeää olla mukana luomassa aktiivisesti pelisääntöjä, eikä vain sopeutua muiden luomien sääntöjen noudattamiseen. Yksityisen ja julkisen sektorin kannattaa yhdessä miettiä, miten Suomesta tehdään kokoaan suurempi vaikuttaja luontokadon hillinnässä.

11.3 Suosituksia yrityksille

Tunnistetaan luontoriskit ja mahdollisuudet strategisina kysymyksinä

15. Jokaisen yrityksen kannattaa aloittaa oman luontoriippuvuutensa, -vaikutuksensa ja -riskinsä tunnistaminen. Näin tulevat vaatimukset esimerkiksi sidosryhmiltä eivät pääse yllättämään. Vaikka globaalit standardit ja tieteeseen perustuvat luontotavoitteet ovat vasta valmisteilla, yritykset voivat hyvin aloittaa riippuvuutensa ja vaikutustensa tunnistamisen luontokadon ajureiden kautta. Työtä edistäisi erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kohdalla suosituksen 11 toteuttaminen.
16. Yritysten kannattaa kartoittaa luontotoimien liiketoimintamahdollisuuksia sekä kustannustehokkaita, vaikuttavia keinoja hyvittää oman toimintansa luontovaikutukset. Lähitulevaisuudessa luontotoimista tulee enenevässä määrin vastuullisuuskysymysten ohella liiketoimintakysymyksiä.
17. Luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastoon liittyviä kysymyksiä kannattaa ratkaista kokonaisvaltaisesti ja niitä kannattaa käsitellä säännöllisesti yritysten johtoryhmässä ja hallituksissa, jos näin ei vielä tehdä. Luontokatoon liittyvät kysymykset vaikuttavat yritysten toimintaan useaa eri kautta: esimerkiksi sääntelyn, raportointivelvoitteiden, raaka-aineiden saatavuuden ja hinnan turvaamisen sekä sidosryhmien vaatimusten kautta – mutta myös uusien liiketoimintamahdollisuuksien näkökulmasta. Näiden lisäksi luonnon monimuotoisuus- ja ilmastoasiat (sekä maaperä ja vesiasiat) kulkevat useimmiten käsi kädessä, joten niitä tulisi käsitellä yhdessä ja strategisesti.

Valvistetaan osaamista ja kokonaisvaltaista ymmärrystä ekologisista haasteista

18. Oman organisaation luonnon monimuotoisuuteen liittyvää osaamista kannattaa kartuttaa. Esimerkiksi monet yritykset järjestävät jo henkilökunnalleen luonnon monimuotoisuuteen liittyvää koulutusta. Pienemmille yrityksille toivotaan jäsenliittojen tukea osaamisen kehittämisessä ja yritysten välistä yhteistyötä. (Ks. suositus 11).
19. Toimialojen kannattaa jatkuvasti syventää luontotiekarttojaan uuden tiedon karttuessa tai laatia tiekartta, mikäli työtä ei vielä ole käynnistetty. Tiekartat luovat hyvän viitekehyksen toimialan yritysten luontotoimille. Toimialojen kannattaa tunnistaa vähähiilisyystiekarttojensa ja luontotiekarttojensa synergioita ja mahdollisia vaadittavia kompromisseja, mikäli tiekartoissa on ristivetoa. Myös kiertotalous kannattaa huomioida luontotiekartoissa ja vähähiilisyystiekartoissa, jos näin ei vielä ole tehty.

Viestitään hyvistä toimista laajemmin

20. Luontotoimista kannattaa viestiä, vaikka julkisessa keskustelussa ne helposti tulkitaan viherpesuksi. Viestintä laajentaa ymmärrystä, että toimia luontokadon pysäyttämiseksi tehdään jo laajalti. Samalla tulee toki ehdottomasti kertoa, mitä yritys tekee muuttaakseen ydinliiketoimintaansa luonnon kannalta vähemmän kuormittavaksi ja ajan myötä luontoneutraaliksi tai luontoposiitiviseksi.

Liitteet

Liite 1. Haastattelujen sovellettu kysymysrunko

1. Kuinka tärkeitä luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat ovat toimialallanne?
2. Oletteko tunnistaneet liiketoiminnassanne luonnon monimuotoisuuteen liittyviä riskejä tai mahdollisuuksia?
3. Onko luonnon monimuotoisuus huomioitu organisaationne strategiassa?
  - Onko tavoite mitattavissa tai muuten selvästi osoitettavissa?
  - Onko työ vastuutettu, resursoitu ja seurataanko sen toteutumista?
  - Käsitelläänkö luonnon monimuotoisuuskysymyksiä yrityksen johtoryhmä- ja/tai hallitustasolla ja kuinka usein?
4. Mitä toimia teette luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi?
5. Huomioiko organisaationne luontotavoite yrityksen arvoketjun tai oman toiminnan vaikutukset toimipaikoilla?
6. Onko organisaatiollanne valmiuksia uusiin luontotoimiin ja millä edellytyksillä?
7. Miten hyvin valtio on ennakoanut luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen liittyviä muutostarpeita ja miten hyvin lainsäädäntö ja tuet kannustavat luontotoimiin?
8. Minkälainen sääntely ja kannusteet edistäisivät toimialanne luonnon monimuotoisuustyötä?
9. Minkälaisia konkreettisia kannustimia näette hyvinä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi?

10. Minkälaisia konkreettisia ohjauskeinoja näette hyvinä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi huomioiden toimialanne kansainvälinen kilpailukyky?
- Millä edellytyksillä verotus voisi kannustaa Luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen?
  - Millä edellytyksillä ympäristölle haitallisia tukia voisi muuttaa luontoa vahvistaviksi tuiksi?
  - Millä edellytyksillä ja milloin ekologinen kompensatio voisi olla pakollista?

Liite 2. Selvityksessä haastatellut tahot

AA Sakatti Mining	Pertti Lamberg, Ulla Syrjälä
Aho Group	Kari Heiskanen, Miia Porkkala
Atria Oyj	Juha Gröhn, Merja Leino
BSAG	Saara Kankaanrinta
Business Finland	Teija Lahti-Nuuttila, Hanna Rantala
CLC	Tuuli Kaskinen
Destia Oy	Hanna Haukilahti
Elinkeinoelämän keskusliitto	Ulla Heinonen, Janne Peljo
Elintarviketeollisuusliitto ry	Satumaija Levón, Mari Raininko
Energiateollisuus ry	Jari Kostama, Ina Lehto, Heidi Lettojärvi, Marja Rankila
Ernst & Young	Jarrod Luxton
Helen	Maiju Westergren
Kaivosteollisuus ry	Pekka Suomela
Kaupanliitto ry	Marja Ola
Kemianteollisuus ry	Mika Aalto, Sami Nikander, Johanna Pentjärvi, Pia Vilenius
Kesko Oyj	Riikka Joukio
Keskuskauppakamari	Juho Romakkaniemi, Teppo Säkkinen, Anne Vanhala
Kllpiän tila	Tuomas Mattila

Lassila&Tikanoja	Senja Forsman-Katainen, Jorma Mikkonen
Lindström Oy	Kati Pallasaho
Metsä Group	Timo Lehmusvirta, Maija Pohjakallio
Metsähallitus	Jussi Kumpula, Juha Niemelä, Mikko Tiira
Metsäteollisuus ry	Paula Lehtomäki, Karoliina Niemi, Tiina Vuorio
MTK r.y.,	Juha Marttila, Päivi Nerg + asiantuntijat
NCC	Taina Piironen
Neste Oyj	Salla Ahonen, Minna Aila
Nordea Oyj	Matti Kahra
Oy Paulig Finland Ab	Kaisa Lipponen, Lea Rankinen
OP	Annina Tanhuanpää
Rakennusteollisuus RT ry	Juha Laurila, Pekka Vuorinen
Rudus Oy	Terhi Rauhamäki, Mika Tulimaa
SFS	Sari Sahlberg
Soilfood /Tyynelän tila	Juuso Joonas
SOK	Nina Elomaa, Satu Kuoppamäki
SRV Oyj	Miimu Airaksinen
Stora Enso	Toby Croucher, Meri Siljama
Suomen Ilmastopaneeli	Markku Ollikainen
Suomen Luontopaneeli	Janne Kotiaho
Suomen Standardisoimisliitto SFS ry	Sari Sahlberg

Suomen Tekstiili ja Muoti ry	Emilia Gädda, Marja-Liisa Niinikoski
Unifi ry	Tom Böhling, Jenni Koistinen, Riina Koivuranta, Tanja Risikko
Teknologiäteollisuus ry	Pirita Lindell, Helena Soimakallio
Työeläkeyhtiö Ilmarinen	Karoliina Lindroos, Mikko Mursula
Työeläkeyhtiö Varma	Hanna Kaskela, Alina Matula
UPM Oyj	Sami Lundgren, Sami Oksa
Valio Oy	Annika Hurme, Teresa Laimio
Valtion Eläkerahasto	Timo Löyttyniemi
Valtioneuvoston kanslia	Katariina Sillander, Kimmo Viertola,
Valtiovarainministeriö	Mikko Spolander
Villi vyöhyke ry	Jere Nieminen
YIT Oyj	Juha Kostiainen
Ympäristöministeriö	Juhani Damski, Tarja Haaranen, Juho Korpi, Seija Rantakallio, Leila Suvantola

Lähteet

Abigail White, Jeremie B. Fant, Kayri Havens, Mark Skinner, Andrea T. Kramer, Restoring species diversity: assessing capacity in the U.S. native plant industry, Restoration Ecology, Strategic Issues Article, Volume 26, Issue4 , July 2018, sivut 605–611.

[A European Green Deal \(europa.eu\)](#)

[A new Circular Economy Action Plan \(europa.eu\)](#)

Autio Niina; Salomaa Eija; Piirainen Anna, Vahvelainen Simo, 2013, Kansantaloudellinen aikakauskirja – 109. vsk. – 3/2013 331 Ympäristötilinpito kansantalouden tilinpidon täydentäjänä, Tilastokeskus.

[Biodiversity strategy for 2030 \(europa.eu\)](#)

[Business@Biodiversity \(europa.eu\)](#)

[Business for Biodiversity Ireland – National business and biodiversity platform](#)

[Corporate sustainability due diligence \(europa.eu\)](#)

[Corporate sustainability reporting \(europa.eu\)](#)

Danske Bank [nature-is-a-blind-spot-also-for-nordic-companies.pdf \(danskeci.com\)](#)

DasGupta Partha, 2021, The Economic of Biodiversity, The Dasgupta Review, [The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review \(publishing.service.gov.uk\)](#)

[Deforestation \(europa.eu\)](#)

EU Commission, 2019. [A European Green Deal \(europa.eu\)](#)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta ([europa.eu](#))

EU:n metsäkatoasetuksen alustava sopu hyväksytty – etenee viralliseen hyväksyntään (valtioneuvosto.fi)

EU taxonomy for sustainable activities (europa.eu)

FINANCING-NATURE_Full-Report_Final-Version_091520.pdf (paulsoninstitute.org)

Hallituksen esitys HE 76/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi

IPBES (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) (2019) Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services.

IPBES ja IPCC, 2021, IPBES-IPCC Co-Sponsored Workshop on Biodiversity and Climate Change | IPBES secretariat.

Kansallinen julkisten hankintojen strategia 2020 – <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020090768680>

Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma vuoteen 2035 – Ympäristöministeriö

Luonnonsuojelulaki 9/2023 – Säädökset alkuperäisinä – FINLEX®

Luontokato_kysely_infografiikka_07_2022.pdf (ek.fi)

Luontodirektiivi EUR-Lex – 31992L0043 – FI (europa.eu)

Metsälaki 1093/1996 – Ajantasainen lainsäädäntö – FINLEX®

Nature Action 100 – Driving greater corporate ambition and action on tackling nature loss and biodiversity decline

Nature Restoration Law (europa.eu)

The Paulson Institute, 2020, Financing Nature: Closing the Global Biodiversity Financing Gap – Paulson Institute

PowerPoint-presentatie (financeforbiodiversity.org)

Principles, Criteria and Indicators (PCI) – a hierarchy (forest-trends.org)

[Proposal for Ecodesign for Sustainable Products Regulation \(europa.eu\)](#)

[RECOMMENDATION ADOPTED BY THE WORKING GROUP ON THE POST-2020 GLOBAL BIODIVERSITY FRAMEWORK \(cbd.int\)](#)

Ruokamo, E., Savolainen, H., Seppälä, J., Sironen, S., Räisänen, M., Auvinen, A-P., ja Antikainen, R. 2021. Kiertotalous vähähiilisuuden edistäjänä ja luonnon monimuotoisuuden turvaajana. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:6. Ympäristöministeriö, haettu 21.11.2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-205-1>

[Science Based Targets Network](#)

[Statement-from-the-private-financial-sector-COP15_877028.pdf \(financeforbiodiversity.org\)](#)

Stern, Nicholas, 2006. The Economics of Climate Change: The Stern Review, Book on 30 October, 2006, ISBN-10. 0521700809 ; ISBN-13. 978-0521700801 ; Edition. 1st ; Publisher. Cambridge University Press ; Publication date. January 15, 2007.

[SuVL 14/2022 vp \(eduskunta.fi\)](#)

[Tackling root causes – Halting biodiversity loss through the circular economy \(sitra.fi\)](#)

[Tilastokeskus – Tilastot aiheittain – Ympäristöverot \(stat.fi\)](#)

[TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures](#)

[UN CBD, 2022. RECOMMENDATION ADOPTED BY THE WORKING GROUP ON THE POST-2020 GLOBAL BIODIVERSITY FRAMEWORK \(cbd.int\).](#)

[Uudistuva ja kestävä Suomi : Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro 2022 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

[Uusi EU:n metsästrategia 2030 | Euroopan komissio \(europa.eu\)](#)

[Valtioneuvoston omistajapolitiikkaa koskeva periaatepäätös](#)

[Valtioneuvoston periaatepäätös kierrätöksen strategisesta ohjelmasta](#)

[Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategia viitoittaa tietä kohti hyvinvoivaa ja entistä puhtaampaa Suomea – Valtiovarainministeriö \(vm.fi\)](#)

[Verohallinnon nimeämät lahjoituksen saajat – vero.fi](#)

[Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä : Loppuraportti – <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-625-9>](#)

VNTEAS, 2020, Ari-Pekka Auvinen, Eija Kemppainen, Jukka-Pekka Jäppinen, Janne Heliölä, Katja Holmala, Jorma Jantunen, Marja-Liisa Koljonen, Taneli Kolström, Riku Lumiaro, Pekka Punttila, Riikka Venesjärvi, Raimo Virkkala ja Petri Ahlroth Suomen biodiversiteetti – strategian ja toimintaohjelman 2012–2020 toteutuksen ja vaikutusten arvioini, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:36 ISSN 2342-6799 ISBN PDF 978-952-287-915-8.

[Where the world's largest companies stand on nature | McKinsey](#)

World Economic forum, 2020, New Nature Economic Series, [WEF_New_Nature_Economy_Report_2020.pdf \(weforum.org\)](#)

Ministry of the
Environment Finland

ISBN: 978-952-361-235-8 PDF
ISSN: 2490-1024 PDF

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | P.O. Box 35, FI-00023 Government | ym.fi